

**ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ
จังหวัดยะลา**

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
มหาวิทยาลัยทักษิณ**

2554

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
มหาวิทยาลัยทักษิณ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ
จังหวัดยะลา

ชื่อ - ชื่อสกุลผู้ทำวิทยานิพนธ์ : สิบตำรวจตรีหญิงนิศาตร์ณ์ กุลกษพร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. นิรันดร์ จุลทรัพย์)

(พันตำรวจโท ดร. ประมะ สุวรรณโน)

ประธานที่ปรึกษา

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุชาสนี บุญญาพิทักษ์)

(รองศาสตราจารย์ ดร. นิรันดร์ จุลทรัพย์)

กรรมการที่ปรึกษา

กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุชาสนี บุญญาพิทักษ์)

กรรมการ

มหาวิทยาลัยทักษิณอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมภพ อินทสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....๑1.....เดือน.....พฤษภาคม..... พ.ศ. 2554

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยทักษิณ

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ

จังหวัดยะลา

ชื่อ – ชื่อสกุลผู้ทำวิทยานิพนธ์ : สิบตำรวจตรีหญิงนิสรารัตน์ กุลกษพร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. นิรันดร์ จุลทรัพย์ และ

อาจารย์ ดร. สุทธาสินี บุญญาพิทักษ์

ปริญญาและสาขา : การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ปีการศึกษาที่สำเร็จ : 2553

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุ 50 - 60 ปี ในปีงบประมาณ 2554 จำนวน 154 คน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงานกับการเตรียมเกษียณอายุราชการ ใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการมีหนี้สิน ตำแหน่ง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ การเตรียมเกษียณอายุราชการ ใช้สถิติไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อนข้าราชการตำรวจการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง ส่วนการสนับสนุนจากหน่วยงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการเกษียณของข้าราชการตำรวจ และการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยการมีหนี้สิน ตำแหน่ง และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณไม่มีผลต่อการการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สถานภาพทางสุขภาพ สัมพันธภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว และการสนับสนุนจากหน่วยงานมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Abstract

Thesis Title : Factors Impact to Retirement Preparation of Yala Police Officers.

Student's Name : Pol.L Nisarat Kulkotchaporn.

Advisory Committee : Assoc. Prof. Dr. Nirun Jullasap and

Dr. Suthasinee Boonyapithak

Degree and Program : Master of Education in Human Resources Development.

Academic Year : 2010

The purpose of this research aimed to study retirement preparation of Yala police officers performance. And study factors impact to retirement preparation of Yala police officers. The sample consisted of 154 Yala police officers (50-60 years old in fiscal year, 2011). Questionnaires were distributed to gather the data. Statistics used included the averages, the standard deviation to identify the family relationships variables, the colleague relationships and social participation. Moreover, the organization support identified by the Pearson's product moment correlation coefficient. In addition, the relationship of debt, carrier position and perception information of retirement preparation identified by Chi Square test.

Study results indicated that:

1. According to retirement preparation of Yala police officers performance were found that the majority of the samples' health status were high level when considered each variables such as family relationships, colleague relationships and social participation but the organization support and the perception information of retirement preparation were middle level.

2. The factors impact to preparation of Yala police officers' retirement:

2.1 The debt, carrier position and perception information of retirement preparation did not correlate to Yala police officers' retirement preparation.

2.2 The health status, family relationships, colleague relationships, social participation and organization support correlated to Yala police officers' retirement preparation revealed statistical significant at .001, .01 and .05.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการ
ตำรวจในจังหวัดยะลา สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่านที่กรุณาช่วยเหลือในการให้
ข้อมูล ข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น คำปรึกษา และกำลังใจ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์ จุลทรัพย์ อาจารย์ ดร.สุธาสิณี
บุญญาพิทักษ์ อาจารย์ ดร.อมลวรรณ วีระธรรมโม อาจารย์ ดร.จิตภา สุวรรณฤกษ์ ที่กรุณาให้
ความรู้ และแนวทางในการศึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ พร้อม
ทั้งการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบคุณข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลาทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบ
แบบสอบถามและส่งแบบสอบถามคืนมายังผู้วิจัย

ขอขอบคุณ พันตำรวจโทสุรนนท์ ขอบงาม สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรแม่หวาด
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำเริญตำรวจศรีทิตี คชินทร ผู้บังคับหมู่งานป้องกันปราบปราม
สถานีตำรวจภูธรแม่หวาด อำเภอเมือง จังหวัดยะลา นางสาวอัจฉรา โรจน์ชาญชัยกุล นักวิชาการ
สาธารณสุขชำนาญการพิเศษ ที่ให้การสนับสนุน กำลังใจ ความช่วยเหลือ คำปรึกษา และแนะนำ
เกี่ยวกับเนื้อหาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยความอดทนจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัว ที่ได้ช่วยสนับสนุน และเป็น
กำลังใจให้แก่ผู้วิจัยในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดียิ่งมาโดยตลอด ประโยชน์และความดีที่
ได้รับจากวิทยานิพนธ์นี้ขอมอบให้กับทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

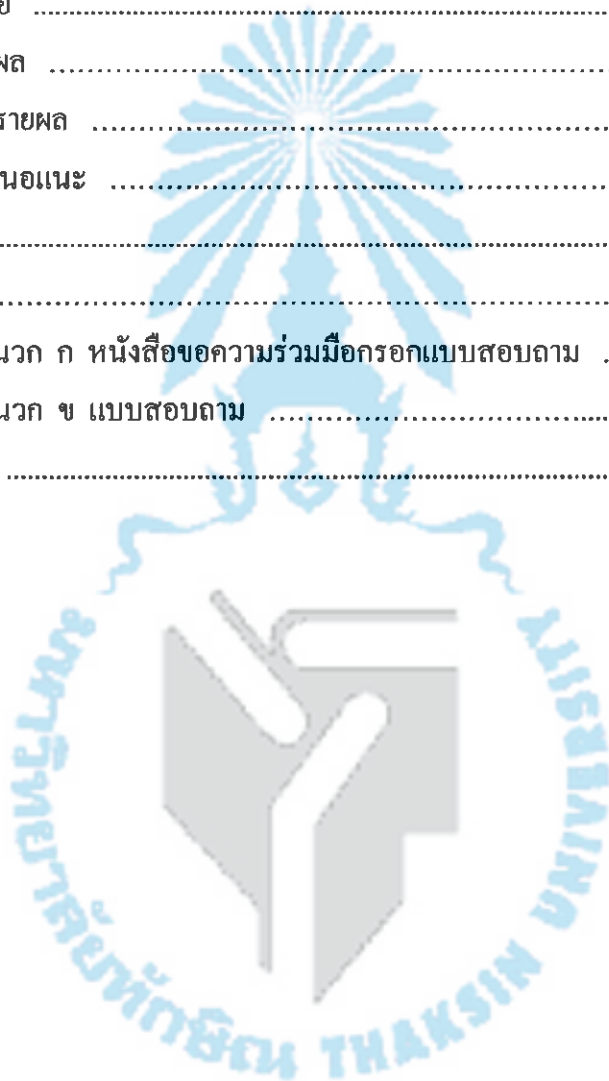
นิศารัตน์ กุลกษพร

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
	สมมุติฐานการวิจัย	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ	8
	แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้เกษียณอายุราชการ	31
	แนวทางการปฏิบัติในการเข้าร่วมมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554	38
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	67
3	วิธีดำเนินการวิจัย	67
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	67
	เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	68
	วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	72
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล	72
4	ผลการวิจัย	76
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	76
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	76
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
5		บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 100
		บทย่อ 100
		สรุปผล 102
		อภิปรายผล 103
		ข้อเสนอแนะ 111
		บรรณานุกรม 113
		ภาคผนวก 125
		ภาคผนวก ก หนังสือขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม 126
		ภาคผนวก ข แบบสอบถาม 142
		ประวัติย่อผู้วิจัย 156

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แผนดำเนินการมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด)	44
2 การดำเนินการของหน่วยงานกลาง(สำนักงาน ก.พ.สำนักงานประมาณ และกระทรวงการคลัง)	49
3 การดำเนินการของส่วนราชการที่เข้าร่วมมาตรการฯ	49
4 ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	64
5 ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	77
6 ระดับสถานภาพทางสุขภาพของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	80
7 ระดับความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	81
8 ระดับความสัมพันธ์ภาพ กับเพื่อนของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	83
9 ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม ทางสังคมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	85
10 ระดับการสนับสนุน จากหน่วยงานของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	86
11 ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	88
12 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	89
13 ระดับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	94
14 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างกรณีนี้กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุ ราชการ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	96
15 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับการเตรียมพร้อมการเกษียณอายุ ราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	96
16 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสถานทางสุขภาพ ความสัมพันธ์ภาพใน ครอบครัวสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กับการ เตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	97
17 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณกับการเตรียมพร้อม เกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา	98

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

วิวัฒนาการของเทคโนโลยี ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้คนไทยมีอายุยืนยาวขึ้น จำนวนผู้สูงอายุก็เพิ่มมากขึ้น อีกไม่นานสังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุเต็มตัว ดังที่สำนักงานสถิติแห่งชาติประมาณการว่า ในปี 2568 หรืออีก 15 ปีข้างหน้า ไทยจะมีจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากปัจจุบันที่ 7.6 ล้านคน เป็น 14.5 ล้านคน (หนังสือพิมพ์แนวหน้า. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2553, จาก www.hiso.or.th/hiso/ghealth/newsx2065.php) และจากผลการสำรวจของสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2553, จาก www.thaihrhub.com/index.php/knowledge/journal-view/2007_09_27_khaosod) ตัวเลขที่คาดประมาณจำนวนประชากรสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ในปี 2550 ของไทยไว้ที่ 6,824,000 คน แบ่งเป็นประชากรสูงอายุวัยต้น (60-79 ปี) 6,172,000 คน ประชากรสูงอายุวัยปลาย (80-99 ปี) 648,000 คน ส่วนการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550 พบว่า ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศแบ่งออกเป็นปัญหาหลักๆ 4 ข้อ ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวปราศจากคนดูแล ร้อยละ 28.1 ประสบกับความเหงาร้อยละ 50.1 ต้องหาเลี้ยงชีพตนเองและมีปัญหาด้านการเงิน ร้อยละ 16 และไม่มีลูกหลานมาช่วยแบ่งเบาภาระภายในบ้านร้อยละ 5.3 ในช่วง 2 ปี มีผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจำนวนสูงถึงกว่า 4 แสนคน และชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุเองที่ต้องผ่านทั้งสถานการณ์ที่วิกฤตและโอกาสต่างๆ ในชีวิตมาอย่างหลากหลาย หนาว ร้อน ไข้หวัด เสียใจ ทุกข์ สุข สมหวัง ผิดหวัง สารพัดอย่าง ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตหลายๆ ชีวิตเมื่อถึงบั้นปลายหากไม่ได้เตรียมความพร้อมที่ดีไว้ก็จะต้องพบกับความยากลำบาก มีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไร้ญาติขาดมิตร ลูกหลานขาดการดูแล ต้องออกมาขอข้าวทานตามข้างถนน หรือขายของเล็กๆ น้อยที่เราสามารถพบเห็นได้ทั่วไป รวมทั้งที่ต้องตกเป็นข่าวตามสื่อเพื่อขอความช่วยเหลือ เช่น โทรศัพท์รายการ “วงเวียนชีวิต” เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2533 : 39) จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุดังกล่าวส่วนหนึ่งก็คือข้าราชการที่เกษียณอายุราชการนั่นเอง

การเกษียณอายุงาน (Retirement) เป็นกระบวนการทางสังคมในการประกอบอาชีพที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการจ้างงานต้องออกจากงาน (สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 52) ซึ่งเป็นภาระที่บุคคลต้องถอนตัวออกจากงานประจำที่ทำอยู่เมื่ออย่างเข้าสู่วัยหนึ่งแล้ว ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลจะมีอายุอยู่ระหว่าง 55 – 60 ปี การเข้าสู่ภาวะการเกษียณมิใช่เป็นการสิ้นสุดในการดำเนินชีวิตต่อไปแต่เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ที่แตกต่างไปจากการใช้ชีวิตแบบเดิม เช่น การมีเวลาว่างให้แก่งานอดิเรก การทำงาน

อาสาศักดิ์หรือกิจกรรมอื่นตามความสนใจ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2534 : 133) ส่วนระบบเกษียณอายุราชการของไทยที่ใช้ในปัจจุบันเป็นระบบบังคับ คือให้ข้าราชการทุกคนเกษียณอายุเมื่อมีอายุ 60 ปี ทั้งนี้การเกษียณอายุราชการเป็นไปตามมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการใช้ประโยชน์จากกำลังคนให้สูงสุด มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการภายใต้ข้อจำกัดของการเพิ่มอัตรากำลัง เพราะจุดมุ่งหมายของการเกษียณอายุข้าราชการ นอกจากเพื่อให้ข้าราชการที่สูงอายุได้มีโอกาสพัก (Termination) แล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และสมรรถภาพสูงได้มีโอกาสก้าวหน้า รวมทั้งภาคราชการเองได้มีโอกาสปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยการสรรหาคนใหม่ที่มีสมรรถภาพที่ดีกว่ามาทำหน้าที่แทน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาคราชการมีพลัง (Vitality) ในการดำเนินงาน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งการเกษียณอายุราชการนี้ยังไม่สอดคล้องกับสภาพการบริหารในหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบัน ที่ต้องการความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ทั้งนี้เพราะการกำหนดให้เกษียณอายุเท่ากันทุกลักษณะงาน นอกจากจะไม่ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนกำลังคนบางประเภทแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาต่อประสิทธิภาพการทำงานของข้าราชการ เนื่องจากการทำงานของแต่ละลักษณะงานจะต้องใช้บุคลากรที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันไป ลักษณะงานบางอย่างอาจจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีคุณวุฒิ และประสบการณ์สูงตลอดจนคนที่มีศักยภาพและความพร้อมที่จะทำงานต่อไปได้หลังจากอายุ 60 ปี ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีอายุมากเกินไปอาจทำงานได้ไม่ดีเท่ากับผู้มีอายุน้อยกว่า ในลักษณะงานบางอย่างที่ต้องอาศัยแรงกาย หรืองานที่เสี่ยงภัย จะเห็นได้ว่าการปรับขนาดกำลังคนภาครัฐมีผลกระทบต่อการบริหารนโยบายเชิงโครงสร้างกำลังคนแน่นอน และที่สำคัญการที่หน่วยงานมีกำลังคนที่สูงอายุเป็นจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะงานที่ต้องใช้ความคล่องตัวสูงเพื่อให้ทันต่อสภาวะการทำงานในยุคปัจจุบัน (นุสรา รัตนสมัย. 2552 : 22)

การพัฒนาแนวทางการควบคุมระบบเกษียณอายุจึงเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการใช้ประโยชน์จากการบริหารกำลังคนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการภายใต้ข้อจำกัดของการเพิ่มอัตรากำลัง ซึ่งจุดมุ่งหมายของการเกษียณอายุข้าราชการ นอกจากให้หน่วยงานราชการได้ระบายจำนวนข้าราชการสูงอายุที่มีในองค์กรแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถและมีสมรรถนะสูงได้มีโอกาสก้าวหน้า อีกทั้งหน่วยงานจะได้อีกโอกาสปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากขึ้นด้วย ส่วนการเตรียมเกษียณอายุ จะช่วยลดผลกระทบอันเกิดจากการที่บุคคลต้องเกษียณจากงาน โดยปกติผลกระทบจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ ผลกระทบต่อบุคคล และผลกระทบต่อนักบริหารในส่วนบุคลากร เกษียณอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ การออกจากงานทำให้รายได้ลดน้อยลง การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในอดีตเป็นผู้มีตำแหน่งในสังคม ปัจจุบันกลายเป็นคนธรรมดา ความมีชื่อเสียงค่อยๆ ลดน้อยลง

บางรายมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกษียณอายุเกิดมโนทัศน์ในด้านลบ รู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่า ไร้ประโยชน์ ต่อสังคม ความรู้สึกเช่นนี้ก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของผู้เกษียณอายุ (ศิริรงค์ หับสายทอง. 2530 : 221 - 222) ในส่วนที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อหน่วยงาน บุคคลที่ใกล้เกษียณอายุมักขาดความ ริเริ่ม ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานทำให้งานด้อยประสิทธิภาพ (วีระ สุเมธาพันธ์. 2525 : 87) ในระยะก่อนการเกษียณผู้สูงอายุจะมีความรู้สึกอึดอัดใจต่อการทำงาน เพราะงานประจำลดน้อยลง แต่ต้องมีภาระไปทำงานอื่นๆ แทนการปฏิบัติงานจึงไม่ได้ผลดีต่อหน่วยงานทำให้ผู้เกษียณอายุจากการ ทำงานพร้อม ๆ กัน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตครั้งใหญ่ของคนทุกคน อาจมีความสำคัญ มากกว่าการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นที่ต้องเลือกอาชีพและเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ต้องทำงานและ รับผิดชอบตนเองด้วย

ดังนั้นการวางแผนและเตรียมความพร้อมตนเองก่อนเข้าสู่วัยเกษียณ นับเป็นเรื่องที่สำคัญ มากจึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตัวของผู้ข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของผู้ข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการมีหนี้มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของผู้ข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา
2. ปัจจัยด้านตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของผู้ข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา
3. ปัจจัยด้านสถานภาพทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของผู้ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา
4. ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของผู้ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา
5. ปัจจัยด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของผู้ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

6. ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

7. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

8. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงการปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ
2. ทราบถึงการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา
3. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา
4. เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนให้ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา มีการปฏิบัติเพื่อเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ
5. เป็นแนวทางในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการและบุคลากรในหน่วยงานอื่นรวมถึงประชาชนทั่วไปด้วย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา โดยแบ่งเป็นองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ความตั้งใจที่จะเกษียณอายุราชการ สถานภาพสมรส ศาสนา ภูมิลำเนาเดิม การศึกษา ตำแหน่ง รายได้ แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจภายในครอบครัว หนี้สิน ลักษณะครอบครัวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน การเป็นสมาชิกชมรม การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ

1.2 สถานะทางสุขภาพ

1.3 สัมพันธภาพในครอบครัว

1.4 สัมพันธภาพกับเพื่อน

1.5 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

1.6 การสนับสนุนจากหน่วยงาน

1.7 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการเกษียณ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุ 50 ปี- 60 ปี ในปีงบประมาณ 2554 จำนวนทั้งสิ้น 262 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี จำนวน 154 คน มาจากประชากร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางอัตราส่วนของเครชี และมอร์แกน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2534 : 129) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ด้วยการเทียบสัดส่วนโดยใช้สถานีดำรวจภูธรในการสุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างสถานีดำรวจภูธร จำนวน 16 สถานี ดังนี้ สถานีตำรวจภูธรเมืองยะลา จำนวน 40 คน สถานีตำรวจภูธรเบตง จำนวน 25 คน สถานีตำรวจภูธรธารโต จำนวน 7 คน สถานีตำรวจภูธรรามัน จำนวน 9 คน สถานีตำรวจภูธรยะหาจำนวน 10 คน สถานีตำรวจภูธรบันนังสตาจำนวน 5 คน สถานีตำรวจภูธรกาบังจำนวน 8 คน สถานีตำรวจภูธรกรงปินัง จำนวน 7 คน สถานีตำรวจภูธรลำใหม่จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรโกตาบารู จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรจะก๊ะ จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรแม่หวาดจำนวน 1 คน สถานีตำรวจภูธรยะรม จำนวน 2 คน สถานีตำรวจภูธรบาตูดามอง จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรท่าธง จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำนวน 25 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ

3.1.1 การมีหนี้สิน

3.1.2 ตำแหน่ง

3.1.3 สถานะทางสุขภาพ

3.1.4 สัมพันธภาพในครอบครัว

3.1.5 สัมพันธภาพเกี่ยวกับเพื่อน

3.1.6 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

3.1.7 การสนับสนุนจากหน่วยงาน

3.1.8 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการเกษียณ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

- 3.2.1 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการด้านร่างกาย
- 3.2.2 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการด้านจิตใจและอารมณ์
- 3.2.3 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการด้านที่พักอาศัย
- 3.2.4 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการด้านการใช้เวลา
- 3.2.5 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการด้านการเงินและการใช้จ่าย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเกษียณอายุ หมายถึง การออกจากตำแหน่งทางสังคมหรือหน้าที่ราชการของข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ โดยให้พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการมีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ ตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

2. ข้าราชการตำรวจ หมายถึง ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุ 50 ปี - 60 ปี ในปีงบประมาณ 2554

3. การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ หมายถึง การเตรียมพร้อมก่อนที่จะเกษียณอายุราชการในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย การเตรียมพร้อมด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านที่พักอาศัยด้านการใช้เวลา ด้านการเงินและการใช้จ่าย มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การเตรียมพร้อมด้านร่างกาย หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพก่อนการเกษียณอายุราชการ เช่น การหาความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ การออกกำลังกาย สภาพแวดล้อมและความปลอดภัย การพักผ่อน การตรวจสุขภาพ

3.2 การเตรียมพร้อมด้านจิตใจและอารมณ์ หมายถึง การเตรียมจิตใจให้พร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงภายหลังเกษียณอายุราชการ เช่น การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ การรักษาสุขภาพจิตและการศึกษาธรรมชาติ การหาเวลาว่างสำหรับการพักผ่อนและการฝึกจิตใจให้สงบ

3.3 การเตรียมพร้อมด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การเตรียมสถานที่สำหรับพักอาศัยภายหลังเกษียณอายุของข้าราชการผู้เตรียมตัวเกษียณอายุ เช่น สถานที่พักอาศัยลักษณะของที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย

3.4 การเตรียมพร้อมด้านการใช้เวลา หมายถึง การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ภายหลังการเกษียณของข้าราชการผู้เตรียมตัวเกษียณอายุ เป็นการเตรียมตัวปรับบทบาทใหม่ให้คุ้นเคยก่อนเกษียณอายุ โดยผู้ศึกษาได้สนใจศึกษาเฉพาะงานอดิเรก และการมีส่วนร่วมในสังคม

3.5 การเตรียมพร้อมด้านการเงินและการใช้จ่าย หมายถึง การวางแผนเตรียมการของข้าราชการผู้เตรียมตัวเกษียณอายุในการจัดสรรการเงินให้สมดุลระหว่างรายรับและรายจ่ายและการ

ออมทรัพย์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อใช้ภายหลังเกษียณอายุราชการ ได้แก่ การประเมินรายรับรายจ่าย การเก็บสะสมเงินออม การวางแผนหารายได้เพิ่มเติมและการจัดการกับทรัพย์สินและหนี้สินต่าง ๆ

4. ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ความตั้งใจที่จะเกษียณอายุราชการ สถานภาพสมรส ศาสนา ภูมิลำเนาเดิม การศึกษาดำเนินการ รายได้ แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวหนี้สิน ลักษณะครอบครัวที่อาศัยอยู่ในปัจจุบัน การเป็นสมาชิกชมรม การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้เกษียณอายุราชการ
3. แนวทางการปฏิบัติในการเข้าร่วมมาตรการปรับปรุงอัตรากำลังของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุ

การเกษียณอายุงาน (Retirement) เป็นกระบวนการทางสังคมในการประกอบอาชีพที่กำหนดให้บุคคลที่ได้รับการจ้างงานต้องออกจากงาน (สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 52) ซึ่งเป็นภาระที่บุคคลต้องถอนตัวออกจากงานประจำที่ทำอยู่เมื่ออย่างเข้าสู่วัยหนึ่งแล้ว ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลจะมีอายุอยู่ระหว่าง 55 – 60 ปี การเข้าสู่ภาวะการเกษียณมิใช่เป็นการสิ้นสุดในการดำเนินชีวิตต่อไปแต่เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ที่แตกต่างไปจากการใช้ชีวิตแบบเดิม เช่น การมีเวลาว่างให้แก่งานอดิเรก การทำงานอาสาสมัครหรือกิจกรรมอื่นตามความสนใจ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. 2534 : 133)

1. ความหมายของการเกษียณอายุ

การเกษียณอายุนี้นี้ผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

พูนทรัพย์ จรรยาสุภาพ (2530 : 4) ให้ความหมายของการเกษียณอายุว่าเป็นการถอนตัวออกมาจากภาวะการหนึ่งไปสู่ภาวะการหนึ่ง เช่น การว่างจากสังคมหรือสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง เป็นการถอนตัวออกจากบทบาทในหน่วยงานเพื่อไปมีบทบาทอีกบทบาทหนึ่งกับครอบครัว หน่วยงานอื่นหรือมีธุรกิจส่วนตัว

ชวาร์ทซ์ (Schwartz.1979 อ้างอิงจาก จรุง ทองถาวร. 2530 : 352) ได้กล่าวว่า การเกษียณอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบความเป็นอยู่หรือย้ายแผนการดำรงชีวิตซึ่งปกติมักเกี่ยวข้องกับบทบาท ค่านิยม และความสนใจที่เปลี่ยนแปลงไป

บรุนไซด์ (Brunside.1981 : 603) ได้กล่าวถึงการเกษียณอายุคล้ายคลึงกับแอชลีย์ (Atchley. 1991 : 197) ว่าเป็นวงจรชีวิตในการประกอบอาชีพที่อยู่ในช่วงต่ำสุดของการจ้างงาน ความรับผิดชอบต่ออาชีพและโอกาสในการทำงานต่าง ๆ จะลดต่ำลงการเกษียณอายุเป็นบทบาททางสังคมที่กำหนดให้มีระบบการแทนที่บุคคลตามสิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ นอกจากนี้การเกษียณอายุยังเป็นกระบวนการให้แต่ละบุคคลจัดเตรียมชีวิตเพื่อการเริ่มแสวงหาเพื่อการปรับตัวหรือมีกิจกรรมอื่น ๆ หรือแม้แต่การปลีกตัวออกจากสังคม

สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ การเกษียณอายุ หมายถึง การที่ข้าราชการที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณเมื่อมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ เนื่องจากถือว่า ผู้ที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป นั้นจะมีการเสื่อมสมรรถภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความต้านทานโรคต่ำ ความคล่องตัวและความคิดอ่านมีจำกัดมากขึ้น ดังนั้นวัยนี้จึงเหมาะที่จะหยุดจากงานที่ต้องใช้กำลังกายและความคิดที่ก่อให้เกิดความเครียด (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2524 : 46)

จากความหมายของการเกษียณอายุดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า การเกษียณอายุเป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้ออกจากตำแหน่งทางสังคมหรือหน้าที่การงานเมื่อถึงอายุที่กำหนดตามกฎหมายของแต่ละประเทศ ดังนั้น การเกษียณอายุราชการของข้าราชการไทยจึงหมายถึง การที่ข้าราชการจะต้องออกจากงานเมื่อมีอายุครบกำหนดเกณฑ์ที่กฎหมายประกาศไว้ นั่นคือ 60 ปีบริบูรณ์

2. กระบวนการเกษียณอายุ

การเกษียณอายุเป็นกระบวนการที่บุคคลจะต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 6 ระยะ ดังนี้ (Atchley. 1991 : 210 -211)

2.1 ระยะก่อนการเกษียณอายุ (Pre-retirement Phase) แบ่งเป็น 2 ช่วงคือ

2.1.1 ระยะไกล (Remote Phase) ระยะนี้ถือว่าการเกษียณอายุยังอยู่ห่างไกลจากบุคคลมาก อาจจะอยู่ในระยะเริ่มต้นในช่วงวัยทำงานหรือ อาจอยู่ในช่วง 5 ปี ก่อนเกษียณ ซึ่งก็ขึ้นกับแต่ละบุคคล (Kennedy. 1978 อ้างอิงจาก ตามพรธม แซ่มซ้อย. 2538 : 17 ; สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 52)

2.1.2 ระยะใกล้ (Near Phase) ระยะนี้บุคคลจะเริ่มวิตกกังวลต่อการเกษียณอายุที่กำลังใกล้เข้ามา ในระยะนี้หากบุคคลมีการเตรียมตัวที่จะเกษียณอายุการทำงาน ก็จะมีความพร้อมไม่วิตกกังวลต่อการเกษียณอายุและมีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณอายุด้วย

2.2 ระยะน้ำผึ้งพระจันทร์ (Honey Moon Phase) เป็นระยะหลังเกษียณใหม่ ๆ ซึ่งไม่ต้องทำงาน มีอิสระทั้งทางด้านเวลาและการทำงาน ระยะนี้เป็นระยะที่มีความสุขที่ได้พักผ่อนจากการทำงาน และสามารถทำในสิ่งที่ตนเองต้องการได้ ซึ่งแต่ละบุคคลจะอยู่ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน บางคนอาจอยู่ในระยะนี้ได้ถึง 1 - 5 ปี ขณะที่บางคนอาจน้อยกว่า 1 ปี ก็ได้

2.3 ระยะเวลาความจริง (Disenchantment Phase) เป็นระยะที่บุคคลเริ่มเบื่อหน่าย รู้สึกหงาขาดเพื่อน และหงุดหงิดง่าย เกิดความรู้สึกไม่พอใจต่อชีวิตที่ดำเนินอยู่

2.4 ระยะไคร้ครวญ (Re-orientation Phase) เป็นระยะของการพิจารณาถึงความจริงทั้งหลาย เพื่อเลือกทางที่พอใจในการนำไปปรับปรุงหรือการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำเนินชีวิตประจำวันหลังเกษียณ

2.5 ระยะคงที่ (Stabilization Phase) เป็นระยะที่บุคคลสามารถปรับตัวได้ มีความเข้าใจในบทบาทของตน และเคยชินต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณ ซึ่งบางคนก็สามารถเข้าสู่ระยะนี้ได้โดยหลังจากผ่านระยะน้ำผึ้งพระจันทร์ (Honey Moon Phase) ถ้าหากมีการเตรียมการก่อนการเกษียณที่ดี แต่บางคนที่ไม่ได้เตรียมการก่อนเกษียณ หรือเตรียมไม่ได้ ก็อาจไม่สามารถเข้าสู่ระยะนี้ได้

2.6 ระยะสิ้นสุด (Termination Phase) เป็นระยะสุดท้ายของการดำเนินชีวิต ซึ่งในระยะนี้ผู้สูงอายุไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น ระยะนี้รวมไปถึงสภาวะสุดท้ายของการมีชีวิตด้วย

กระบวนการเกษียณอายุจะช้าหรือเร็วขึ้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน ขณะเดียวกันระยะเวลาในแต่ละระยะของการเกษียณก็จะไม่เท่ากันด้วย บางคนอาจไม่มีระยะที่ 3 และระยะที่ 4 เลย หรือน้อยมาก ทั้งนี้ก็ขึ้นกับการปรับตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งกระบวนการที่สามารถช่วยได้ ก็คือ การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุนั่นเอง

นอกจากนี้กระบวนการเกษียณอายุยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของผู้เกษียณอีกด้วย ซึ่งชานาส (Shanas . 1972 : 30 อ้างอิงจาก กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ. 2527 : 30) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงในชีวิตเมื่อบุคคลต้องเกษียณอายุว่า มีการเปลี่ยนแปลงใน 2 ลักษณะคือ

1. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ เนื่องจากต้องออกจากงาน ทำให้รายได้ที่เคยได้รับลดน้อยลง และโอกาสที่จะไปสมัครงานทำใหม่ลดลง ทำให้ผู้เกษียณอายุงานกลายเป็นผู้ว่างจากงานอาชีพเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการดำเนินชีวิต เนื่องจากรายได้ลดน้อยลง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตวิทยาสังคม (Social Psychological) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม ด้านโอกาสของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มโนทัศน์ต่อตนเอง และสถานภาพทางสุขภาพกล่าวคือ

- 2.1 บทบาททางสังคม ผู้เกษียณอายุงานจะมีการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมจากเดิมที่เคยเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงาน มีเกียรติเป็นที่ยกย่องจากเพื่อนร่วมงานเมื่อเกษียณอายุงาน บทบาทเดิม จะถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นบุคคลธรรมดาที่ไม่มีฐานะตำแหน่งทางสังคมหรืออำนาจหน้าที่ใด ๆ

2.2 โอกาสของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจาก ผู้เกษียณอายุงานหลังจากเกษียณนั้น จะมีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกลดน้อยลงทำให้โอกาสของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลดน้อยลง

2.3 มโนทัศน์ต่อตนเอง (Self Conception) อาจมีการเปลี่ยนแปลงในผู้เกษียณอายุที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกษียณอายุ หรือผู้ที่ไม่ยอมรับสภาพความเป็นจริงของการเกษียณอายุ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่า ไม่มีประโยชน์และเป็นปัญหาต่อบุคคลอื่น

2.4 ด้านสถานภาพสุขภาพ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ซึ่งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย หรือการยอมรับความสามารถที่มีขีดจำกัดของตนเองรวมถึงการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพของสุขภาพได้มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นกับแต่ละบุคคลซึ่งแตกต่างกัน

สุขใจ น้ำผุด (2535 : 73-75) มีแนวคิดสอดคล้องกับ บรรลุ ศิริพานิช (2539 : 89-90) ว่า การเกษียณอายุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. รายได้และการใช้จ่าย เมื่อบุคคลต้องเกษียณอายุ รายได้หลักที่เคยได้รับจากการทำงานจะหมดไป รายได้ที่มีอยู่บ้างก็จากเงินออมที่สะสมไว้ เงินบำเหน็จบำนาญ หรือจากรายได้จากการทำงานพิเศษหลังเกษียณหรืองานอดิเรกที่มีรายได้ ส่วนด้านค่าใช้จ่ายนั้น โดยทั่วไปก็จะเป็นการใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพและรายจ่ายเพื่อการเที่ยวพักผ่อนและเข้ากิจกรรมในสังคมเป็นส่วนใหญ่

2. เวลา เมื่อเกษียณอายุงานจะทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ถ้าปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปโดยเปล่าประโยชน์ ก็อาจก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งโอกาสและรายได้ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสุขภาพจิตด้วย ดังนั้น จึงอาจใช้เวลาที่มีอยู่ทำในสิ่งที่มีประโยชน์เพื่อลดความเหงาและความวิตกกังวลได้ เช่น งานอดิเรก ซึ่งให้ทั้งความเพลิดเพลินและรายได้ ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมต่าง ๆ อาทิ งานสาธารณกุศล หรือการท่องเที่ยวทัศนจร เป็นต้น

3. ภาวะจิตใจ การปลดเกษียณ มักเป็นสาเหตุอันสำคัญที่ทำให้บุคคลได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจอย่างรุนแรง สาเหตุเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมอย่างฉับพลัน ทำให้มีเวลาว่างมากขึ้นพร้อม ๆ กับรายได้ที่ลดลง ขณะเดียวกันก็รู้สึกว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองลดลง ทำให้ขาดการร่วมสังคมกับเพื่อนร่วมงาน และมีผลกระทบต่อคู่สมรสด้วย (สมบัติ ตาปัญญา. 2529 : 49-50) แต่ในทางกลับกันหากสังคมยังให้ความสำคัญและยอมรับโดยเชื่อในวัยวุฒิ ความสามารถ ประสบการณ์และฐานะการเงิน ซึ่งอาจเชิญให้เป็นที่ปรึกษาอาวุโส หรือที่ปรึกษาพิเศษในองค์กรต่าง ๆ แล้ว ก็จะทำให้ผู้เกษียณรู้สึกว่าคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าการเกษียณได้ส่งผลดีต่อสุขภาพจิตนั่นเอง หากสุขภาพจิตดีแล้วย่อมส่งผลดีต่อสุขภาพด้วย อันเป็นการประหยัลดค่ารักษาพยาบาล ดังนั้น ในวัยปลดเกษียณ การสร้างสภาวะจิตใจที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งบุคคลควรตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง

4. สุขภาพผู้เกษียณอายุถือว่าอยู่ในวัยสูงอายุซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติที่ร่างกายย่อมทรุดโทรมลงทำให้ไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิม ขณะเดียวกันโรคภัยไข้เจ็บก็มักจะตามมาดั่งนั้น ควรจะรู้จักรักษาสุขภาพให้ดี อาทิ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารและการพักผ่อน เป็นต้น

3. ปัญหาและผลกระทบจากการเกษียณอายุ

การเกษียณอายุงาน เป็นการกำหนดเกณฑ์อายุเพื่อให้บุคคลออกจากงาน หากเป็นหน่วยราชการจะเรียกว่า การเกษียณอายุราชการ ซึ่งในประเทศไทยมักใช้เกณฑ์อายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ สำหรับในหน่วยงานเอกชน จะเรียกว่า เกษียณอายุงาน ซึ่งจะใช้เกณฑ์อายุเท่าใด ก็แล้วแต่ดุลยพินิจของหน่วยงานนั้น ๆ การเกษียณอายุนี้นับว่าบุคคลจะทราบล่วงหน้าก็ตามแต่ก็มักจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้เกษียณในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งล้วนแต่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุทั้งสิ้น

การเกษียณอายุ เป็นวิกฤตการณ์อย่างหนึ่งที่เป็นปัญหาและมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และจิตใจของผู้เกษียณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอาชีพทำงานประจำ เช่น ข้าราชการ (Schwartz. 1979 : 352 อ้างอิงจาก จรูญ ทองดาว. 2530 : 352) ซึ่งต้องเผชิญกับการสูญเสียบทบาทการทำงาน และสูญเสียรายได้ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงของสุขภาพและการสูญเสียชีวิต (Atchley. 1976 : 111) เนื่องจากการเกษียณอายุนั้นทำให้เกิดการสูญเสียบทบาทที่สำคัญของชีวิตไปอย่างหนึ่ง ทำให้ผู้เกษียณมีความเครียดทางจิตใจที่ต้องรับกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปเช่น การขาดการพบปะกับเพื่อนร่วมงาน การสูญเสียอำนาจหน้าที่และบทบาทในสังคม การมีสถานภาพทางสังคมที่ต่ำลง การมีรายได้ที่ลดลงและมีเวลาว่างมาก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สร้างความหดหู่และเศร้าใจแก่ตัวผู้เกษียณเป็นอย่างมาก (กุลา ตันติผลาชีวะ. 2528 : 11-12 อ้างอิงจาก สมศรี กันธมาลา. 2529 : 23) เนื่องจากก่อนที่บุคคลจะเกษียณอายุมักจะมีการตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่มั่นคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อต้องออกจากงานก็จะรู้สึกว่ศักดิ์ศรีลดลง รู้สึกอาย เสียหน้า ไร้สมรรถภาพ ว้าเหว่และเศร้าซึม นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบหนึ่งของบุคลิกภาพ การออกจากงาน จึงเท่ากับว่าได้สูญเสียบุคลิกภาพของตนไป โดยเฉพาะบุคคลที่ให้ความสำคัญแก่งานมากและคิดว่างานให้ความสุขความพอใจแก่ตนเอง บุคคลนั้นก็จะไม่ยอมรับสภาพการเกษียณอายุงาน (อัมพล สุพันธ์. 2531 : 15) จากผลการวิจัยของฮุกเกอร์ และเวนทิส (Hooker and Ventis. 1984 Citing in Hooyman and Kiyak. 1988 : 132) ได้ให้การสนับสนุนทัศนะนี้ว่าผู้เกษียณอายุที่ให้คุณค่าแก่การทำงานสูงจะมีความพึงพอใจในชีวิตน้อยกว่าผู้เกษียณอายุที่ให้คุณค่าแก่การทำงานต่ำ ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคคลที่คิดว่างานเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตจะไม่ยอมรับการเกษียณอายุ เมื่อต้องเกษียณอายุเพราะถูกบังคับจากกฎเกณฑ์ของสังคม จึงเกิดความไม่พอใจกับสภาพของตนเองภายหลังการเกษียณอายุ มีความรู้สึกต่อต้าน ในทางตรงข้าม บุคคลที่ไม่ยึดมั่นอยู่กับงานจนเกินไป จะยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงหลังการเกษียณอายุได้ง่ายกว่า

วิจิตร บุญยะโทตระ (2533 : 9-13) ได้กล่าวถึงปัญหาของผู้เกษียณอายุ ซึ่งถือว่าเป็นวิกฤติการณ์ อันร้ายแรงที่ผู้เกษียณอายุจะต้องเผชิญ โดยถือว่าเป็นอันตราย 3 ประการของผู้เกษียณ คือ ปัญหา ด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านสังคมและจิตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของทองใบ หงส์เวียงจันทร์ (2532 : 29) สุขใจ น้ำผุด (2529 : 28) และธีระยุทธ หัสนะ (2530 : 3) ที่ได้ กล่าวถึงปัญหาของผู้เกษียณอายุในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งเกิดขึ้นจากการเกษียณอายุ ทำให้ระบบแบบแผนของ ชีวิตเปลี่ยนแปลง ไม่มีกำหนดการทำงานที่แน่นอน ทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ ซึ่งจะเป็น อันตรายต่อสุขภาพจิตและก่อให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ อีกสาเหตุหนึ่งเกิดจากความรู้สึกต่อต้านการ เกษียณอายุ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเจ็บป่วยทางร่างกายได้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงบทบาทและ สถานภาพทางสังคม ทำให้ขาดการติดต่อสัมผัสกับบุคคลอื่นในวงการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อจิตใจ ทำให้มีจิตใจเศร้าหมองและส่งผลต่อร่างกายได้ในที่สุด

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเกษียณอายุทำให้รายได้ลดลง ขณะเดียวกันหากผู้เกษียณมีภาระ รับผิดชอบต่อครอบครัว หรือไม่สามารปรับตัวให้เหมาะสมกับรายได้ที่ลดลงได้ย่อมเกิดปัญหา ด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ อาจเกิดปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย และปัญหาการทำงานหลังเกษียณอายุได้ หากไม่มีการเตรียมตัวในด้านรายได้ และการใช้จ่าย ตลอดจนที่อยู่อาศัยมาก่อน

3. ปัญหาทางด้านสังคมและจิตวิทยา จะพบว่าเมื่อเกษียณอายุแล้ว บทบาทและสถานภาพของ บุคคลย่อมเปลี่ยนแปลงไป มีเวลาว่างมากขึ้น ทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าเป็นผู้ไร้ประโยชน์ ไม่มี คุณค่า ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพจิตได้ สำหรับปัญหาด้านจิตวิทยานี้มักพบว่าผู้เกษียณนั้นจะ ได้รับการเคารพยกย่องน้อยลง การติดต่อกับบุคคลอื่นลดลง ถ้าผู้สูงอายุไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจไว้ ล่วงหน้า มักจะเกิดปัญหาด้าน มโนทัศน์ ต่อตนเอง (Self- Concept) และต่อสังคมได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาอันเกิดจากการเกษียณอายุมีมากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิด ผลกระทบต่อผู้เกษียณได้ทั้งสิ้น พาลมอร์ ฟิลเลนบาว์มและจอร์จ (Palmore, Fillenbaum, and Georage. 1984 : 109) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการเกษียณในทำนองเดียวกันกับแอชลีย์ (Atchley. 1991 : 212 - 215) ว่า ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของรายได้ สุขภาพ กิจกรรมในสังคมและทัศนคติต่อการ เกษียณอายุ นอกจากนี้ บรรลุ ศิริพานิช (2539 : 89 - 90) ก็ได้กล่าวถึง ผลกระทบต่อสุขภาพเมื่อ เกษียณอายุว่าการเกษียณอายุมีผลกระทบต่อจิตใจค่อนข้างมาก เพราะการเกษียณทำให้รายได้ลดลงทำ ให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงเนื่องจากต้องออกจากงานเดิม บทบาทในสังคมถูกจำกัดลง ทำให้รู้สึกว่ ด้้อยคุณค่า ขณะเดียวกันสมรรถภาพทางกายก็เสื่อมโทรมลง หากไม่สามารถปรับตัวได้ ก็อาจทำให้เกิด อาการผิดปกติทางจิตใจและอารมณ์ได้ อาทิ ความวิตกกังวล หวกระแวง เหงาและว้าเหว เป็นต้น

สุรกุล เจนอบรม (2534 : 57 - 58) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการเกษียณอายุงานที่มีต่อการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณ ดังนี้คือ

1. ผลกระทบด้านร่างกาย เนื่องจากผู้เกษียณเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งโดยธรรมชาติจะมีการเปลี่ยนแปลง และการเสื่อมโทรมของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย หากผู้เกษียณอายุไม่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย จะทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต โดยทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในชีวิต ซึ่งจากผลการวิจัยของ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527 : 14) พบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี จะมีการปรับตัวได้ดีด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถานภาพทางสุขภาพนั้นเป็นตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณด้วย

2. ผลกระทบด้านจิตใจ จะเห็นว่าการเกษียณอายุราชการนั้นมีผลกระทบด้านจิตใจของผู้เกษียณเป็นอย่างมาก ผู้เกษียณอายุงานอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเกษียณอายุ เนื่องจากผลจากการเกษียณนั้น อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้ (สมบัติ ตาปัญญา. 2529 : 49 และบรรลุ ศิริพานิช. 2539 : 89-90)

2.1 การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของกิจวัตรประจำวันหรือกิจกรรมที่เคยปฏิบัติเป็นประจำในแต่ละวัน ทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ประกอบกับการลดลงของกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมด้วย

2.2 การเปลี่ยนแปลงในอาชีพและรายได้ เนื่องจากการเกษียณทำให้รายได้ลดลง

2.3 การสูญเสียสถานภาพทางสังคมและตำแหน่งหน้าที่การงาน การได้รับการยอมรับการได้รับความเคารพยกย่องจากผู้ร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นในสังคมลดลงอย่างทันที ทำให้ผู้เกษียณอายุราชการเกิดความรู้สึกว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเองลดลง

2.4 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคู่ชีวิต และสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากผู้เกษียณอายุราชการมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น ทำให้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของครอบครัวมากขึ้น คู่ชีวิตหรือสมาชิกในครอบครัวอาจรู้สึกไม่ชิน เกิดอารมณ์หงุดหงิดหรือไม่สบายใจได้

3. ผลกระทบด้านสังคม การเกษียณอายุงาน เป็นการถอนบทบาททางสังคมภายนอก ทำให้ผู้เกษียณอายุมีเวลาว่างมากและมีสังคมเฉพาะภายในบ้าน ขาดการพบปะกับเพื่อนร่วมงาน บทบาททางสังคม และอำนาจต่าง ๆ ที่เคยมีหมดลง ส่งผลต่อปัญหาด้านจิตใจ ทำให้เกิดความเหงาและว้าเหว่ ซึ่งหากไม่มีบทบาทใหม่มาทดแทน จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจต่อชีวิตได้

4. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ เมื่อเกษียณอายุงานจะทำให้รายได้ลดลง ขณะเดียวกันรายจ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เสื่อมลงก็จะเพิ่มขึ้น ทำให้ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจได้

จะเห็นได้ว่า การเกษียณอายุนั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อตัวผู้เกษียณเป็นอย่างมาก ในด้านอัตมโนทัศน์ผู้เกษียณจะรู้สึกว่าตนเองด้อยคุณภาพ ไม่มีความสำคัญ ไม่มีประโยชน์ต่อสังคมเพราะไม่ได้ประกอบอาชีพ ในด้านจิตใจทำให้รู้สึกเหงาว้าเหว่ เศร้าซึม เพราะขาดเพื่อน

ขาดการทำงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ในด้านสังคม ผู้เกษียณจะถูกเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และสถานภาพทางสังคม ซึ่งบางคนอาจเคยมีสถานภาพทางสังคมสูง เมื่อเกษียณแล้ว ก็จะกลายเป็นบุคคลธรรมดา ในทางเศรษฐกิจมักจะมีผลกระทบเนื่องจากมีรายได้น้อยลง เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิต สำหรับในด้านสุขภาพนั้นก็มักเกิดผลกระทบจากปัญหาด้านจิตใจและด้านสังคม เมื่อมีปัญหาด้านจิตใจก็จะส่งผลให้สุขภาพเสื่อมโทรมเร็วยิ่งขึ้น นอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อตัวบุคคลแล้ว การเกษียณอายุยังอาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานได้อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากกรณีที่บุคลากรที่ใกล้เกษียณอายุ มักขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานส่งผลให้งานด้อยประสิทธิภาพได้ (วีระ สุเมธาพันธ์. 2525 : 67) นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวและบุคคลที่ใกล้ชิดอีกด้วย ดังนั้นหากผู้เกษียณอายุราชการได้มีการเตรียมตัวล่วงหน้าเป็นอย่างดีตั้งแต่ก่อนเกษียณก็จะช่วยลดความรู้สึกสูญเสีย สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม และช่วยในการปรับตัวภายหลังการเกษียณได้ (ฉัตรตริยา นาคเกษม. 2538 : 24) ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตหลังเกษียณอายุงานได้อีกด้วย (Diekelmann.1978 Citing in Stone et al. 1987 : 691)

4. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ

แอชลีย์ (Atchley.1981 : 601 - 611) ได้กล่าวว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ ควรมีการเตรียม 2 ระยะ ดังนี้ คือ

1. ระยะไกล (Remote Phase) ระยะนี้การเกษียณอายุยังอยู่ห่างไกลจากบุคคลมาการเตรียมตัวในระยะนี้สามารถเริ่มได้ตั้งแต่ตอนต้นก่อนวันทำงาน หรือเริ่มเมื่อวัยทำงาน สิ่งที่จะต้องเตรียมในระยะนี้ ได้แก่

1.1 การเงิน ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีชีวิตอยู่ในสังคมชั้นสูง เหมือนวัยทำงาน จะต้องมีการวางแผนด้านการเงินที่ดี

1.2 การใช้เวลาว่าง ควรใช้เวลาว่างในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการต่าง ๆ ขณะเดียวกัน ควรแสวงหาความรู้ โดยเลือกและพัฒนาทักษะอยู่เสมอ ซึ่งอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในสมาคมหรือกลุ่มต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เนื่องจากมีโอกาสและง่ายต่อการแสวงหามากกว่าวัยสูงอายุแล้ว

1.3 การดูแลสุขภาพสุภาพ ควรจะมีการดูแลสุขภาพให้ดีตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เพื่อที่จะส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีในวัยเกษียณอายุ หากไม่ดูแลสุขภาพให้ดีตั้งแต่ยังหนุ่มสาว ก็ย่อมที่จะทำให้สุขภาพในวัยเกษียณไม่ดีตามไปด้วย

2. ระยะใกล้ (Near Phase) ระยะนี้บุคคลจะเริ่มวิตกกังวลต่อการเกษียณอายุที่กำลังใกล้เข้ามา ดังนั้นบุคคลควรเตรียมพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ด้านจิตใจ โดยจะต้องพยายามยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนดไว้และไม่วิตกกังวลกับการเกษียณจนเกินไป

2.2 ด้านทัศนคติต่อการเกษียณอายุ หากบุคคลได้มีการวางแผนการเกษียณอายุในระยะไกลมาอย่างดี ก็จะไม่เกิดทัศนคติในด้านลบต่อการเกษียณอายุ ดังนั้นการจัดโครงการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุก็จะสามารถช่วยในด้านจิตใจและพัฒนาทัศนคติได้แต่ไม่สามารถช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้เกษียณอายุได้

วิจิตร บุญยะโทตระ (2538 : 30) ได้เสนอแนะว่าการวางแผนการเกษียณอายุควรจะได้ทำล่วงหน้านาน ๆ เช่น 10 ปีก่อนเกษียณอายุ การวางแผนล่วงหน้าทำให้เกิดความคุ้นเคยกับแนวคิดในการเกษียณอายุ และมีเวลาวางแผนได้อย่างรัดกุมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเงิน สุขภาพและการใช้เวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับเกษม ตันติผลาชีวะ และกุลยา ตันติผลาชีวะ (2528 : 13) ที่ได้แนะนำให้บุคคลมีการเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุในด้านการเงิน เตรียมการรักษาสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร การพักผ่อนและการตรวจสุขภาพ เตรียมการดูแลสุขภาพจิต เตรียมการปรับตัวเข้ากับครอบครัว เตรียมการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและเตรียมหางานอดิเรกทำ ซึ่งหากมีการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอายุแต่เนิ่น ๆ เช่น ในช่วงมีอายุระหว่าง 40-60 ปี แล้วก็จะสามารถใช้ชีวิตในยามชราได้อย่างผาสุก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2524 : 9) และจากผลงานการวิจัยของเคอร์แวน (Kirwan. 1993 : 1435) ก็ให้การสนับสนุนที่สนับสนุนที่ทัศนะดังกล่าวนี้ โดยเห็นว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุนั้นมีอายุนั้นมีความสำคัญมากควรเริ่มตั้งแต่นั้น ๆ โดยเฉพาะการวางแผนเกี่ยวกับการเงิน สุขภาพ และการใช้เวลาว่าง ขณะเดียวกันสมบุรณ์ ศาลยาชีวิน (2526 : 56 - 57) ก็ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าประมาณ 5 ปีสุดท้ายของวัยกลางคน ผู้ใหญ่จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับชีวิตตอนออกจากงาน จะขาดการสังสรรค์สมาคมกับเพื่อนร่วมงานมีความรู้สึกไม่มีค่าในตัวเอง รายได้ก็ลดลง ดังนั้น ควรมีการเตรียมตัวสำหรับเกษียณไว้ล่วงหน้าจะช่วยให้ทัศนคติดีขึ้น ซึ่งการเตรียมตัวก่อนเกษียณดังกล่าว ควรมีการวางแผนในด้านการเงิน การดำรงชีวิตหลังเกษียณ ตลอดจนด้านงานอดิเรก กิจกรรมในสังคมรวมถึงสุขภาพด้วย

ชะลอ ธรรมศิริ (2536 : 9 - 11) ได้ให้ทัศนะว่าก่อนเกษียณ 3 ปี ควรเตรียมตัวในเรื่องที่อยู่อาศัย การเงิน สุขภาพอนามัยและด้านอารมณ์ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทรพร สุขบุญข (2531 : 16) ที่พบว่า การวางแผนชีวิตและการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการรักษาสุขภาพให้แข็งแรงการออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพ การเลือกรับประทานอาหาร และสะสมทรัพย์สินไว้ใช้ในยามชรา การทำงานหนักเพื่ออนาคต การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย และวางแผนว่าจะอยู่กับใคร ควรเตรียมตัวด้านงานอดิเรก การทำงานเพื่อสังคมและเตรียมด้านจิตใจ ซึ่งอาจทำได้โดยการเข้าร่วมชมรมและทำใจยอมรับสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น

บรรลุ ศิริพานิช (2531 : 97-98) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุงาน เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตภายหลังเกษียณ โดยสรุปว่าต้องเตรียมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เตรียมสุขภาพร่างกายและจิตใจ โดยหาความรู้เรื่องสุขภาพ มีการตรวจเช็คร่างกายตามกำหนดเวลา หาความรู้เรื่องโภชนาการ มีการออกกำลังกาย และเตรียมสุขภาพจิตโดยการหาตำราแนวทางการเกษียณอายุมาอ่านและทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของชีวิต

2. เตรียมเรื่องการเงินและทรัพย์สิน โดยการทำงานประมาณ รายรับ-รายจ่าย เป็นปีตลอดปี หรือการทำบัญชีกรรมในรายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

3. เตรียมบ้านที่อยู่อาศัย

4. เตรียมเรื่องงานอาชีพและงานอดิเรกภายหลังการเกษียณอายุงาน

สมศรี กันธมาลา (2529 : 70 - 72) ก็ได้เสนอแนะให้บุคคลมีการเตรียมตัวและเตรียมใจเพื่อการเกษียณอายุ ดังนี้

1. การเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุ บุคคลควรมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุในด้านต่าง ๆ คือ

1.1 การเตรียมด้านร่างกายเพื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุควรมีการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม และมีการตรวจเช็คร่างกายด้วย

1.2 การเตรียมตัวด้านสังคม จะต้องรู้จักกำหนดบทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อบุตรหลานหรือสมาชิกอื่น ๆ เตรียมสร้างสัมพันธภาพในสังคมต่อบุคคลอื่นด้วย

1.3 การจัดเตรียมที่อยู่อาศัย ควรจะมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองเพราะผู้ที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองจะรู้สึกมั่นคง อบอุ่นและสามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุได้ หากไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ควรเตรียมการวางแผนการอยู่ร่วมกับบุตรหลาน

1.4 การเตรียมฐานะการเงิน ควรมีการวางแผนการใช้จ่ายและเตรียมเงินสำรองสำหรับตนเองและครอบครัวไว้ใช้ภายหลังการเกษียณอายุงาน

1.5 ควรเตรียมทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายหลังการเกษียณอายุจะทำให้ไม่เกิดความเสียเหงา

2. การเตรียมใจเพื่อรับการเกษียณอายุ ได้แก่

2.1 การเตรียมความพร้อมในด้านความคิดเกี่ยวกับงานประจำที่เคยทำและไม่ต้องทำภายหลังเกษียณอายุ การเกษียณอายุใหม่ ๆ อาจทำให้ผู้เกษียณอายุไม่คุ้นเคย จึงควรหางานอดิเรกทำหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งสามารถช่วยได้มาก

2.2 การเตรียมทำความเข้าใจที่ถูกต้องกับเกียรติยศ ชื่อเสียง การนำหลักธรรมในพุทธศาสนา มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ จะช่วยผ่อนคลายความเศร้าเสียใจ

2.3 การเตรียมบริหารเวลาให้ถูกต้อง เพราะผู้เกษียณมีเวลาว่างมากต้องจัดสรรเวลาให้เกิดประโยชน์ โดยแบ่งเวลาสำหรับตนเอง ครอบครัว และสังคม เป็นต้น

จากแนวคิดในการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของบุคคลนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากของคนที่อาชีพโดยเฉพาะข้าราชการ ซึ่งสามารถทำได้หลายอย่าง เช่น การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเตรียมหางานพิเศษหรือกิจกรรมงานอดิเรกเพื่อชดเชยอาชีพ และวางแผนว่าจะใช้ชีวิตภายหลังเกษียณอายุงานอย่างไร (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2530 : 30) นอกจากนี้บุคคลควรวางแผนเตรียมตัวในการดูแลสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนที่อยู่อาศัยและการใช้เวลาว่างในด้านการบันเทิง สันทนาการต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมในสังคมซึ่งอาจเป็นงานสาธารณกุศลต่าง ๆ ด้วย (สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 66 – 82 ; ทองใบ หงส์เวียงจันทร์. 2532 : 16) ซึ่งการวางแผนเตรียมตัวในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ควรวางแผนและเตรียมการไว้ล่วงหน้าก่อนเกษียณอายุงานเป็นเวลานานหรือประมาณ 10-15 ปี ก่อนเกษียณอายุ (พาร์กินสันและคณะ. 2531 : 77) โดยคำนึงถึงการวางแผนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. สัมพันธภาพภายในครอบครัว
2. การใช้เวลาว่างและการมีกิจกรรมในสังคม เช่น การทำงานอดิเรก การเรียนรู้สิ่งที่น่าสนใจ การเดินทางท่องเที่ยว การมีเพื่อนสนิท การทำงานอาสาสมัคร การเป็นสมาชิกชมรม หรือสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น
3. การดูแลสุขภาพ ด้านร่างกาย และจิตใจ
4. การทำงานที่มีรายได้ เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้หลังเกษียณ อาจวางแผนทำงานอาชีพต่อไป หรือทำงานเป็นครั้งคราวแล้วแต่โอกาส
5. การวางแผนด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับการใช้จ่ายภายหลังเกษียณ การหมุนเวียนของภาวะเศรษฐกิจ และการวางโครงการด้านเศรษฐกิจภายหลังเกษียณ

จากแนวคิดในการวางแผนเตรียมตัวเพื่อการเกษียณอายุงานนั้นจะเห็นได้ว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจเตรียมได้ทั้งในระดับบุคคลและการสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การสนับสนุนจากหน่วยงาน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ ผู้วิจัยได้สรุปการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การเตรียมด้านร่างกาย

ปราณี จาติเกตุ (2535 : 54) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพราะการที่มีภาวะสุขภาพที่ดีนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ วัยกลางคน จนกระทั่งถึงวัยสูงอายุ ซึ่งการเตรียมตัวด้านสุขภาพที่ดีสามารถทำได้ดังนี้

1.1 รับประทานอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และมีสารอาหารครบ 5 หมู่ ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ และวิตามิน ซึ่งควรเป็นอาหารที่เคี้ยวง่าย และย่อยง่ายละเว้นอาหารรสจัด และเครื่องดื่มมีน้ำตาล

1.2 ดื่มน้ำวันละ 10 แก้วเป็นอย่างน้อย

1.3 อยู่ในที่ ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห่างไกลจากฝุ่นละออง ควันพิษ หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่แออัด และอับชื้น

1.4 นอนหลับอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมง หากมีปัญหาเรื่องนอนไม่หลับควรหาสาเหตุ และปรึกษาแพทย์ นอกจากการนอนหลับแล้ว ควรมีกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ทำงานอดิเรกที่ชอบ ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง สะสมแสตมป์ ฯลฯ เพื่อความเพลิดเพลินและสุขใจ

1.5 การขับถ่ายที่สะดวกทั้งอุจจาระและปัสสาวะ หากมีปัญหาควรปรึกษาแพทย์

1.6 การออกกำลังกายและบริหารร่างกายทุกวัน อย่างน้อยวันละ 30 นาที วิธีออกกำลังกายที่ง่าย คือ การเดินเร็วในที่ที่มีอากาศดีและปลอดภัย หรือรำมวยจีนและการบริหารร่างกายแบบแอโรบิคที่เหมาะสมกับวัย

บรรลุ ศิริพานิช (2531: 97-98) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุงาน เพื่อจะได้สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ โดยเฉพาะการเตรียมสุขภาพซึ่งควรหาความรู้เรื่องสุขภาพ มีการตรวจเช็คร่างกายตามกำหนดหาความรู้เรื่องโภชนาการ มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจรรยา เสียงเสนาะ (2527 : 36) และยรรยง ศุภรัตน์ (2521 : 23)

สมศรี กันธมาลา (2529 : 71) ให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่กำลังจะเกษียณอายุว่าควรมีการเตรียมตัวด้านร่างกายโดยมีการศึกษาเกี่ยวกับพยาธิสภาพในวัยสูงอายุศึกษาเกี่ยวกับประเภท และวิธีออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย รวมถึงโภชนาการของผู้สูงอายุอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่มีความต้องการที่จะมีสุขภาพดีภายหลังเกษียณอายุควรเตรียมร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ โดยแสวงหาความรู้เรื่องสุขภาพเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โภชนาการและการดูแลสุขภาพ ขณะเดียวกันควรเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัยควรออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีการตรวจเช็คร่างกายตามกำหนด หากมีโรคประจำตัวควรไปพบแพทย์ตามนัดทุกครั้ง

นอกจากนี้ การพักผ่อนอย่างเพียงพอ และระมัดระวังอุบัติเหตุต่าง ๆ ก็มีความสำคัญเนื่องจากส่งผลต่อสุขภาพได้เช่นเดียวกัน รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับสวัสดิการต่าง ๆ ของรัฐและการประกันสุขภาพผู้สูงอายุ ด้วย

2. การเตรียมด้านจิตใจและอารมณ์

การเกษียณอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพทางสังคมอย่างฉับพลัน หากไม่ได้เตรียมจิตใจไว้ล่วงหน้า ก็มักจะประสบปัญหาเรื่องความเครียด และการปรับตัวภายหลังเกษียณ การเตรียมจิตใจเพื่อรับสภาพการณีก็น่าจะช่วยให้การปรับตัวภายหลังเกษียณเป็นไปด้วยดี ซึ่งจะเห็นได้จากกรณีที่ผู้เกษียณอายุราชการ ที่มีการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจ จะทำให้เกิดความเข้าใจ และยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังเกษียณได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถพัฒนาความคิดที่ดีในการเตรียมปัจจัยอื่นที่จำเป็นให้เพียงพอแก่การดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (จรรยา เสียงเสนาะ. 2527 : 39) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเบญจมา เลหาพูนรังสี (2534 : 45) ที่พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุในด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุราชการ

สมศรี กันธมาลา (2529 : 72) ได้กล่าวถึงวิธีการเตรียมใจสำหรับการเกษียณอายุว่าผู้เกษียณควรทำความเข้าใจที่ถูกต้องกับเรื่องความไม่เที่ยงแท้ของเกียรติยศ ตำแหน่งหน้าที่งานต่าง ๆ และควรหางานอดิเรกหรือกิจกรรมอื่น ๆ ทำมีการแบ่งเวลาในการประกอบภารกิจประจำวันอย่างถูกต้อง จะช่วยให้ผู้เกษียณมีจิตใจปลอดโปร่ง ไม่คิดฟุ้งซ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรรลุ ศิริพานิช (2531 : 97) จรรยา เสียงเสนาะ (2527 : 38) และภัทรพร สุขบุษย (2531 : 19) ที่กล่าวถึง การเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจว่า ควรทำความเข้าใจและยอมรับความจริง พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและมองโลกในแง่ดี ซึ่งการหางานอดิเรกทำ รวมถึงการศึกษาและทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของชีวิต เพื่อให้มีทัศนคติที่ดีต่อโลกและชีวิต ก็จะสามารถช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้นได้

นอกจากนี้ ปราณี จาติเกตุ (2535 : 54) ยังได้เสนอแนะถึงวิธีเตรียมจิตใจก่อนเกษียณอายุ ดังนี้ คือ

1. ควรทำให้สงบและยอมรับสภาพความจริงในชีวิต ตัดสินใจด้วยความมีเหตุผลพยายามจัดความคับข้องใจหรืออารมณ์ขุ่นมัวจากโลก โกรธ หลง มีความยิ้มแย้มแจ่มใส และมีเมตตากรุณา กับทุกคน

2. ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของคนและสังคมในยุคใหม่ ชื่นชมชีวิตของตนเอง บุตรหลาน หรือสิ่งแวดล้อมในสังคม เพื่อความสุขของตนเอง ซึ่งต้องยึดหลักพรหมวิหาร 4 เป็นกิจวัตรประจำวันอันได้แก่ การให้ความรัก - ความเมตตาแก่ผู้อื่น มีความจริงใจและมุทิตา ซึ่งแสดงออก

ถึงความชื่นชม ยินดี เมื่อผู้อื่นได้รับความสำเร็จ นอกจากนี้ต้องมีอุเบกขา คือการวางเฉยเมื่อมีการสูญเสีย ซึ่งเป็นการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตของตนเองได้เป็นอย่างดีอีกส่วนหนึ่ง

สุรกุล เจนอบรม (2534 : 67) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุในด้านจิตใจ คล้ายคลึงกับแนวความคิดของนักวิชาการคนอื่น ๆ คือ ควรมีการปรับตัวให้ยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีอารมณ์แจ่มใส ควบคุมอารมณ์ และมีสติ ไม่ควรเครียดหรือจริงจังกับการเปลี่ยนแปลงบทบาท ซึ่งผู้ที่มีการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจก่อนที่จะเกษียณ โดยมีการดูแลสุขภาพจิตเป็นประจำนั้น มักจะสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวภายหลังเกษียณได้ดีกว่า

เฉก ณะศิริ (2532 : 25) ได้แนะนำวิธีการดูแลสุขภาพจิตโดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแรช (Rach. 1979 อ้างอิงจาก กรรณิการ์ พงษ์สนธิ และคณะ. 2538 : 325) ที่พบว่าศาสนามีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การออกกำลังกายเป็นประจำ การรับประทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการการได้รับอากาศบริสุทธิ์ และการสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ก็จะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตให้ดีขึ้นได้

ดังนั้นจึงควรมีการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจก่อนเกษียณ เพราะจะช่วยให้สามารถปรับตัวได้ง่ายและดำรงชีวิตภายหลังเกษียณต่อไปได้อย่างมีความสุข ซึ่งอาจกระทำได้โดยการศึกษา ทำความเข้าใจและยอมรับความจริง พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของชีวิต มองโลกในแง่ดี ยอมรับการเกษียณอายุที่จะมาถึง มีอารมณ์แจ่มใส ซึ่งอาจทำได้โดยการพักผ่อนหย่อนใจ และหางานอดิเรกทำ ขณะเดียวกันควรศึกษาหาความรู้ในเรื่องธรรมะและการฝึกสมาธิเพื่อให้จิตใจสงบและให้ความรัก ความเมตตาและจริงใจกับบุคคลอื่น รวมถึงการชื่นชมชีวิตของตนเอง บุตรหลาน และสิ่งแวดล้อมในสังคม ตลอดจนการสร้าง ความอบอุ่นภายในครอบครัว เป็นต้น

3. การเตรียมด้านที่พักอาศัย

ที่พักอาศัยนอกจากจะเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคนแล้ว ยังมีความสำคัญต่อข้าราชการและครอบครัวอีกด้วย เพราะข้าราชการจะอาศัยอยู่บ้านพักข้าราชการหรือเช่าบ้านตามสิทธิ์ตลอดไปไม่ได้ จึงควรมีการจัดเตรียมที่พักอาศัยไว้ล่วงหน้าก่อนเกษียณอายุและควรเป็นที่พักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับการใช้ชีวิตหลังเกษียณอีกด้วย ซึ่งเชียรศรี วิวิธสิริ (2527 : 21) ได้กล่าวว่า ที่พักอาศัยนั้นมีผลต่อการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุมาก ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านของตนเอง หรือสามารถเลือกที่อยู่อาศัยได้เองจะมีความสุขภายหลังเกษียณมากกว่าคนที่ไม่มีโอกาสเลือก ผู้สูงอายุที่พักอาศัยในบ้านของตนเองจะปรับตัวได้ดีที่สุด ดังนั้น การเตรียมตัวในด้านที่พักอาศัยจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเตรียมการเกษียณอายุของข้าราชการ

ลีดีและวินแบรนด์ (Leedy and Wynbrandt. 1987 : 152) กล่าวว่า การตัดสินใจในเรื่องที่พักอาศัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่เกษียณอายุแล้ว การตัดสินใจในเรื่องที่พักอาศัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่เกษียณอายุแล้ว การตัดสินใจที่จะพักอยู่ที่เดิมหรือย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. ลักษณะของที่พักอาศัย และงบประมาณในการซื้อ ในการก่อสร้าง
2. ความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน
3. ขนาดของบ้านมีความเหมาะสมพอดีกับครอบครัว
4. ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียนของลูกหลาน
5. สภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ ยังให้แนวคิดเพิ่มเติมว่าก่อนที่จะคิดหาที่อยู่ใหม่ควรสำรวจที่อยู่ปัจจุบันว่ามีสภาพอย่างไร เหมาะสมที่จะใช้ชีวิตภายหลังเกษียณอายุหรือไม่ ถ้าบ้านที่อาศัยอยู่เดิมมีความเหมาะสมแล้วและมีความสะดวกเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในอนาคตได้ก็มิจำเป็นต้องย้ายแต่ถ้ามีความจำเป็นต้องช่วยให้ชีวิตมีความสุขกว่า อยู่ที่นี่เดิมด้วย (Leedy and Wynbrandt. 1987 : 153) และ ยง พิทยานิม (2532 : 13) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าการเตรียมเรื่องที่พักอาศัยนั้น ควรคำนึงถึงสุขภาพของตนเองด้วย หากมีบ้าน 2-3 ชั้น เมื่อเกษียณอายุแล้วก็ควรอยู่ชั้นล่างเพราะในวัยสูงอายุ กล้ามเนื้อ ข้อต่อของร่างกายหย่อนสมรรถภาพ บ้านที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุจึงควรเป็นบ้านชั้นเดียวขนาดย่อมๆ มีความเป็นอิสระเป็นสัดส่วน ไม่ควรให้บ้านพักอยู่ติดถนนที่มีรถผ่านประจำหรือใกล้รั้วบ้านคนอื่น ให้มีบริเวณสำหรับออกกำลังกายและมีแดดออกพอสมควร ส่วนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในบ้านนั้นก็สิ่งหนึ่งที่สำคัญในการจัดเตรียมที่อยู่อาศัยสำหรับวัยเกษียณอายุ ซึ่ง ทองใบ หงส์เวียงจันทร์ (2532 : 87) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัยดังนี้

1. พื้นบ้านควรใช้วัสดุกันลื่นและคิดให้เรียบร้อย
2. ติดไฟฟ้าให้มีแสงสว่างเพียงพอ
3. การจัดวางเฟอร์นิเจอร์ ควรจัดในลักษณะที่ไม่กีดขวางทางเดินที่สะดวกได้
4. ห้องน้ำควรติดตั้งราวเกาะยึด และพื้นห้องน้ำปูด้วยวัสดุกันลื่น
5. เครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านและในครัวควรจัดเก็บให้เป็นระเบียบหยิบใช้ง่าย
6. ควรตรวจซ่อมแซมระบบความปลอดภัยในบ้านเป็นประจำ เช่น หน้าต่างประตูบ้าน
7. ควรติดตั้งโทรศัพท์ไว้ในบ้าน

จรรยา เสี่ยงเสนาะ (2527 : 37) ได้กล่าวถึง การเตรียมที่อยู่อาศัย สำหรับวัยเกษียณว่า ควรวางแผนล่วงหน้าว่าจะอยู่ที่ไหน กับใคร จะอยู่ตามลำพัง หรืออยู่กับบุตรหลาน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับสมศรี กันธมาตา (2529 : 72) ที่กล่าวว่า หากผู้เกษียณอายุราชการไม่สามารถจัดหา

บ้านของตนเองได้ ควรวางแผนที่จะใช้ชีวิตร่วมกับบุตรหลานคนใดคนหนึ่งหรือใช้สถานสงเคราะห์ของรัฐและเอกชนต่าง ๆ หรือแม้แต่การเช่าที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เพื่อจะได้ไม่ประสบปัญหาในเรื่องที่พักอาศัย ภายหลังการเกษียณอายุราชการ

จะเห็นได้ว่าการเตรียมที่พักอาศัยเป็นสิ่งจำเป็นจึงควรมีการจัดเตรียมให้พร้อมก่อนถึงวัยเกษียณอายุ และควรจัดเตรียมให้พร้อมขณะอยู่ในวัยหนุ่มสาวหรือวัยกลางคนเพื่อที่จะได้มีชีวิตที่เป็นสุขหลังเกษียณอายุ ขณะเดียวกันควรคำนึงถึงสัมพันธภาพภายในครอบครัวด้วยเพราะภายหลังเกษียณอายุ วิธีการดำเนินชีวิตประจำวันย่อมจะเปลี่ยนแปลงไป ผู้เกษียณจะมีเวลาอยู่บ้านมากขึ้น บุตรหลานอาจทำความรำคาญใจให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งหากเป็นไปได้ควรเตรียมตัวให้มีที่อยู่ของตนเองเป็นสัดส่วน ลักษณะบ้านควรเหมาะสมกับสุขภาพร่างกายของตนและสะดวก ถึงแวดล้อมและเพื่อนบ้าน ควรเหมาะสม ขณะเดียวกันก็วางแผนเตรียมตัวเตรียมใจว่าจะอยู่ตามลำพังหรือให้ลูกหลานมาอยู่ด้วย

4. การเตรียมด้านการใช้เวลา

เนื่องจากการเกษียณอายุทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น หากไม่มีการเตรียมการใช้เวลาว่างล่วงหน้าที่จะทำให้รู้สึกว่างงาน และอาจส่งผลกระทบต่อด้านจิตใจ ดังนั้น การมีกิจกรรมต่าง ๆ ก็สามารถทดแทนบทบาทหน้าที่ที่เสียไปจากการเกษียณอายุได้อีกด้วย (Hooyman and Kiyak. 1988 : 66) และการมีกิจกรรมตั้งแต่ก่อนเกษียณก็จะสามารถดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่องได้ ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวและความพึงพอใจในชีวิตภายหลังเกษียณได้เป็นอย่างดี (McPherson. 1979 : 26) ซึ่ง อาร์คอฟฟ์ (Arkoff. 1991 : 206) ได้กล่าวว่า ผู้ที่เกษียณอายุและเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุนั้นต้องเผชิญกับการสูญเสียบทบาทของตนเอง หากมีกิจกรรมหรือบทบาทอื่นมาทดแทนก็จะเกิดปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์มากขึ้น ส่งผลต่อสุขภาพจิตได้ ซึ่งหากสามารถหากิจกรรมอื่นมาทดแทนกิจกรรมเดิม ตามแนวคิดทฤษฎีกิจกรรม (Activities Theory) ก็จะทำให้สามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมของตนเองไว้ได้ อันจะส่งผลให้มีภาพพจน์ตนเอง (Self-Image) ดี มีความพึงพอใจในชีวิตและประสบผลสำเร็จในชีวิตด้วย (Barrow and Smith. 1979 : 53) ดังนั้น การที่จะสร้างนิสัยให้มีกิจกรรมทำในยามว่าง ตั้งแต่ช่วงชีวิตก่อนเกษียณหรือก่อนสูงอายุเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญเพราะการจะมานิสัยใหม่ทันทีหลังเกษียณนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก การที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขหลังเกษียณอายุ จึงควรเรียนรู้การใช้ชีวิตในการดำเนินกิจกรรมในยามว่างตั้งแต่วัยกลางคน เพราะการเรียนรู้เป็นขบวนการต่อเนื่องไปจนถึงวัยสูงอายุ และตลอดชีวิต (บรรณ สุริยพานิช. 2538 : 40)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเตรียมตัวในด้านการใช้เวลาใช้เวลานั้นมีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะภายหลังเกษียณนั้นจะมีเวลาว่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมาลี ใหญ่สูงเนิน (2535 : 229) กล่าวว่า งานอดิเรกจะเป็นชนิดใด ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ ความสนใจ ความรู้สึกสนุกสนานและพื้นฐานความรู้ของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งแต่ละคนควรเลือกให้เหมาะสมกับตนเอง ทั้งนี้ควรคำนึงถึงสุขภาพทาง

ร่างกายและฐานะการเงินด้วย ดังนั้น ผู้ที่จะเกษียณควรมีการเตรียมตัวด้านงานอดิเรกตั้งแต่วัยกลางคนเพื่อรองรับเวลาว่างในยามเกษียณ นอกจากจะช่วยให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดีขึ้นแล้ว ยังช่วยให้สามารถปรับตัวภายหลังเกษียณได้เป็นอย่างดี

4.1 การเตรียมด้านการมีส่วนร่วมในสังคม

การเตรียมตัวเกษียณอายุด้านการมีส่วนร่วมในสังคมนับว่าเป็นสิ่งสำคัญกล่าวคือ การที่ผู้เกษียณอายุมีกิจกรรมทำจะช่วยให้ผู้เกษียณอายุรู้สึกว่ามีคุณค่า และเวลาได้ผ่านไปอย่างรวดเร็วไม่เกิดความรู้สึกเจียบเหงา และทำให้ผู้เกษียณอายุมีความปราดเปรื่องคล่องแคล่วอยู่ตลอดเวลาด้วย (สมศรี กันธมาลา. 2529 : 72)

สำหรับวิธีการเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมนั้น ลิดีและวินเบรนต์ (Leedy and Wynbrandt. 1987 : 155) ได้เสนอแนะไว้ว่า ให้เริ่มบันทึกรายการกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมที่ตนสนใจและคิดว่าจะเข้าร่วมโดยจดรายชื่อองค์กร สมาคมต่าง ๆ จากนั้นก็เริ่มเข้าไปสัมผัสกับกิจกรรมต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมกับตนเองอย่างไร ศึกษาจากเพื่อนร่วมงานว่ามีการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมอย่างไรบ้างและให้เริ่มเข้าไปมีส่วนร่วมก่อนเกษียณอายุเพื่อสร้างความเคยชินซึ่งจะกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอายุ

กิจกรรมในสังคมที่ผู้เกษียณอายุราชการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ คือ (นิศา ชูโต. 2525 : 6)

1. กิจกรรมการเมือง เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ฯลฯ
2. กิจกรรมศาสนา เช่น การไปวัด การเป็นมรรคทายก ฯลฯ
3. กิจกรรมหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การเข้าอบรมต่าง ๆ ฯลฯ
4. กิจกรรมทางสังคม เช่น การไปร่วมงานเลี้ยง งานรื่นเริงต่างๆ ฯลฯ
5. กิจกรรมศิลปะการฝีมือ เช่น เย็บปักถักร้อย การแต่งโคลง ฯลฯ
6. กิจกรรมกีฬา เช่น การเล่น การดู การเป็นผู้จัดกีฬา ฯลฯ
7. กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน ซึ่งได้แก่ การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เช่น ขุด

ลอก ถู คลอง ฯลฯ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในสังคม นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าเป็นที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้วยังทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและพึงพอใจในชีวิตได้ ดังนั้นผู้ที่เตรียมจะเกษียณอายุจึงควรเตรียมหากิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเองทำภายหลังเกษียณอายุ เพื่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุขในวัยสูงอายุ

กล่าวโดยสรุป การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ในด้านต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เกษียณ ต่อครอบครัวและต่อสังคม ซึ่งการวางแผนเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าจะช่วยให้ผู้เกษียณปรับตัวได้เร็วขึ้น การมีกิจกรรมอื่นทดแทนงานอาชีพทำให้ผู้เกษียณไม่รู้สึกเหงาและวิตกกังวล

ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น สุขภาพจิตดีขึ้น และการร่วมกิจกรรมในสังคมก็สามารถสร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่สังคมได้ ดังนั้นบุคคลควรมีการเตรียมตัวสำหรับการเกษียณอายุของตนเองไว้ล่วงหน้าให้พร้อมทั้ง 5 ด้าน เพื่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขภายหลังเกษียณ ซึ่งการเตรียมบางอย่างต้องใช้เวลา เช่น การเงิน ที่อยู่อาศัยและสุขภาพร่างกายบุคคลจึงควรเริ่มเตรียมตัวเกษียณอายุตั้งแต่วัยหนุ่มสาว เพราะยังเป็นวัยที่แข็งแรงและมีโอกาสแสวงหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อความสุขภายหลังเกษียณ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของข้าราชการนอกเหนือจากการเตรียมโดยส่วนบุคคล ก็คือการสนับสนุนจากหน่วยงานนั่นเอง

การสนับสนุนจากหน่วยงานของผู้เกษียณอายุราชการการเกษียณอายุนับว่ามีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณเป็นอย่างมาก ดังนั้นบุคคลจึงควรมีการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุแต่เนิ่น ๆ ซึ่งการเตรียมการเกษียณอายุของแต่ละบุคคลนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของการเตรียมการเกษียณอายุ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคคลมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการได้ดีขึ้นก็คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานนั่นเอง

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมหน่วยงานราชการมักจะถือว่า การเตรียมการเกษียณอายุเป็นภารกิจของแต่ละบุคคล มากกว่าเป็นภารกิจของหน่วยงาน ทำให้ขาดการสนับสนุนในเรื่องข้อมูลข่าวสารและการจัดกิจกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุจากหน่วยงานกิจกรรมที่หน่วยงานจัดส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของกิจกรรมอำนวยการในวันสิ้นสุดการรับราชการเท่านั้น (อุบล รักการงาน. 2531 : 86) และจากการศึกษาของคารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : 110) ก็ให้การสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลใกล้เกษียณอายุราชการขาดการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุนั้น คือ การขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานในด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเตรียมการเกษียณอายุ อาทิ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพโภชนาการ เศรษฐกิจ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยหน่วยงานถือว่า การเตรียมการเกษียณอายุราชการนั้นเป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคลมากกว่า

ดังนั้นหน่วยงานหรือองค์กรควรคำนึงการช่วยให้บุคลากรได้ปรับตัวและเตรียมตัวออกจากระบบงานเดิมไปสู่วิถีชีวิตใหม่ ซึ่งอาจกระทำได้โดยการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษียณอายุให้บุคลากรตามความเหมาะสม (สุรพันธ์ ลิ้มฉวี. 2528 : 69) นอกจากนี้จะมีส่วนช่วยในการปรับตัวของบุคลากรในวัยเกษียณอายุแล้ว ยังทำให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณอายุในช่วงที่ยังทำงานอยู่ด้วย (Atchley. 1991 : 202) ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร และก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติได้อีกทางหนึ่งด้วย มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมการเตรียมตัวเกษียณอายุของบุคลากรไว้มากมาย ดังนี้

แอชลีย์ (Atchley. 1976 : 32) ได้ให้แนวคิดว่าการเตรียมตัวเกษียณอายุนั้นสามารถทำได้โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานในการจัดหลักสูตรการวางแผนก่อนเกษียณภายในหน่วยงาน หรือการที่บุคคลได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับการเกษียณก็สามารถช่วยกระตุ้นให้บุคคลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมตัวก่อนเกษียณและสามารถวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การที่มีโอกาสได้พบปะสนทนากับผู้ที่เกษียณแล้วหรือการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุก็จะช่วยให้สามารถเตรียมตัวก่อนเกษียณได้ดียิ่งขึ้นด้วย

จูเซียส (Jucius. 1971 : 424) ได้ให้แนวคิดว่าหน่วยงานควรมีการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เกษียณอายุ 3 ระยะ คือ

1. ระยะก่อนการเกษียณอายุ (Pre-retirement Phase) ระยะนี้ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรที่จะเกษียณอายุ ควรมีโอกาสพบปะและพูดคุยปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังเกษียณ อาทิ การเงิน นอกจากนี้อาจรวมถึงการพิจารณาแนวทางชีวิตที่ผู้เกษียณและครอบครัวจะต้องเผชิญ การช่วยวางแผนเกี่ยวกับงานอดิเรกและการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงด้วย

2. ระยะเกษียณอายุ (Actual Retirement Phase) ระยะนี้ควรพิจารณาถึงการจัดงานอำลาอาลัยอย่างเป็นทางการแก่ผู้เกษียณอายุ เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความประทับใจของผู้ร่วมงาน และหน่วยงานที่มีต่อผู้เกษียณอายุ

3. ระยะหลังการเกษียณอายุ (Post-retirement Phase) เป็นกิจกรรมที่สร้างความผูกพันและความปรารถนาดีให้ผู้เกษียณไปแล้วระลึกถึงหน่วยงาน โดยการส่งหนังสือพิมพ์ วารสาร ข่าวสารของหน่วยงานไปยังผู้ที่เกษียณไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ และการเปิดโอกาสให้ผู้เกษียณไปแล้วกลับมาใช้บริการต่าง ๆ ของหน่วยงาน อาทิ การบริการให้คำปรึกษาและรักษาพยาบาล หรือเชิญกลับมาเยี่ยมหน่วยงานเป็นครั้งคราว บางครั้งอาจเชิญให้เป็นที่ปรึกษาหรือปฏิบัติงานพิเศษบางเวลา (Part-time) ก็ได้

สมศรี กันธมาลา (2529 : 73-74) ได้ให้แนวคิดว่าหน่วยงานควรมีการกระตุ้นให้ผู้ที่กำลังจะเกษียณตระหนักในเรื่องการเตรียมตัวเกษียณอายุ เพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในการปรับตัวภายหลังเกษียณ ดังนี้

1. จัดทำทำเนียบเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และทำเนียบชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุแก่ผู้ที่กำลังจะเกษียณอายุได้รับทราบและเลือกเข้าเป็นสมาชิก ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ

2. ดำเนินการเปิดหลักสูตรอบรม สำหรับผู้ที่กำลังจะเกษียณอายุให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม เพื่อให้ผู้ที่เตรียมตัวเกษียณได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งหน่วยงานควรถือเป็นสวัสดิการอย่างหนึ่งในการจัดอบรมให้แก่ผู้ที่กำลังจะเกษียณอายุ

3. จัดหน่วยบริการให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ที่เตรียมตัวเกษียณและผู้สนใจ อาทิ การให้ความรู้ และคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพโภชนาการและการออกกำลังกาย รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้สูงอายุตลอดจนการเตรียมงานอดิเรกชนิดต่าง ๆ ด้วย

4. หน่วยงานควรจัดทำ Group Study เกี่ยวกับปัญหาของผู้เกษียณอายุในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาเหล่านั้น

5. หน่วยงานควรยืดหยุ่นในการทำงานแก่ผู้ที่กำลังจะเกษียณ ซึ่งอาจลดเวลาการทำงานหรือปรับเปลี่ยนงานให้เหมาะสมกับสภาพร่างกาย เป็นการช่วยให้ผู้ที่กำลังจะเกษียณได้ทดลองแยกตนเองออกจากระบบงานแบบค่อยเป็นค่อยไป

สุรพันธ์ ลิ้มมณี (2528 : 97) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่หน่วยงาน ควรจัดให้กับบุคลากรก่อนเกษียณอายุ ดังนี้ คือ

1. การเตรียมตัวผู้ที่เกษียณอายุให้มีความรู้และพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยการจัดสัมมนา แจกข้อมูลเอกสารต่าง ๆ และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพกายและจิต งานอดิเรกและพัฒนาการของผู้สูงอายุ

2. การช่วยให้ผู้ที่เกษียณอายุได้แยกตัวออกจากระบบงาน โดยการลดปริมาณงานเดิมลงหรือสับเปลี่ยนงานตามความเหมาะสมตามสภาพร่างกาย

3. การอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับผลประโยชน์ และสวัสดิการต่าง ๆ โดยแนะนำเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ อาทิ เงินบำเหน็จบำนาญ เป็นต้น

มาลี ใหญ่สูงเนิน (2535 : 236 - 237) ได้ให้ข้อเสนอแนะในทำนองเดียวกับ ดารณีย์ ศรีสวัสดิกุล (2539 : 110) ว่านอกจากการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพ เศรษฐกิจและการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม สำหรับผู้ที่เตรียมตัวเกษียณอายุแล้ว หน่วยงานควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเตรียมการเกษียณอายุราชการให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรอีกด้วย เช่น

1. กิจกรรมส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย เช่น การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย โภชนาการ และนันทนาการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิต และสุขภาพกาย

2. กิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพ เช่น ศึกษาดูงานการประกอบอาชีพต่าง ๆ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพสำรอง และแหล่งสนับสนุนการทำงานของข้าราชการที่เกษียณอายุราชการ

3. กิจกรรมส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น ศึกษาดูงานอาสาสมัครต่าง ๆ ในสังคม อาทิ อาสาสมัครสาธารณสุข นอกจากนี้อาจจัดโครงการทัศนศึกษา โดยร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และสร้างความเคยชินให้กับบุคลากรก่อนเกษียณอายุด้วย

4. กิจกรรมบริการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งก่อนและหลังการเกษียณอายุราชการในด้านสุขภาพ ภายและจิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ความรู้เรื่องกฎหมาย และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ศิริวงศ์ ทับสายทอง (2530 : 221 - 222) ได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของ รัฐบาลและเอกชน ควรจัดโครงการให้ความรู้เพื่อเตรียมรับการเกษียณอายุแก่บุคคลที่อยู่ในวัยใกล้เกษียณ เนื่องจากกระบวนการปรับตัวต้องใช้เวลาาน ดังนั้นควรจัดโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้สูงอายุ การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การวางแผนเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายและการใช้เวลาว่าง ซึ่งควรจัดโครงการดังกล่าวให้กับบุคลากรก่อนที่จะเผชิญเสียแต่เนิ่น ๆ เพื่อจะได้ไม่ประสบปัญหาการปรับตัวอย่างกะทันหัน

กล่าวโดยสรุป การเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุ นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น ซึ่งนอกจากโดยส่วนบุคคลจะเตรียมตัวด้วยตัวเองแล้ว หน่วยงานก็จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุอีกทางหนึ่ง ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมในเรื่องการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่หน่วยงานควรนำมาพิจารณาเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและลดภาระของครอบครัวและสังคมในการดูแลผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งนับวันจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศชาติได้

5. การเตรียมด้านการเงินและการใช้จ่าย

การเตรียมตัวในด้านการเงินมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเมื่อเกษียณอายุแล้ว รายได้จากเงินบำเหน็จบำนาญ ย่อมน้อยกว่ารายได้ประจำ รายได้พิเศษที่เคยได้รับ จากการดำรงตำแหน่งก็สูญหายไป ขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เสื่อมไปตามวัยก็เพิ่มขึ้น หากไม่มีการเตรียมด้านการเงินไว้ล่วงหน้า ก็จะประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ ซึ่ง แอชลีย์ (Atchley. 1981 : 602) ได้กล่าวว่า การวางแผนรายได้ก่อนและหลังเกษียณอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก จึงควรมีการวางแผนระยะยาวและศรีเรื่อน แก้วก๊วน (2530 : 11) ให้ทัศนะสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่า ผู้ที่จะเกษียณอายุควรมีการเตรียมพร้อมเรื่องทรัพย์สินเงินทองไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่วัยกลางคนตามความเหมาะสมกับลักษณะอาชีพของบุคคล เพราะเมื่อเกษียณอายุและเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว โอกาสที่จะหางานที่มีรายได้สูงไม่ค่อยมี การหวังพึ่งพาทรัพย์สินจากบุตรหลานในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ผู้เกษียณอายุจึงควรเตรียมฐานะการเงินของตนเองให้มั่นคงเพราะการมีฐานะการเงินที่มั่นคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความสุขในวัยสูงอายุซึ่งผลการศึกษาของ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527 : 14) เขมิกา ขามะรัต (2527 : 24) อุทัยวรรณ กสานต์สกุล (2536 : 24) วาลลิง(Warling. 1998 : 116) และ วอลล์(Warlls. 1992 : 103) ก็สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวโดยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและ

ความสมดุลของรายรับ-รายจ่าย จะส่งผลให้ผู้เกษียณอายุมีความพึงพอใจในชีวิต และช่วยในการปรับตัว ภายหลังการเกษียณอายุด้วย

วิจิตร บุญยะโทตระ (2533 : 39-45) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนด้านการเงินก่อนเกษียณอายุ ดังนี้ คือ

1. ต้องรู้จักวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินในปัจจุบันของตนเองว่า มีรายได้เท่าไร จากแหล่งใดบ้าง มีรายจ่ายเท่าไร รายได้และรายจ่ายสมดุลกันหรือไม่ภายหลังเกษียณอายุ
2. ต้องรู้จักการทำบัญชีทรัพย์สิน คือ ทำบัญชีเงินฝาก เงินลงทุน และทรัพย์สินอื่น ๆ ที่เป็นรายได้
3. จัดทำงบประมาณรายจ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้จ่ายภายหลังเกษียณ โดยคิดเป็นรายเดือน เช่น ค่าภาษี ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าอาหาร ฯลฯ
4. ต้องรู้จักควบคุมค่าใช้จ่ายภายหลังเกษียณอายุ โดยตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป
5. ฝึกฝนตนเองให้รู้จักคุณค่าของเงิน ด้วยการดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี ไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินซื้อใหม่หรือซ่อมแซมบ่อย ๆ
6. จัดเตรียมทำพินัยกรรม โดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในกรณีมีทรัพย์สินมาก

สำหรับการวางแผนเตรียมด้านการเงินก่อนปลดเกษียณ สามารถวางแผนได้ 2 ประการ คือ (สุขใจ น้ำผุด. 2535 : 38 ; บรรลุ ศิริพานิช. 2538 : 59-61)

1. แหล่งที่มาของรายได้เมื่อปลดเกษียณ (Source of Retirement Income) ได้แก่
 - 1.1 เงินบำนาญบำนาญ (Pension)
 - 1.2 เงินได้ประจำ (Annuity Insurance) ในกรณีที่ได้ทำประกันชีวิตหรือได้รับเงินจากบริษัทตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกัน
 - 1.3 ดอกเบี้ยเงินปันผลและค่าเช่า (Interest dividends and rents) เป็นเงินเก็บออมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ฝากธนาคาร การซื้อหุ้น ซื้อบ้านและที่ดินซึ่งให้ผลประโยชน์ในรูปดอกเบี้ย เงินปันผล หรือค่าเช่า
 - 1.4 รายได้พิเศษ (Earning : Part-time Work) ผู้ที่เกษียณอายุราชการแล้วย่อมมีเวลาว่างพอที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์และก่อให้เกิดรายได้พิเศษได้ อาทิ เป็นที่ปรึกษาหน่วยงานต่าง ๆ หรือทำงานพิเศษตามความถนัดและความสามารถ
 - 1.5 งานอดิเรกที่มีรายได้ (Profitable Hobby) หากบุคคลรู้จักใช้เวลาว่างในการทำงานอดิเรกที่ตนเองชอบ ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ บางครั้งอาจมีรายได้ด้วย
 - 1.6 เงินช่วยเหลือส่วนตัว (Personal Contributions) ซึ่งได้จากผู้ใกล้ชิดที่เคยอุปการะ เช่น ลูกหลาน ญาติพี่น้อง ฯลฯ

1.7 แหล่งอื่น ๆ เช่น เงินสงเคราะห์ต่าง ๆ เงินทุนสะสม เงินประกันสังคม ฯลฯ

2. การประมาณฐานะการเงินเมื่อเกษียณอายุราชการ

เนื่องจากเมื่อเกษียณอายุราชการ ทำให้รายได้ลดลงเหลือประมาณ 60-70% ของรายได้ก่อนเกษียณ ดังนั้นควรจัดทำงบประมาณ 5 ปี ก่อนเกษียณโดยการวางแผนรายรับ-รายจ่าย ตลอดจนทรัพย์สิน และหนี้สินต่าง ๆ เพื่อประมาณว่าในปีที่จะเกษียณนั้น มีทรัพย์สินและหนี้สินอย่างไร ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการเตรียมตัวด้านการเงินและการใช้จ่ายนั้น สามารถทำได้

2.1 ทดลองฝึกใช้เงินภายในงบประมาณที่คาดว่าจะได้รับ จากรายได้ภายหลังเกษียณอายุ 1 เดือน สำรวจทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีอยู่ และวางแผนว่าจะจัดการอย่างไรให้เหมาะสมที่สุด (สมบัติ ตาปัญญา. 2529 : 49)

2.2 เตรียมอาชีพอีกอาชีพหนึ่ง (Second Career) ปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวนหนึ่งซึ่งทำงานในระบบเกษียณอายุ มักจะออกจากงานก่อนวาระเกษียณอายุจริงเพื่อจะได้มีเวลาและพลังกำลังพอที่จะเริ่มต้นหาอาชีพใหม่อีกอาชีพหนึ่ง (ศรีเรือน แก้วกังวาน. 2530 : 12)

2.3 จัดบันทึกรายการทรัพย์สินที่มี และหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ บันทึกเป้าหมายการใช้จ่ายภายหลังเกษียณอายุ และคาดประมาณรายได้จากอาชีพภายหลังเกษียณที่วางแผนไว้ว่าจะทำการฝากเงินสะสมทรัพย์กับธนาคารเป็นประจำ (Leedy and Wnybrandit. 1987 : 22)

กล่าวโดยสรุป บุคคลควรมีการเตรียมสะสมทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงพอสมควรก่อนเกษียณอายุ อาจเริ่มตั้งแต่วัยหนุ่มสาวหรือวัยกลางคนเพราะการสะสมทรัพย์ต้องอาศัยเวลานาน การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงจะทำให้ผู้เกษียณอายุมีความพึงพอใจในชีวิต และมีหลักประกันทางการเงินเพื่อใช้จ่ายในสิ่งที่ต้องการและเพื่อดูแลรักษาสุขภาพของตนเองอีกด้วย นอกจากนี้ควรคำนึงถึงภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งอาจกระทบกระเทือนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น การเตรียมตัวในด้านการเงินและการใช้จ่ายก่อนเกษียณอายุจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรตระหนักเป็นอย่างยิ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้เกษียณอายุ

การสนับสนุนทางสังคมของผู้เกษียณอายุ มีความสำคัญในการตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม สำหรับผู้ที่อยู่นัยเกษียณอายุเป็นอย่างมากเพราะนอกจากจะช่วยในการปรับตัวต่อการเกษียณอายุของบุคคลแล้วยังเป็นแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอีกด้วย โดยเฉพาะข้าราชการซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมสูง หากไม่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมที่ดีพออาจมีปัญหาในการปรับตัวภายหลังเกษียณได้โดยเฉพาะในสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งทำให้บุคคลมีความสัมพันธ์กับครอบครัวและสังคมน้อยลงจึงอาจส่งผลต่อการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอายุได้ นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคมก็มีส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคคลเพื่อเผชิญกับการเกษียณอายุ และส่งผลต่อเนื่องระยะยาวถึงการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งสนับสนุนทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัว เพื่อนและกิจกรรมทางสังคมว่าจะมีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ บุคคลได้มีการเตรียมความพร้อม สัมพันธภาพกับเพื่อน และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว

ในสังคมทั่วไปถือว่า ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นสังคมกลุ่มแรกที่ทุกคนต้องเผชิญตั้งแต่แรกเกิด จนกระทั่งเสียชีวิต หน้าที่ของครอบครัวมีอยู่หลายประการ อาทิ สร้างสรรค์สมาชิกใหม่ เลี้ยงดูผู้เยาว์ให้เจริญเติบโตในสังคม ให้ความรักความอบอุ่น ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งที่ให้กำลังใจ ให้ความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงในด้านจิตใจแก่สมาชิก ขณะเดียวกันครอบครัวก็มีความสำคัญและมีความหมายต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีอิทธิพลต่อภาวะจิตใจ โดยเป็นแหล่งที่ให้ความรัก ความอบอุ่น ความปลอดภัย ความไว้วางแก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ต้องการการดูแลและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากครอบครัว เช่น ด้านอารมณ์และด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีความต้องการความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและต้องการการติดต่อกับญาติพี่น้องลูกหลานด้วย (สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 89 ; อ้างอิงจาก Friedman. 1981 : 29)

ชานาสและซัสแมน (Shanas and Sussman. 1981 : 211) ให้ความหมายของครอบครัวว่า คือกลุ่มบุคคลที่ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ด้วย โดยทางสายเลือดหรือด้วยการแต่งงานประกอบด้วย คู่สมรส บุตรหลานและยังรวมถึงพี่ น้อย เขย สะใภ้ ซึ่งรวมเป็นเครือญาติครอบครัว (Family Network) จะเป็นผู้ตอบสนองความต้องการบริการ ความช่วยเหลือและข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสนอ อินทรสุขศรี (2526 : 1) และสุพัตรา สุภาพ (2534 : 3) ที่กล่าวว่าครอบครัวนอกจากจะประกอบด้วยพ่อ แม่ลูกแล้ว ยังรวมถึงคนอื่น ๆ ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ ซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นกลุ่มของเครือญาติกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่

หลังคาบ้านเดียวกัน หรืออยู่ในรั้วบ้านเดียวกัน (สนิท สมัการ. 2519 : 5) ซึ่งหากมองในระบบสังคมแล้ว จะถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่เล็กที่สุด เพราะครอบครัวที่อบอุ่นจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้แก่สมาชิกในครอบครัวได้ (จิตรา วสุวานิช. 2532 : 45)

1.1 ประเภทของครอบครัว

มอร์ด็อก (Murdock , อ้างอิงจาก สุพัตรา สุภาพ. 2534 : 32) แบ่งประเภทของครอบครัวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1.1 ครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขนาดเล็ก (Nuclear Family) ซึ่งประกอบด้วยสามี ภรรยา และลูก (ซึ่งอาจเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้)

1.1.2 ครอบครัวขยาย (Extended Family) เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ซึ่งนอกจากประกอบด้วยครอบครัวเดี่ยวอันหมายถึงพ่อ แม่ ลูกแล้วยังประกอบด้วยญาติพี่น้องเช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ ซึ่งอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน หรือเขตบ้านเดียวกัน

1.1.3 ครอบครัวที่มีภรรยาหลายคน (Polygamous Family) ครอบครัวแบบนี้เป็นครอบครัวเดี่ยว 3 ครอบครัวหรือมากกว่าที่มีสามีหรือพ่อร่วมกัน เช่น สังคมคนจีน อิสลาม

1.2 สัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง สภาพความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวที่มีต่อกันทำให้บุคคลรู้สึกว่าได้ได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ มีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย อันเกิดจากความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวโดยความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้น เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เกิดจากการที่สมาชิกในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อแม่ พี่น้อง มีความรัก ความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม เอาใจใส่เลี้ยงดูกันทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นแบบแผนของค่านิยมและการประพฤติปฏิบัติต่อกันและมีผลถึงเครือญาติในระดับต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วย

ศรีทัตติม (รัตน โกศล) พานิชพันธ์. (2525 : 32) ได้กล่าวถึง สัมพันธภาพในครอบครัวว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นความผูกพันรักใคร่ ความใกล้ชิดคุ้นเคยสนิทสนมระหว่าง บิดา มารดา และบุตรรวมตลอดถึงเครือญาติและบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนนั้น ๆ ด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นเรื่องที่สามารถก่อให้เกิดผลดี หรือก่อให้เกิดปัญหาและเป็นมูลเหตุแห่งปัญหาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ กมลตา แสงสีทอง (2526 : 8) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ตามบทบาทที่ตนเองมีต่อสมาชิกอื่นในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์นั้นมีลักษณะปรองดองกันก็จะถือว่าเป็นลักษณะของสัมพันธภาพที่ดี ในทางตรงกันข้ามหากมีความขัดแย้ง ก็จะถือว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ไม่ดีในครอบครัว ซึ่งมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิก

ในครอบครัวเดียวกันนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบต่างๆ ดังนี้ (Weiss, 1974 : 17 อ้างอิงจาก จวีวรรณ แก้วพรหม. 2530 : 45 ; สุธีรา นุ้ยจันทร์. 2530 : 21-22)

1. ความใกล้ชิดสนิทสนม มีความรักใคร่ผูกพันทางอารมณ์ต่อกัน ไม่มีการขัดแย้งบาดหมางใจกัน
2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. พฤติกรรมในการดูแลรับผิดชอบและช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน
4. การยอมรับซึ่งกันและกัน

นอกจากนี้ มอร์โรว์ และวิลสัน (พวงผกา ชื่นแสงเนตร. 2538 : 34 อ้างอิงจาก Morrow and Wilson. 1961) ได้กล่าวถึง สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relation) ว่าประกอบด้วย การสนับสนุนด้านอารมณ์และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกันในครอบครัว มีความรักใคร่ผูกพันซึ่งกันและกันมีความเห็นอกเห็นใจกัน และมีความสามัคคีปรองดองกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวอีกด้วย

ยूरิกและคณะ (Yurick et al. 1984 : 31) มีแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจที่ตนเองได้รับความรักความสนใจ ได้รับความเคารพยกย่อง นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมช่วยบุตรหลานหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งอาจเป็นด้านเศรษฐกิจ การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัวหรือการตัดสินใจ จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจในตนเองมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตได้ ซึ่งจากผลการศึกษาของยूरิก กฤษวัฒนาภรณ์ (2537 : 45) สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวในด้านอารมณ์และจิตใจมีผลต่อผู้สูงอายุมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาของวรารักษ์ แสงวัชร (2537 : 34) ก็ให้ผลสอดคล้องกันโดยพบว่าการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวนั้นมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุด้วย

นอกจากนี้ การมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยหล่อหลอมให้ผู้สูงอายุพ้นจากความรู้สึกสูญเสีย และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทำให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น (Elipalou. 1987 : 43) ซึ่งผลการศึกษาของเบญจมา เลาหพูนรังสี (2534 : 42) สนับสนุนทัศนะดังกล่าว โดยพบว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวนั้นส่งผลต่อการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุของข้าราชการ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวนอกจากจะส่งผลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณอายุแล้วยังส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตภายหลังเกษียณ (เขมิกา ยามะรัต. 2527 :101 ; อ้างอิงจาก อุทัยวรรณ กสณตัสกุล. 2536 : 24) และส่งผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีในวัยสูงอายุด้วย (ไฉไล ไชยเสวี. 2539 : 31)

สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว ก็มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการวางแผนเตรียมตัวเกษียณอายุหรือแม้กระทั่งการตัดสินใจเกษียณอายุของบุคคลก็ตาม (Gendler. 1993 : 1966) ซึ่งอีวาน เดวิดและเรมอนด์ (Evan, David and Raymond. 1985 : 368) ก็มีแนวคิดสนับสนุนว่าหากบุคคลได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกี่ยวกับเรื่องการเกษียณอายุกับสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง ก็จะส่งผลให้บุคคลมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุด้วยตนเองเพิ่มสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้การศึกษาของ คาร์นิย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : 34) พบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้น มีความสัมพันธ์กับการเตรียมการเกษียณอายุของข้าราชการ และการศึกษาของไรเซอร์และเชลดอน (กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ. 2527 : 48 อ้างอิงจาก Ryser and Sheldon. 1969) พบว่าผู้เกษียณอายุที่มีขวัญสูงและมีสุขภาพดีนั้นมีความสัมพันธ์กับครอบครัวที่มีความสุขด้วย

จะเห็นได้ว่าสัมพันธ์ภาพในครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อการสนับสนุนบุคคลมาก โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ หากสัมพันธ์ภาพในครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อการสนับสนุนบุคคลมากโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ หากสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเป็นไปในน้อยก็เป็นการสนับสนุนในด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณได้ โดยถือว่าย่างน้อยก็เป็นการสนับสนุนในด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเกษียณอายุ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณได้อีกด้วย

2. เพื่อนและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน

โดยปกติแล้วมนุษย์จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นเสมอไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม เพราะในความเป็นจริงแล้ว ไม่มีใครที่จะแยกตัวเองออกจากบุคคลอื่นเป็นเวลานาน โดยที่บุคลิภาพ ไม่เสื่อมหรือสามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ โดยไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Sullivan. 1983 : 80)

เพื่อนและเพื่อนบ้านเป็นแหล่งของความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิในชีวิตช่วงสุดท้าย เพราะจะให้ความช่วยเหลือและทำให้ผู้สูงอายุได้มีการติดต่อกับโลกภายนอก แม้ว่าจะมีความสำคัญน้อยกว่าบุตรหรือญาติคนอื่น ๆ มิตรภาพจะคงอยู่ตั้งแต่วัยกลางคน จนถึงช่วงสุดท้ายของความเห็นอกเห็นใจและปรารถนาดีกันได้โดยเฉพาะในช่วงก่อนเกษียณ ซึ่งเพื่อนจะมีส่วนช่วยให้บุคคลได้มีการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุได้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในหน่วยงานและการทำกิจกรรมในสังคม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการมีสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สามารถกระตุ้นให้ผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณได้มีการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุได้เป็นอย่างดี

3. การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

จากแนวคิดของทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เชื่อว่า กิจกรรมทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับวัยเกษียณอายุ เนื่องจากทำให้ผู้เกษียณอายุสามารถความสามารถในการแสดงบทบาท

หรือปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้ผู้เกษียณอายุรักษาบทบาทและสถานภาพทางสังคมไว้ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งส่งผลให้รู้สึกมีคุณค่าและมีความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถปรับตัวภายหลังเกษียณได้เป็นอย่างดี และมีความพึงพอใจในชีวิตด้วย (Barrow and Smith. 1979 : 54) ซึ่งจากผลการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณอายุราชการของ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527 : 105) พบว่า ผู้เกษียณอายุที่มีส่วนร่วมในสังคมมากจะปรับตัวได้ดีกว่าผู้เกษียณที่มีส่วนร่วมในสังคมน้อยและสอดคล้องกับการศึกษาของดัชเชอร์ (Dutcher. 1989 : 47- 68) และวอลล์ (Warlls. 1992 : 85) และเจมิกา ยามะรัต (2527 : 24) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมนั้นจะส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณ อีกด้วย ดังนั้นการที่ผู้เกษียณอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมจะสามารถช่วยผ่อนคลายความทุกข์ทางใจทำให้ไม่เหงาว่าเหว่ รู้สึกกระฉับกระเฉงและเห็นว่าตนเองนั้นเป็นประโยชน์ต่อสังคมและช่วยส่งเสริมให้ผู้เกษียณอายุมีสุขภาพจิตที่ดี (ภัทรพร สุขบุษย. 2531 : 21) แต่หากบุคคลไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งก็เท่ากับว่า ไม่มีบทบาท (Roleless Role) และ ไม่มีประโยชน์ต่อสังคม (Barrow and Smith. 1979 : 53)

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุนั้นสามารถฟื้นฟูสภาพทางกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมของผู้เกษียณอายุได้ โดยกิจกรรมในสังคมนั้นมักเน้นในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) 3 ประการคือ (สุรกุล เจนอบรม. 2534 : 70)

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุนั้นสืบเนื่องมาจาก ผู้สูงอายุมีความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนและสามารถสร้างสถานการณ์ใหม่ขึ้นมาเป็นเครื่องทดแทนสิ่งที่สูญเสียไป อาทิ การสูญเสียผู้ที่เป็นที่รัก การมีชีวิตที่โดดเดี่ยว ฯลฯ ซึ่งผู้สูงอายุ ก็จะพยายามหากิจกรรมอื่นมาทดแทนและชดเชยในสิ่งที่ขาดไปเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุนั้น เนื่องจากผู้สูงอายุเชื่อว่ากิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำมาชดเชยกับภาระหน้าที่การงานที่ต้องหมดความรับผิดชอบลง อาทิการเกษียณอายุ การที่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมนั้นก็จะทำให้ได้มีโอกาสพบปะกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้ตนเองมีความรู้สึกมีคุณค่าในสังคมนั้น ๆ อันเป็นการทดแทนสถานภาพทางสังคมเดิมในขณะที่ทำงานอยู่ได้

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุนั้นสืบเนื่องมาจากความต้องการทางด้านจิตใจ และด้านการยอมรับของสังคม ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ตลอดมา ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุขาดความต้องการในด้านใดด้านหนึ่งก็จะหาสิ่งอื่นมาทดแทน

นอกจากนี้ ดูวอลล์ (Duval. 1971 : 78 อ้างอิงจาก กรรณิการ์ พงษ์สนธิ์ และคณะ. 2538 : 331) ยังได้กล่าวถึง กิจกรรมที่ผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ ควรปฏิบัติตามพัฒนาการของวัยเพื่อจะได้มีชีวิตอยู่อย่าง

มีความสุข คือการสร้างความสัมพันธ์อันอบอุ่นกับสมาชิกในครอบครัว การปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพความเสื่อมถอยของร่างกาย จิตใจและสังคมในวัยเกษียณอายุโดยการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ เพื่อรักษาการติดต่อและคงสภาพบทบาททางสังคมไว้เหมือนเดิมขณะเดียวกันก็ให้ความสนใจต่อบุคคลภายนอกครอบครัวและในสังคมด้วยเพื่อเป็นแหล่งสนับสนุนด้านจิตใจและสังคมให้ตนเองรู้สึกถึงการมีคุณค่าในสังคมเหมือนกับในช่วงที่ยังทำงาน ผลการวิจัยของแกรนเนย์ (Granney. 1975 : 2) เกี่ยวกับความสุขและการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุก็สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีความสุขเพิ่มขึ้นนั้นจะมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางสังคมที่น้อยลงด้วย

โกลโล ไชยเสวี. (2539 : 50 ; อ้างอิงจาก Lemon, Bengtson and Peterson. 1972) ได้แบ่งกิจกรรมในสังคมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ (Informal Activity) เป็นกิจกรรมของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ทั้งในครอบครัวและสังคมโดยไม่มีรูปแบบแน่นอน กิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่มักปฏิบัติร่วมกับสมาชิกที่ใกล้ชิด อาทิ ญาติพี่น้อง เพื่อน และเพื่อนบ้าน เป็นต้น

2. กิจกรรมที่มีรูปแบบ (Formal Activity) เป็นกิจกรรมที่สามารถกระทำโดยลำพังได้ อาทิ การทำงานอดิเรก เป็นต้น

บรรลุ ศิริพานิช (2538 : 40 - 45) ยังได้กล่าวถึงกิจกรรมทางสังคม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมนันทนาการ ซึ่งสามารถกระตุ้นและเปลี่ยนแนวความคิดจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน อาทิ งานอดิเรก เกมสกี กีฬา การเข้าร่วมชมรม และการทัศนศึกษา เป็นต้น

2. กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งอาจมีเพื่อนหรือมีการรวมกลุ่มกันเพื่อศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยมีองค์กรต่าง ๆ จัดสอนหรือเรียนรู้ด้วยตนเองก็ได้

3. กิจกรรมบริการผู้อื่น เป็นกิจกรรมการเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจและพึงพอใจในตนเอง อันส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตใจ กิจกรรมบริการผู้อื่นนี้มีหลายรูปแบบ อาทิ การบริการทางสุขภาพอนามัย การสังคมสงเคราะห์ องค์กรการกุศลชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น

เทเลอร์ (Taylor. 1970 : 540-556) ได้แบ่งกิจกรรมทางสังคมสำหรับผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุไว้ดังนี้คือ

1. กิจกรรมอาชีพะบำบัด (Occupational Therapy) อาทิกิจกรรมงานฝีมือต่าง ๆ กิจกรรมการทำสวนและปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2. กิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในความต้องการทางจิตใจและสังคมของผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ ด้วยอาทิ การแสดงศิลปะต่าง ๆ การพบปะสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น

3. กิจกรรมด้านการศึกษา (Education) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดวุฒิภาวะทางอารมณ์ ทำให้มีสุขภาพจิตดี และช่วยส่งเสริมให้มีการยอมรับคุณค่าในตนเองด้วย นอกจากนี้ยังได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับคนในวัยเดียวกัน ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ในด้านต่างๆ กว้างขวางมากขึ้น

4. กิจกรรมทางศาสนา (Religino) เพื่อช่วยผ่อนคลายความเครียดและลดความวิตกกังวล นอกจากนี้ศาสนายังมีอิทธิพลต่อความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และบุคลิกภาพได้อีกด้วยซึ่งกิจกรรมทางศาสนา มักได้แก่ การทำบุญทอดผ้าป่า และทอดกฐิน การฟังบรรยายธรรม และการฝึกสมาธิ เป็นต้น

5. กิจกรรมการออกกำลังกาย (Physical Exercise) เพื่อช่วยเสริมสร้างสุขภาพพลานามัยและความสนุกสนานเพลิดเพลิน หากกิจกรรมนี้ทำเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่คณะ

6. กิจกรรมอาสาสมัคร (Volunteering) เพื่อทำประโยชน์แก่สังคม ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ซึ่งมีผลต่อความสุข เพราะเหมือนกับการคงสภาพบทบาทในสังคมไว้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจะเห็นว่า กิจกรรมในสังคมนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อบุคคลมาก โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุ ซึ่งจะต้องออกจากบทบาทหน้าที่และสถานภาพทางสังคมเมื่อเกษียณอายุ ทำให้รู้สึกสูญเสียอำนาจ และการยอมรับจากสังคม โดยเฉพาะข้าราชการ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีสถานภาพทางสังคมค่อนข้างสูงในช่วงก่อนเกษียณ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อจิตใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเกษียณอายุทำให้บทบาททางสังคมที่เคยมีสูญหายไป แต่หากผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุนี้ได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางสังคมตั้งแต่ช่วงก่อนเกษียณแล้ว ก็จะช่วยคงบทบาททางสังคมต่อไปอย่างต่อเนื่องได้ แม้ว่าบทบาทในสถานภาพทางสังคมเดิมจะหมดไปอันเนื่องจากการเกษียณอายุก็ตาม ดังที่ พาลมอร์ ฟิลเลนบาว์มและจอร์จ (Palmore, Fillenbaum, and Georage, 1984 : 109) กล่าวว่า เมื่อบุคคลสูญเสียกิจกรรมทางสังคมไปอย่างหนึ่งเขาจะเพิ่มกิจกรรมในเครือข่ายสังคมอื่นขึ้นมาแทน ซึ่งสามารถนำแนวคิดทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) มาอธิบายถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณอายุได้ โดยผู้สูงอายุที่ยังคงสามารถดำรงกิจกรรมทางสังคมไว้ได้จะเป็นผู้ที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูง (สุรกุล เจนอบรม, 2534 : 34)

นอกจากนี้แล้วการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมยังทำให้ผู้ที่เกษียณอายุ ได้มีโอกาสได้แสดงบทบาททางสังคม ทำให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งเท่ากับว่าได้รับการสนับสนุนทางสังคม ในการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุอีกแนวทางหนึ่งด้วย จากการศึกษาของ คิม (Kim, 1992 : 233) และวอลล์ (Warlls, 1992 : 267) ได้สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมทางสังคมนั้น มีความสัมพันธ์กับการวางแผนก่อนเกษียณและสามารถพยากรณ์การเตรียมตัวเพื่อ

เกษียณอายุของบุคคลได้ ขณะเดียวกันก็ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตภายหลังเกษียณอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอจส์เทล (Hogstel. 1990 : 125) ที่กล่าวว่า สิ่งที่ยิ่งชี้ว่าการเตรียมตัวก่อนเกษียณจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความตระหนักในการเตรียมตัวเพื่อเกษียณจะมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความตระหนักในการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุแล้ว ยังขึ้นกับการเตรียมการเข้าร่วมสังคมกับผู้อื่น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาชีวิตที่เปลี่ยนแปลง และเตรียมแนวทางการดำเนินชีวิตภายหลังเกษียณอีกด้วย

แนวทางการปฏิบัติในการเข้าร่วมมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

หนังสือ ตร.ที่ 0009.225/0067 ลงวันที่ 13 กรกฎาคม 2553 เรื่องแนวทางปฏิบัติในการเข้าร่วมมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2554

1. คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ

1.1 เป็นข้าราชการตำรวจที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป (ไม่รวมเวลาทวีคูณ) นับถึงวันก่อนออกจากราชการตามมาตรการฯ (วันที่ 30 กันยายน 2553)

1.2 มีเวลาราชการเหลือตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป นับตั้งแต่วันที่ออกจากราชการตามมาตรการฯ (วันที่ 1 ตุลาคม 2553)

1.3 ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการ ถูกสอบสวนหรือสืบหาข้อเท็จจริงทางวินัย พิจารณาโทษทางวินัย รายงานการดำเนินการทางวินัย หรือพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย หรือเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งมิใช่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

1.4 ไม่เป็นผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ที่ต้องออกจากราชการไม่ว่ากรณีใด ๆ ตามกฎหมาย เช่น ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา ถูกสั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการเนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการตามกฎหมาย ก.ตร.ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการกรณีไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล พ.ศ. 2547

1.5 ถ้าเป็นผู้อยู่ระหว่างปฏิบัติราชการโดยใช้ตามสัญญาที่ได้ทำไว้กับส่วนราชการในการไปศึกษา ฝึกอบรมหรือปฏิบัติการวิจัย จะต้องปฏิบัติราชการมาใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าระยะเวลาศึกษา ฝึกอบรม หรือปฏิบัติการวิจัยและจะต้องยินยอมขอจ่ายเงินตามสัญญาผูกพันที่ได้ทำไว้กับราชการหรือเวลาที่ยังปฏิบัติราชการโดยใช้ไม่ครบ

1.6 เป็นข้าราชการตำรวจที่ไม่อยู่ในตำแหน่งที่กำหนดหรืออยู่ในสายงานหรือสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนตามประกาศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการตามมาตราฯ นี้ จะต้องมีความสมบูรณ์ครบถ้วนตั้งแต่วันที่ขึ้นใบสมัครจนถึงวันที่ได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการ

2. สิทธิประโยชน์ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ

2.1 สิทธิประโยชน์ที่เป็นเงินก้อน 8-15 เท่าของเงินเดือนรวมเงินประจำตำแหน่ง (ถ้ามี) ตามเวลาราชการที่เหลือ (ปี) โดยมีสูตรการคำนวณ คือ

เงินก้อน = $[8 + \text{อายุราชการที่เหลือ (ปี)}] \times \text{เงินเดือนเดือนสุดท้ายรวมเงินประจำตำแหน่ง (ถ้ามี)}$ แต่สูงสุดไม่เกิน 15 เท่าของเงินเดือนรวมเงินประจำตำแหน่ง * (ถ้ามี)

*เงินประจำตำแหน่ง หมายถึง เงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งพ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการแต่ละประเภทและที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งเงินวิทยฐานะพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

2.2 สิทธิประโยชน์อื่นๆ

2.2.1 การยกเว้นภาษีเงินก้อนที่ได้รับตามมาตราฯ

2.2.2 การยกเว้นภาษีในส่วนเงินที่ได้รับจากกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

2.2.3 การยกเว้นไม่ต้องชดใช้ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ปกติกับเงินกู้ตามพระราชกฤษฎีกา สวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2535 โครงการสวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) รวมทั้งโครงการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ธอส. – กบข. ด้วย

2.2.4 มีสิทธิได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

2.2.5 มีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนประจำปีเสมือนข้าราชการผู้ออกจากราชการด้วยเหตุเกษียณอายุ

2.2.6 มีสิทธิขอรับการพิจารณาจัดสรรวงเงินกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ ขนาคกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ประสานการฝึกอบรมการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

2.3 เงื่อนไข

2.3.1 การลาออกจากราชการตามมาตราฯ นี้ เป็นไปตามความสมัครใจ และได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และจะมีผลโดยสมบูรณ์เมื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งให้ออกจากราชการแล้ว

23.2 ข้าราชการที่ออกจากราชการตามมาตรการฯ นี้แล้วส่วนราชการจะบรรจุผู้นั้นกลับเข้ารับราชการประจำในฝ่ายบริหารอีกไม่ได้

23.3 หากประสงค์บรรจุเป็นพนักงานราชการให้บรรจุได้ในกรณีมีสัญญาจ้างไม่เกิน 1 ปีโดยไม่มีการต่อสัญญาอีก

23.4 ผู้เข้าร่วมมาตรการฯ จะออกจากราชการในวันที่ 1 ตุลาคม 2553

24 ขั้นตอนและการดำเนินการ

24.1 เมื่อหน่วยต่าง ๆ ได้รับหนังสือเวียนแจ้งแนวทางการปฏิบัติในการเข้าร่วมมาตรการฯ พร้อมแบบหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้รีบดำเนินการแจ้งข้าราชการลงในสังกัดทราบพร้อมให้ข้าราชการตำรวจที่ประสงค์จะเข้าร่วมมาตรการฯ กรอกข้อมูลรายละเอียดตามคำอธิบายลงในแบบหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ แบบหนังสือรับรองการเข้าร่วมมาตรการฯ และยื่นต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ภายในวันที่ 18-29 กรกฎาคม 2553 ในเวลาราชการ (หากพ้นกำหนดเวลานี้ถือว่าหมดสิทธิ์ที่จะเข้าร่วมมาตรการฯ โดยเด็ดขาด) พร้อมส่งสำเนาหลักฐานทางทะเบียนทางทะเบียนประวัติ(สมุดประวัติหรือ ก.พ.7) ที่ระบุยศ ชื่อ ชื่อสกุล ,วัน เดือน ปีเกิด, วัน เดือน ปีที่เริ่มรับราชการครั้งแรก, วัน เดือน ปีได้รับยศปัจจุบัน, ตำแหน่ง อัตราเงินเดือนปัจจุบัน (อัตราเงินเดือนที่ได้รับ ณ วันยื่น) และเงินประจำตำแหน่งปีได้รับยศปัจจุบัน, ตำแหน่ง อัตราเงินเดือนปัจจุบัน (อัตราเงินเดือนที่ได้รับ ณ วันยื่น) และเงินประจำตำแหน่ง (ถ้ามี) โดยให้มีข้าราชการตำรวจระดับชั้นสัญญาบัตรรับรองสำเนาถูกต้องด้วย และสำหรับผู้ที่มีปัญหาด้วยสุขภาพให้แนบใบรับรองของแพทย์ซึ่งผู้ที่ได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมไปกับแบบหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ด้วย

24.2 การกรอกรายละเอียดในแบบหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ให้ข้าราชการตำรวจกรอกรายละเอียดโดยการพิมพ์หรือเขียนด้วยตัวบรรจงตามที่กำหนดในคำอธิบายการกรอกรายละเอียด

24.3 เมื่อผู้บังคับบัญชาชั้นต้นได้รับแบบหนังสือขอลาออก, แบบหนังสือรับรองของผู้ขอลาออกแล้วให้บันทึกวันที่ผู้สมัครยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ไว้เป็นหลักฐานในแบบหนังสือขอลาออกโดยทันทีและให้ผู้ตรวจสอบข้อมูลของราชการตำรวจดังกล่าวในเบื้องต้นว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่ แล้วเสนอความเห็นว่าจะอนุญาตหรือไม่ควรอนุญาตให้ออก (ระบุเหตุผลด้วย) ลงในแบบหนังสือขอลาออกไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไป

24.4 เมื่อหัวหน้าหน่วยงานได้รับแบบหนังสือขอลาออกแล้วให้พิจารณาเห็นควรอนุญาต หรือไม่ควรอนุญาตให้ออก (ระบุเหตุผลด้วย) ในช่องความเห็นเสนอของผู้บังคับบัญชา ยกเว้นได้มีความเห็นของผู้บังคับบัญชาชั้นต้นแล้ว ไม่ต้องพิจารณาเห็นอีก ให้เสนอหน่วยงานการ

เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบของแต่ละกองบัญชาการหรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) พิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครว่ามีคุณสมบัติ หรือไม่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของมาตรการฯ และที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดเพิ่มเติมหรือไม่ โดยให้เจ้าหน้าที่ระดับสัญญาบัตรลงนามรับรอง ทั้งนี้ ในส่วนของข้าราชการตำรวจที่มีได้สังกัดกองบัญชาการหรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ให้นำส่งที่ ฝ่ายประวัติบุคคล กองทะเบียนพล

2.4.5 ให้แต่ละกองบัญชาการ หรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) พิจารณาคัดกรองผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามหลักเกณฑ์ในการคัดกรองผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด โดยจัดลำดับผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ โดยให้พิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ เรียงลำดับ ดังนี้

2.4.5.1 เรียงตามลำดับอายุราชการที่เหลือน้อยไปหามาก

2.4.5.2 ตามลำดับวันที่ที่ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นบันทึกวันที่ผู้ขอลาออกยื่นหนังสือขอลาออก

2.4.5.3 ปัญหาด้านสุขภาพอันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

2.4.5.4 ผลกระทบ หรือความเสียหายของงานราชการ โดยพิจารณาความเห็นของผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดเป็นสำคัญ

2.4.5.5 อายุตัวจากมากไปหาน้อย

ทั้งนี้หากกองบัญชาการ หรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ใดมีเหตุผลและความจำเป็นที่เห็นควรอนุมัติให้ข้าราชการตำรวจรายใดเข้าร่วมมาตรการฯ มากเป็นพิเศษ ให้ชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นนั้นมายังสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้คณะกรรมการเฉพาะกิจที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาในการที่จะอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการใด ๆ ต่อไป

2.4.6 เมื่อกองบัญชาการหรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) ได้พิจารณาผู้ที่ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ แล้วให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละกองบัญชาการหรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) นำหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องนำส่ง ฝ่ายประวัติบุคคล กองทะเบียนพล โดยตรงภายในวันที่ 12 สิงหาคม 2553 โดยให้จัดทำบัญชีผู้ขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ที่ได้เรียงลำดับตามหลักเกณฑ์ ในข้อ 5 โดยพิจารณาในภาพรวม

ของกองบัญชาการหรือกองบังคับการ (กรณีเป็นกองบังคับการในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ) พร้อมแนบ Diskette หรือ CD-ROM ของบัญชีผู้ขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ มาด้วย

2.4.7 การพิจารณาให้ข้าราชการตำรวจลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานให้พิจารณาอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน ความรู้ ความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และความจำเป็นของข้าราชการตำรวจที่ขอลาออกเป็นสำคัญ

2.4.8 หากมีผู้ยื่นใบสมัครและไม่ประสงค์เข้าร่วมมาตรการฯ จะถอนใบสมัครที่ยื่นไว้แล้วให้ขอลอนได้ตามแบบหนังสือขอระงับการลาออกฯ โดยให้ยื่นต่อหัวหน้าหน่วยงานในวันที่ 8-12 สิงหาคม 2553 ในเวลาราชการ และหากส่งข้อมูลมายัง ฝ่ายประวัติบุคคล กองทะเบียนพล แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบแจ้งฝ่ายประวัติบุคคล กองทะเบียนพล โดยตรงภายใน 24 ชั่วโมง ห้ามผลิตส่งโดยเด็ดขาด กรณีไม่มีผู้ประสงค์จะถอนใบสมัครให้แจ้งยืนยันทางโทรสารหมายเลข 0 2251 158 ภายในวันที่ 12 สิงหาคม 2553

2.4.9 ขั้นตอนและการดำเนินการ ตลอดจนระยะเวลาที่กำหนดดังกล่าวในข้อ 1 ถึง 8 ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ, ข้าราชการตำรวจผู้ขอลาออกตามมาตรการฯ , ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงหัวหน้าหน่วยงานศึกษารายละเอียดในการดำเนินการและพึงใช้ความระมัดระวังในการดำเนินการอย่างดีที่สุด หากมีการแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จหรือมีเหตุให้ข้าราชการตำรวจผู้ขอลาออกตามมาตรการฯ เสียสิทธิ หรือมีข้อมูลในการตรวจสอบคุณสมบัติ และการรับรองของผู้บังคับบัญชาไม่ถูกต้อง จะถือเป็นความบกพร่องของข้าราชการตำรวจผู้ขอลาออกตามมาตรการฯ หรือผู้ที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

2.4.10 หนังสือขอลาออกจากราชการของข้าราชการตำรวจที่สมัครเข้าร่วมมาตรการฯ ทุกรายต้องผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติ และพิจารณาลั่นกรองจากคณะกรรมการเฉพาะกิจที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งขึ้นก่อนเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีคำสั่งให้ลาออกจากราชการโดยคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ มีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

2.4.10.1 หากจำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ ไม่เกินที่กำหนด สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะอนุมัติให้ลาออกจากราชการตามจำนวนที่ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ และประกาศให้ทราบทั่วกัน

2.4.10.2 หากจำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ เกินกว่าที่กำหนดให้คณะกรรมการเฉพาะกิจฯ เป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ลาออกตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

2.4.10.3 ในกรณีที่ส่วนราชการมีเหตุผลความจำเป็นที่จะพิจารณาให้ผู้ที่อยู่ในสายงานหรือวิชาชีพขาดแคลนเข้าร่วมมาตรการฯ ให้คณะกรรมการเฉพาะกิจฯ เป็นผู้พิจารณาอนุมัติ ทั้งนี้ สูงสุดไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนคนในสายงานหรือวิชาชีพนั้นที่มีคุณสมบัติเข้าร่วมมาตรการฯ ได้

2.4.10.4 ในกรณีที่จะไม่อนุญาตให้ลาออกเนื่องจากมีผลกระทบต่อราชการ ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกแจ้งให้ผู้ขอลาออกทราบ โดยถือว่าเป็นการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกตามมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 และหากผู้นั้นไม่ยืนยันที่จะลาออกจากราชการในวันที่ 1 ตุลาคม 2553 ให้ถือว่าผู้นั้นประสงค์จะรับราชการต่อไป แต่หากผู้นั้นยืนยันที่จะขอลาออกในวันที่ 1 ตุลาคม 2553 ให้ปฏิบัติตามระเบียบ ก.ตร.ว่าด้วยการลาออกจากราชการของข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2550

2.4.11.5 ข้าราชการตำรวจที่หน่วยแจ้งรายชื่อมายัง ฝ่ายประวัติดูแล กองทะเบียนพล หากไม่ได้รับอนุญาตให้ลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ฝ่ายประวัติดูแล กองทะเบียนพล จะมีหนังสือแจ้งเหตุผลกรณีดังกล่าวไปยังส่วนราชการต้นสังกัด เพื่อแจ้งให้ทราบภายหลังต่อไป (คณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.)สำนักงาน ก.พ. ถนนพิษณุโลก กทม. 10300 ที่หนังสือ นร 1008.1/228 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2553 เรื่อง แนวทางดำเนินการตามมาตรการปรับปรุงอัตรากำลังของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554)

รายละเอียดมาตรการปรับปรุงอัตรากำลังของส่วนราชการ(โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 (ออกจากราชการวันที่ 1 ตุลาคม 2553)

1. วัตถุประสงค์เพื่อให้กำลังคนภาครัฐมีขนาดและคุณภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภาครัฐแนวใหม่ และการใช้กำลังคนภาครัฐเป็นไปอย่างคุ้มค่า ประหยัด เต็มศักยภาพได้ประโยชน์สูงสุด

2. หลักการจูงใจข้าราชการให้ลาออกจากราชการก่อนครบเกษียณ เพื่อสนับสนุนการแก้ไขประเด็นการบริหารทรัพยากรบุคคลของส่วนราชการตามผลการทบทวนบทบาท ภารกิจ วิเคราะห์ และสำรวจอัตรากำลังของส่วนราชการ

3. กลุ่มเป้าหมาย ข้าราชการที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (อายุ 45 ปีขึ้นไปสำหรับข้าราชการทหาร) หรือมีเวลาราชการ 25 ปีขึ้นไป (ไม่รวมเวลาทวิคูณ) นับถึงวันก่อนออกจากราชการตามมาตรการฯ (วันที่ 30 กันยายน) โดยเป็นข้าราชการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.1 ข้าราชการพลเรือนสามัญและข้าราชการพลเรือนในพระองค์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน

3.2 ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา

3.3 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.4 ข้าราชการตำรวจตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการตำรวจ

3.5 ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

3.6 ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ

4. รายละเอียดมาตรการฯ การดำเนินมาตรการฯ นี้มีประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรบุคคลของส่วนราชการและรายละเอียดที่จะต้องพิจารณาเป็นรายกรณี โดยส่วนราชการที่จะจัดให้มีมาตรการฯ นี้จะต้องพิจารณาทบทวนบทบาท ภารกิจ วิเคราะห์และสำรวจอัตรากำลังของส่วนราชการตามประเด็นการบริหารทรัพยากรบุคคล 5 กรณี พร้อมทั้งจัดทำแผนดำเนินการปรับปรุงอัตรากำลังภาคราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) โดยจำแนกประเด็นการบริหารทรัพยากรบุคคลและเสนอรายละเอียดการดำเนินการเป็นรายกรณี ดังนี้

ตารางที่ 1 แผนดำเนินการปรับปรุงอัตรากำลังภาคราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด)

กรณีที่	ประเด็นการบริหารบุคคล	รายละเอียดมาตรการฯ
1.	คณะรัฐมนตรีมีมติให้ส่วนราชการปรับเปลี่ยนสถานภาพ โดยออกจากระบบราชการ	ให้ส่วนราชการสามารถดำเนินมาตรการฯ ได้โดยไม่จำกัดจำนวนกลุ่มเป้าหมายผู้ร่วมมาตรการฯ
2.	ส่วนราชการประสงค์จะยุบเลิกบางภารกิจ	ให้ส่วนราชการสามารถดำเนินมาตรการฯ สำหรับกลุ่มบุคลากรที่อยู่ในภารกิจที่ส่วนราชการจะยุบเลิก โดยไม่กำหนดจำนวน และให้เสนอ คปร.เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ดำเนินมาตรการฯ และพิจารณากำหนดรายละเอียดการยุบเลิกตำแหน่งตามความเหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กรณีที่	ประเด็นการบริหารบุคคล	รายละเอียดมาตรการฯ
3.	ส่วนราชการมีอัตรากำลังเกิน	กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของกลุ่มเป้าหมาย และให้เสนอ คปร. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ดำเนินมาตรการฯ และพิจารณากำหนดรายละเอียดการขยับเลิกตำแหน่งตามความเหมาะสม
4.	ส่วนราชการมีอัตรากำลังเหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แต่มีประเด็นจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) มากกว่าร้อยละที่กำหนด	(1) ส่วนราชการที่มีจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) ตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไป กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของกลุ่มเป้าหมาย (2) ส่วนราชการที่มีจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) ตั้งแต่ร้อยละ 15 แต่ไม่ถึงร้อยละ 20 กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ไม่เกินร้อยละ 7.5 ของกลุ่มเป้าหมาย (3) ส่วนราชการที่มีจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) ตั้งแต่ร้อยละ 10 แต่ไม่ถึงร้อยละ 15 กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ไม่เกินร้อยละ 5 ของกลุ่มเป้าหมาย (4) ทั้งนี้ให้ อ.ก.พ.กระทรวงพิจารณาเกี่ยจำนวนผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ของส่วนราชการภายในกระทรวงได้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กรณีที่	ประเด็นการบริหารบุคคล	รายละเอียดมาตรการฯ
5.	ส่วนราชการมีอัตราจ้างไม่เพียงพอแก่การทำงานตามบทบาทภารกิจและมีประเด็นจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) มากกว่าร้อยละที่กำหนด	(1) ส่วนราชการที่มีจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) ตั้งแต่ร้อยละ 20 ขึ้นไป กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ไม่เกินร้อยละ 5 ของกลุ่มเป้าหมาย (2) ส่วนราชการที่มีจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) ตั้งแต่ร้อยละ 10 แต่ไม่ถึงร้อยละ 20 กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ไม่เกินร้อยละ 3 ของกลุ่มเป้าหมาย (3) ทั้งนี้ให้ อ.ก.พ.กระทรวงพิจารณาเกลี่ยจำนวนผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ของส่วนราชการภายในกระทรวงได้

ผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ให้แยกตามประเภทข้าราชการ ทั้งนี้ การคำนวณสัดส่วนจำนวนข้าราชการสูงอายุ (50 ปีขึ้นไป) และกลุ่มเป้าหมายของจำนวนการตามกฎหมายได้ และส่วนราชการจะต้องขุดเล็กตำแหน่งผู้เข้าร่วมมาตรการฯ เฉพาะกรณีที่ 1 กรณีที่ 2 และกรณีที่ 3

5. สิทธิประโยชน์ของผู้เข้าร่วมโครงการฯ กำหนดสิทธิประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ คือ

5.1 สิทธิประโยชน์ที่เป็นเงินก้อน 8-15 เท่าของเงินเดือนรวมเงินประจำตำแหน่ง (ถ้ามี) ตามเวลาราชการที่เหลือ (ปี) โดยมี สูตรการคำนวณ คือ

เงินก้อน = $[8 + \text{อายุราชการที่เหลือ (ปี)}] \times \text{เงินเดือนเดือนสุดท้ายรวมเงินประจำตำแหน่ง} \times (\text{ถ้ามี})$ แต่สูงสุดไม่เกิน 15 เท่าของเงินเดือนรวมเงินประจำตำแหน่ง (ถ้ามี)

*เงินประจำตำแหน่ง หมายถึง เงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งและที่แก้ไขเพิ่มเติม เงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการแต่ละประเภทและที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งเงินวิทยฐานะพระราชบัญญัติเงินเดือน วิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

5.2 สิทธิประโยชน์อื่น ๆ กำหนดสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่

5.2.1 การยกเว้นภาษีเงินก้อนที่ได้รับตามมาตราฯ

5.2.2 การยกเว้นภาษีในส่วน of เงินที่ได้รับจากกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.)

5.2.3 การยกเว้นไม่ต้องชดใช้ส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ปกติกับเงินกู้ตามพระราชกฤษฎีกา สวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2535 โครงการสวัสดิการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัยจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) รวมทั้งโครงการเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ธอส. – กบข. ด้วย

5.2.4 มีสิทธิได้รับการพิจารณาเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

5.2.5 มีสิทธิได้รับการพิจารณาเลื่อนเงินเดือนประจำปีเสมือนข้าราชการผู้ออกจากราชการด้วยเหตุเกษียณอายุ

5.2.5 มีสิทธิขอรับการพิจารณาจัดสรรวงเงินกู้ยืมจากธนาคารธนาวิสาหกิจ ขนาดกลาง และขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) โดยมีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ประสานการฝึกอบรมการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

6. เงื่อนไขเพิ่มเติม

6.1 ห้ามบรรจุกลับเข้ารับราชการประจำในฝ่ายบริหาร

6.2 หากประสงค์บรรจุเป็นพนักงานราชการให้บรรจุได้ในกรณีมีสัญญาจ้างไม่เกิน 1 ปี โดยไม่มีการต่อสัญญาอีก

7. แหล่งเงินงบประมาณ

7.1 ให้ส่วนราชการบริหารจัดการวงเงินงบประมาณของส่วนราชการเพื่อใช้สำหรับจ่ายสิทธิประโยชน์เป็นเงินก้อน

7.2 เงินบำนาญ บำเหน็จ/บำเหน็จดำรงชีพ ให้ใช้จากงบกลาง

8. การบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินการมาตรการฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีผลกระทบเกิดความเสียหายต่องานราชการ ขอให้ส่วนราชการดำเนินการ ดังนี้

8.1 ให้ส่วนราชการพิจารณาความจำเป็นและเหมาะสมของแต่ละส่วนราชการเพื่อจะกำหนดหรือไม่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุมัติให้ข้าราชการเข้าร่วมมาตรการฯ เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่องานราชการ ดังนี้

8.1.1 ให้ยกเว้นการใช้มาตรการฯ สำหรับข้าราชการในงานหรือสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลน ตามที่ส่วนราชการเจ้าสังกัดเป็นผู้พิจารณา กำหนด ในกรณีที่ส่วนราชการมีเหตุผลความจำเป็น อ.พ. กรมอาจพิจารณาให้ผู้ที่อยู่ในสายงานหรือวิชาชีพขาดแคลนดังกล่าวเข้าร่วมมาตรการฯ ได้โดยจำนวนผู้เข้าร่วมมาตรการฯ สูงสุดไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนคนในสายงานหรือวิชาชีพนั้นที่มีคุณสมบัติ

เข้าร่วมมาตรการฯ ได้ และสูงสุดไม่เกินจำนวนตามโควตา แล้วแต่กรณีที่ส่วนราชการเลือกดำเนินมาตรการฯ

8.1.2 ให้ส่วนราชการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดกรองผู้เข้าร่วมมาตรการฯ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น พิจารณาคัดกรองหรือจัดลำดับผู้ที่จะได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ จากปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาด้านสุขภาพ ผลการปฏิบัติราชการ ผลกระทบหรือความเสียหายงานของราชการ เป็นต้น

8.1.3 หลักเกณฑ์ เงื่อนไขอื่นๆ ตามความจำเป็น และเหมาะสมของแต่ละส่วนราชการ

8.2 ให้ส่วนราชการกำหนดแนวทางหรือแผนการบริหารจัดการงาน หรือแผนการทดแทนอัตรากำลัง เพื่อไม่ให้เกิดการดำเนินการฯ ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานที่ยังอยู่ในระบบราชการ รวมทั้งเกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานในภาพรวมของส่วนราชการ เช่น กรณีที่มีผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ส่วนราชการจะหาบุคลากรทดแทนอย่างไร หรือจะดำเนินการอย่างไรกับภาระงานของผู้เข้าร่วมมาตรการฯ เป็นต้น

8.3 ให้ส่วนราชการรายงาน คปร. เพื่อทราบเกี่ยวกับการดำเนินการตามข้อ 8 (8.1)

9. การขยับเลิกตำแหน่ง

ให้ส่วนราชการขยับเลิกตำแหน่งผู้เข้าร่วมมาตรการฯ เฉพาะส่วนที่ดำเนินการมาตรการฯ ในกรณีที่ 1 กรณีที่ 2 และกรณีที่ 3 โดยส่วนราชการต้องแจ้งตำแหน่งที่สมควรขยับเลิกเท่ากับจำนวนตำแหน่งที่เกษียณอายุตามมาตรการฯ ในกรณีที่ 1 กรณีที่ 2 และกรณีที่ 3 เมื่อสิ้นปีงบประมาณต่อ คปร.

10. ระยะเวลาดำเนินการมาตรการฯ

ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 (ผู้เข้าร่วมมาตรการฯ ออกจากราชการในวันที่ 1 ตุลาคม 2553) โดยหากส่วนราชการใดพิจารณาแล้วเห็นว่าการดำเนินการตามมาตรการฯ ดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมของส่วนราชการ และมิงบประมาณของส่วนราชการรองรับให้พิจารณาดำเนินการได้

กำหนดการโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 (ออกจากราชการ
วันที่ 1 ตุลาคม 2553)

ตารางที่ 2 การดำเนินการของหน่วยงานกลาง (สำนักงาน ก.พ.สำนักงานงบประมาณ และ
กระทรวงการคลัง)

ระยะเวลา	การดำเนินการของหน่วยงานกลาง
11 พฤษภาคม 2553	คณะรัฐมนตรีพิจารณามาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด)
พฤษภาคม 2553	แจ้งเวียนส่วนราชการเพื่อทราบ
มิถุนายน 2553	คปร.พิจารณาแผนดำเนินการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 ของแต่ละส่วนราชการ
กรกฎาคม – กันยายน 2553	กรมบัญชีกลางดำเนินการเพื่อขอรับจัดสรรงบประมาณที่เป็นงบประมาณกลางสำหรับบำเหน็จ/บำนาญและบำนาญดำรงชีพ (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554)

ตารางที่ 3 การดำเนินการของส่วนราชการที่เข้าร่วมมาตรการฯ

ระยะเวลา	การดำเนินการของส่วนราชการ
พฤษภาคม 2553- 15 มิถุนายน 2553	ส่วนราชการทบทวนบทบาท ภารกิจ วิเคราะห์และสำรวจอัตราค่าจ้างของส่วนราชการและจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาของ คปร. ดังนี้ 1. แผนดำเนินการมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 1.1 ประมาณการจำนวนข้าราชการที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป 1.2 ประมาณการจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และจำนวนผู้เข้าร่วมมาตรการฯ 1.3 ประมาณการงบบุคลากรสำหรับจ่ายเงินก้อน (8-15 เท่า) *

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ระยะเวลา	การดำเนินการของส่วนราชการ
พฤษภาคม 2553- 15 มิถุนายน 2553	2. แนวทางในการจัดระบบบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินโครงการฯ เกิดประสิทธิภาพและไม่มีผลเสียหายต่องานราชการ 2.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดกรองผู้เข้าร่วมมาตรการฯ 2.2 อื่นๆ อาทิ แผนการทดแทนอัตรากำลัง 3. จัดส่ง คปร.ภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2553
1-15 กรกฎาคม 2553	1. ส่วนราชการประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของส่วนราชการ 2. ส่วนราชการดำเนินการประชาสัมพันธ์ภายในส่วนราชการ รวมถึงแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ
18-29 กรกฎาคม 2553	เปิดรับสมัคร (ในวันทำการ)
8-12 สิงหาคม 2553	ถอนใบสมัคร (ในวันทำการ)
สิงหาคม 2553	1. ส่วนราชการพิจารณาเลือก 2. ส่วนราชการแจ้งรายละเอียดการดำเนินการตามแผนดำเนินการปรับปรุงอัตรากำลังของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 พร้อมทั้งจำนวนและรายละเอียดของผู้ที่ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ (ออกจากราชการวันที่ 1 ตุลาคม 2553)
กันยายน 2553	ส่วนราชการออกคำสั่งเลื่อนเงินเดือนและคำสั่งอนุญาตให้ออกจากราชการ พร้อมทั้งแจ้งผลการพิจารณาให้กรมบัญชีกลางและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ
1 ตุลาคม 2553	ผู้ได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการตามโครงการฯ ออกจากราชการ
ตุลาคม 2553	ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการเบิกจ่ายเงินก้อน เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญและเงินอื่นที่เกี่ยวข้อง
ตุลาคม – พฤศจิกายน 2553	ส่วนราชการนำส่งสรุปรายงานเพื่อเสนอ คปร.

หมายเหตุ * ประมาณการงบบุคลากรสำหรับจ่ายเงินก้อน (8-15 เท่า) ให้จัดส่งในเดือน สิงหาคม 2553

คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 มีดังนี้

1. ผู้ออกจากราชการจะต้องมีเวลาราชการเหลือตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป นับแต่วันที่ออกจากราชการตามมาตราฯ
2. ไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการ ถูกสอบสวนหรือสอบหาข้อเท็จจริงทางวินัย พิจารณาโทษทางวินัย รายงานการดำเนินการทางวินัย หรือพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาซึ่งมิใช่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
3. ไม่เป็นผู้ซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะต้องออกจากราชการไม่ว่ากรณีใด ๆ ตามกฎหมายเช่น ถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณา ถูกสั่งลงโทษปลดออก หรือไล่ออก หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการเนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทนั้น ๆ เป็นต้น
4. ถ้าเป็นผู้อยู่ระหว่างปฏิบัติราชการโดยใช้ตามสัญญาที่ได้ทำไว้กับส่วนราชการในการไปศึกษา ฝึกอบรมหรือปฏิบัติการวิจัย จะต้องปฏิบัติราชการชดใช้มาแล้วไม่น้อยกว่าระยะเวลาศึกษา ฝึกอบรม หรือปฏิบัติการวิจัยและจะต้องยินยอมชดใช้เงินตามสัญญาผูกพันที่ได้ทำไว้กับราชการสำหรับเวลาที่ยังปฏิบัติราชการชดใช้ไม่ครบ

ทั้งนี้ ผู้จะได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการตามมาตราฯ จะต้องมียุทธศาสตร์ครบถ้วนตั้งแต่วันที่ขึ้นใบสมัครจนถึงวันที่ได้รับอนุญาตให้ออกจากราชการ

ขั้นตอนการดำเนินการมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2554 (ออกจากราชการวันที่ 1 ตุลาคม 2553)

1. การดำเนินการของส่วนราชการที่เข้าร่วมมาตรการฯ

1.1 ส่วนราชการทบทวนบทบาท ภารกิจ วิเคราะห์และสำรวจอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ และจัดทำข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาของ คปร. ดังนี้

1.1.1 แผนดำเนินการมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด ปีงบประมาณ พ.ศ.2554

1.1.1.1 ประมาณการจำนวนข้าราชการที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป (ตารางที่ 1)

1.1.1.2 ประมาณการจำนวนกลุ่มเป้าหมาย และจำนวนผู้เข้าร่วมมาตรการฯ (ตารางที่ 2)

1.1.1.3 ประมาณการงบบุคลากรสำหรับจ่ายเงินก้อน (8-15 เท่า) (ตารางที่ 3 ส่วนราชการใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนฯ แต่ให้จัดส่งสำนักงาน ก.พ. ในเดือนสิงหาคม 2553)

1.1.2 แนวทางในการจัดระบบบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินโครงการฯ เกิดประสิทธิภาพและไม่มีผลเสียหายต่องานราชการ

1.1.2.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการคัดกรองผู้เข้าร่วมมาตรการฯ (ตารางที่ 4)

1.1.2.2 แนวทาง/แผนการบริหารจัดการงานของส่วนราชการ (ตารางที่ 5)
รายละเอียดตารางแนบท้ายสิ่งที่ส่งมาด้วย 3

1.2 ส่วนราชการจัดทำแผนดำเนินการปรับปรุงอัตรากำลังของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ไปยังสำนักงาน ก.พ.ภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2553 เพื่อนำเสนอ คปร.พิจารณา

1.3 สำนักงาน ก.พ.แจ้งผลการพิจารณาของ คปร.ให้ส่วนราชการทราบภายในเดือน มิถุนายน 2553

1.4 ส่วนราชการประกาศสายงานหรือสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนของส่วนราชการ(ถ้ามี) พร้อมทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการอนุมัติให้ข้าราชการเข้าร่วมมาตรการฯ ภายในวงเงินงบประมาณ และดำเนินการประชาสัมพันธ์รายละเอียดการเข้าร่วมมาตรการฯ รวมถึงกำหนดเวลารับสมัคร กำหนดเวลา ถอนใบสมัคร ฯลฯ ให้ข้าราชการในสังกัดทราบ ภายใน 15 กรกฎาคม 2553

1.5 ในกรณีที่ส่วนราชการกำหนดจำนวนของผู้ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ ในแต่ละจังหวัดให้แจ้งจำนวนดังกล่าวพร้อมทั้งกำหนดการดำเนินการมาตรการฯ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก ในแต่ละจังหวัดรับทราบ

1.6 เปิดรับสมัครโดยให้ผู้สมัครเข้าร่วมมาตรการฯ ยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ในระหว่างวันที่ 18-29 กรกฎาคม 2553 (ในวันทำการ)

1.7 เปิดให้ผู้ที่ยื่นใบสมัครแล้วและไม่ประสงค์จะเข้าร่วมมาตรการฯ ถอนใบสมัคร ในระหว่างวันที่ 8-12 สิงหาคม (ในวันทำการ)

1.8 ผู้บังคับบัญชาเหนือชั้นขึ้นไปชั้นหนึ่งของผู้สมัคร บันทึกวันที่ผู้สมัครยื่นหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ไว้เป็นหลักฐาน และเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

1.9 ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นพิจารณาให้ความเห็นโดยเร็ว โดยต้องส่งหนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ถึงผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออก ภายใน 14 วัน นับแต่วันที่บันทึกวันยื่นหนังสือ

1.10 หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครตามหลักเกณฑ์ทั้งในส่วนของมาตรการฯ และส่วนที่ส่วนราชการกำหนดเพิ่มเติม

1.11 ผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกพิจารณาอนุญาตการลาออก และหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ นำรายชื่อผู้สมัครเข้าร่วมมาตรการทั้งที่เป็นข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเสนอ อ.ก.พ.กรม หรือคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นที่หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งขึ้น เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่น หนังสือขอลาออกจากราชการตามมาตรการฯ ว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดหรือไม่ และพิจารณาอนุมัติการเข้าร่วมมาตรการฯ ตามจำนวนที่กำหนดตามแต่กรณี ทั้งนี้ ภายในวงเงินงบประมาณ ในแต่ละปีงบประมาณของส่วนราชการ

ในกรณีที่ผู้สมัครเข้าร่วมมาตรการฯ เป็นข้าราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาค และผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีอำนาจอนุญาตการลาออก ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งหนังสือขอลาออก ของผู้นั้นพร้อมความเห็นไปยังผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกเพื่อพิจารณาโดยตรง

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจอนุญาตการลาออก ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ พิจารณาการลาออก ตามจำนวนที่ส่วนราชการแจ้ง แล้วให้หัวหน้าส่วนราชการในภูมิภาครวบรวม ใบสมัครส่งให้ส่วนราชการต้นสังกัดเพื่อนำเสนอ อ.ก.พ.กรม หรือคณะกรรมการเฉพาะกิจที่หัวหน้า ส่วนราชการแต่งตั้งขึ้นพิจารณา

1.12 ส่วนราชการประกาศผลการพิจารณาการลาออกให้ข้าราชการในสังกัดทราบโดย ทัวกัน กรณีที่ผู้สมัคร ไม่ได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมมาตรการฯ ให้ส่วนราชการแจ้งให้ผู้ให้สมัคร ทราบโดยเร็ว ดังนี้

1.12.1 หากจำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ ไม่เกินที่กำหนด (แตกต่างกัน แล้วแต่กรณีประเด็นการบริหารบุคคลของส่วนราชการ) ให้ส่วนราชการประกาศผลการพิจารณาให้ ข้าราชการทราบโดยทั่วกัน

1.12.2 หากจำนวนผู้ที่จะได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ เกินกว่าที่กำหนด (แตกต่างกันแล้วแต่กรณีประเด็นการบริหารบุคคลของส่วนราชการ) ให้ อ.ก.พ.กรม หรือคณะกรรมการ เฉพาะกิจที่หัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งพิจารณาอนุญาตให้ลาออกตามลำดับวันที่ผู้บังคับบัญชา ชันต้นบันทึกวันที่ผู้ขอลาออกยื่นหนังสือขอลาออก หลักเกณฑ์การพิจารณาของส่วนราชการ และ ประกาศผลการพิจารณาให้ผู้ที่ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ ทราบต่อไป

1.13 ส่วนราชการสามารถใช้กลไกของ อ.ก.พ.กระทรวงในการเกลี่ยจำนวนผู้เข้าร่วม มาตรการฯ ภายในกระทรวง โดยให้เงินงบประมาณเงินก้อนที่กำหนดของส่วนราชการที่ผู้เข้าร่วม มาตรการฯ สังกัด

1.14 ส่วนราชการออกคำสั่งเลื่อนเงินเดือนให้แก่ผู้ออกจากราชการตามมาตรการฯ และ ออกคำสั่งอนุญาตให้ลาออกจากราชการ โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2553

1.15 ส่วนราชการแจ้งคำสั่งดังกล่าวให้กรมบัญชีกลาง หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

1.16 ส่วนราชการดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบขอรับเงินช่วยเหลือตามมาตรการฯ(เงินก้อน) ที่ผู้มีสิทธิเข้าร่วมมาตรการฯ ยื่นไว้ พร้อมลงชื่อรับรองความถูกต้องและเสนอผู้มีอำนาจอนุมัติเพื่อส่งให้กรมบัญชีกลาง หรือสำนักงานคลังจังหวัด/อำเภอ

1.17 สำหรับการรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ บำเหน็จดำรงชีพ ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบความถูกต้อง และรวบรวมเอกสารประกอบการขอรับเงิน พร้อมแบบ 5300 ไปยังกรมบัญชีกลาง หรือสำนักงานคลังเขตแล้วแต่กรณี โดยการเบิกจ่ายให้ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการขอรับและการจ่ายบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ.2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งสามารถดาวน์โหลดแบบ 5300 ได้ที่เว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางที่ <http://klang.cgd.go.th/cnt/info/form/5300.pdf>

1.18 หลังจากได้รับอนุมัติให้จ่ายเงินช่วยเหลือตามมาตรการฯ แล้วกรมบัญชีกลางจะโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของข้าราชการผู้เข้าร่วมมาตรการฯ โดยด่วนต่อไป

1.19 กรณีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นสมาชิก กบข.

1.19.1 การแจ้งข้อมูลให้ กบข.ขอให้แจ้งข้อมูลเลขประจำตัวประชาชนของข้าราชการด้วย

1.19.2 ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแจ้งข้อมูลและเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกให้ กบข.ทราบ โดยใช้แบบ กบข.จพ 001/2551 พร้อมทั้งดำเนินการตามวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้ด้านหลังแบบ กบข.จพ 001/2551 ดังกล่าว

1.19.3 ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบแบบขอรับเงินจาก กบข. (แบบ 008/1/2551) แล้วส่งไปยัง กบข.เพื่อดำเนินการต่อไป

1.19.4 ส่วนราชการหรือหน่วยงานต้นสังกัดส่งแบบขอรับเงิน กบข. (แบบ008/1/2551) ให้ กบข.ภายใน 15 วัน (สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มการพ้นสมาชิกภาพได้ที่เว็บไซต์ กบข. ที่ http://www.gpf.or.th/Thai_new/Member_Form.asp)

1.19.5 ให้หัวหน้าส่วนราชการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายลงนามตรวจสอบสิทธิในการได้รับเงินจาก กบข.แล้วส่งต้นฉบับให้ กบข.ส่วนสำเนาให้ส่วนราชการเจ้าสังกัด หรือหน่วยงานในภูมิภาคเก็บได้เป็นหลักฐาน

1.20 ส่วนราชการแจ้งจำนวนและรายละเอียดผู้มีสิทธิเข้าร่วมมาตรการฯ และผู้ได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมมาตรการฯ ทั้งหมดตามที่ อ.ก.พ.กรม หรือคณะกรรมการเฉพาะกิจของส่วนราชการพิจารณาให้สำนักงาน ก.พ.ภายในเดือนพฤศจิกายน 2553

2. การดำเนินการของผู้ออกรายการตามมาตรการฯ

2.1 กรอกรายละเอียดในแบบหนังสือขอลาออกรายการตามมาตรการฯ ยื่น ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป 1 ระดับ ในระหว่างวันที่ 18 – 29 กรกฎาคม 2553

2.2 เมื่อผู้บังคับบัญชาอนุญาตให้ลาออกจากราชการตามมาตรการฯ แล้วให้กรอกรายละเอียดในเอกสารขอรับเงินเสนอต่อส่วนราชการ ได้แก่

2.2.1 แบบขอรับเงินช่วยเหลือ (เงินก้อน) ยื่นต่อส่วนราชการหรือจังหวัดที่รับราชการครั้งสุดท้าย

2.2.2 แบบขอรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ บำเหน็จดำรงชีพ (แบบ 5300) ยื่นต่อส่วนราชการหรือจังหวัดที่รับราชการครั้งสุดท้าย

2.2.3 แบบขอรับเงินคืนจาก กบข. (แบบ กบข 008/1/2551)

2.3 หากผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจอนุญาตการลาออกไม่อนุญาตให้ข้าราชการลาออกจากราชการตามมาตรการฯ และผู้นั้นยังยืนยันที่จะขอลาออกจากราชการแล้วแต่กรณี การไม่อนุญาตให้ลาออกดังกล่าวจะมีผลเป็นการยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกจากราชการตามมาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 หรือตามกฎหมายว่าด้วยข้าราชการประเภทนั้น ๆ โดยไม่มีสิทธิได้รับประโยชน์ตามมาตรการฯ แต่หากผู้สมัคร ไม่ยืนยันที่จะลาออกจากราชการให้ถือว่าผู้สมัครประสงค์จะรับราชการต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เขมิกา ยามะรัต (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา : ศึกษากรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า ลักษณะภูมิหลังของคนชรา ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต คือ ตำแหน่งครั้งสุดท้ายและสถานภาพสมรส โดยผู้ที่อยู่ร่วมกับคู่สมรสจะมีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าผู้ที่เป็นโสด หม้าย หย่า แยก ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางสังคม รองลงมาคือ ความสัมพันธ์กับครอบครัว สุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและเพื่อนบ้าน จำนวนโรค การมีงานอดิเรกหรืองานยามว่าง และรายได้ โดยผู้ที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครอบครัวจะมีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าผู้ที่มีสัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่ไม่ดี

กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณอายุราชการในเขตอำเภอเมือง และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จำนวน 176 ราย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณอายุ ได้แก่ ความสมดุลของรายรับกับรายจ่าย ระดับตำแหน่งหน้าที่การงานก่อนเกษียณอายุ ระยะเวลาหลังเกษียณอายุ การมีส่วนร่วมในสังคม และสถานภาพทางสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เกษียณอายุที่มีส่วนร่วมในสังคมมากจะมีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าผู้เกษียณที่มีส่วนร่วมในสังคมน้อย และผู้เกษียณที่มีรายรับกับรายจ่ายสมดุลกัน จะมีความพึงพอใจใน

ชีวิต มากกว่าผู้เกษียณอายุที่มีรายรับกับรายจ่ายที่ไม่สมดุลกัน และผู้เกษียณอายุที่มีสถานภาพทางสุขภาพดี จะปรับตัวได้ดีกว่าผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี

ศิริวรรณ ถินไชย (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา กรมประชาสงเคราะห์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ จำนวน 130 ราย ใน 5 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคตะวันตก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ การรับรู้สถานะสุขภาพ รองลงมาคือ การรับรู้ความสำเร็จของงานในอดีต การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ และการใช้เวลาว่าง ตามลำดับ โดยสามารถพยากรณ์ระดับความพึงพอใจในชีวิตได้ถึงร้อยละ 57.3 ($r^2 = .573$)

มารศรี นุชนแสงพลี (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีผู้สูงอายุในชุมชนบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 197 ราย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุสูงสุด ได้แก่ รายได้ รองลงมาคือ สุขภาพ ระดับการศึกษา ระดับความถี่ในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุตรหลานและการมีงานอดิเรก ลักษณะภูมิหลังของผู้สูงอายุที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ คือ สถานภาพสมรส ส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับการพึงพิงของผู้สูงอายุ การมีงานทำ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและการมีเพื่อนสนิท นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูงด้วย

จารุพรรณ ศรีสว่าง (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษากิจกรรมและความคาดหวังของข้าราชการเกษียณอายุในประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 เข้าร่วมกิจกรรมหลังเกษียณเช่น งานอดิเรกหรือ งานยามว่าง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม หรือกลุ่มทำงานเพิ่มรายได้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรม ประเภทการทำงานอดิเรกหรืองานยามว่าง คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับกิจกรรม ประเภทการทำงานอดิเรกหรืองานยามว่าง คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ตำแหน่งหน้าที่การงานครั้งสุดท้าย ระดับตำแหน่งและสถานะสุขภาพ

วิมล ทาบุราณ (2532 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของข้าราชการทหารหลังเกษียณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นข้าราชการทหารที่เกษียณอายุไม่เกิน 10 ปี จำนวน 435 ราย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของข้าราชการเกษียณคือ เพศ ระดับการศึกษา ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในสังคม โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาและความสัมพันธ์ในครอบครัวสูง จะมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีระดับความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความพึงพอใจของข้าราชการหลังเกษียณ คือ สุขภาพ

ช่อทิพย์ บุญยานันท์ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิตของครูที่เตรียมตัวและไม่เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครูก่อนเกษียณอายุในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 319 ราย พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตโดยผู้ที่มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณ จะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ ซึ่งผู้ที่มีสุขภาพดีจะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าผู้ที่มีสุขภาพไม่ดี

เบญจมา เลหาพูนรังสี (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการกับการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุราชการของข้าราชการพลเรือนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้เกษียณอายุราชการส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอยู่ในระดับต่ำ การปรับตัวภายหลังเกษียณอยู่ในระดับปานกลางและพบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุ โดยที่การเตรียมตัวด้านการใช้เวลาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวภายหลังเกษียณมากที่สุด รองลงมาคือการเตรียมตัวด้านจิตใจ นอกจากนี้ยังพบว่า สถานภาพสมรสและสัมพันธ์ภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวภายหลังเกษียณ โดยผู้ที่มีสถานภาพสมรสจะมีการปรับตัวดีกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสโสด หย่า หม้าย แยก

สุมน มาคะพุด (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาประสิทธิผลของการอบรมเรื่องการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจระดับประธานในเขตกรุงเทพมหานคร โดยได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุ พบว่า กลุ่มที่ได้รับการอบรม มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวของผู้เกษียณอายุการปฏิบัติงานในการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุ ความพึงพอใจในชีวิตทั่วไปและความรู้สึกต่อการเกษียณอายุสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรม

สุลักษณ์ มีชูทรัพย์ (2535 : บทคัดย่อ) ได้สำรวจการเตรียมตัวของบุคคลก่อนเกษียณอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่มีอายุ 55-60 ปี จำนวน 100 ราย พบว่า มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง โดยเพศชายจะมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุในด้านเศรษฐกิจและสังคม แตกต่างจากเพศหญิง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีสถานภาพสมรสคู่และ โสดมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณไม่แตกต่างกัน

ตามพรณ แหม่มชัย (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมกับความสามารถในการปฏิบัติพันธกิจของข้าราชการบำนาญ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการบำนาญที่มีอายุ 60 -65 ปี จำนวน 86 ราย พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติพันธกิจของข้าราชการบำนาญ

อุทัยวรรณ กสานครินทร์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงมหาดไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกสมาคมข้าราชการบำนาญมหาดไทย จำนวน 211 ราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุนมากที่สุด คือ สถานภาพทางการเงิน รองลงมาคือ การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ คือ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา

ประพิศ จันทร์พฤกษา (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมในสังคมกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพ จำนวน 205 ราย พบว่า การมีส่วนร่วมในสังคมนั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิต โดยผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูง เป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงและมีส่วนร่วมในสังคมมาก

พวงผกา ชื่นแสงเนตร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว พฤติกรรมการดูแลตนเอง และความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี จำนวน 374 ราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ ความพอเพียงของรายได้ ภาวะสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว และพฤติกรรมการดูแลตนเอง

กรรณิการ์ พงษ์สนิท และคณะ (2538 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของบุคลากรในสถานอุดมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มประชากรศึกษามีอายุระหว่าง 55 – 60 ปี จำนวน 164 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ ในด้านงานอดิเรกมากที่สุด รองลงมาคือการเตรียมตัวก่อนสิ้นชีวิต การเตรียมตัวด้านเศรษฐกิจ การเตรียมตัวด้านที่อยู่อาศัยและการเตรียมตัวด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่า บุคลากรมีปัญหาในเรื่องสุขภาพและการเจ็บป่วย ตลอดจนมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงง่าย

ฉัตรตรียา นาคเกษม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการส่วนกลางเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับข้าราชการผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการเกษียณอายุ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 55-59 ปี จำนวน 128 ราย พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรจัดการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ สำหรับข้าราชการก่อนเกษียณอายุให้มากที่สุด เพราะเป็นช่วงที่เตรียมตัวจะเกษียณอายุ และควรเป็นข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ อาทิ หลักโภชนาการ การรักษาสุขภาพอนามัย การออกกำลังกาย เป็นต้น

รัชนี ฝนทองมงคล (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณอายุราชการ โดยศึกษา จากข้าราชการบำนาญสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุระหว่าง 61-66 ปี จำนวน 279 ราย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเคยได้รับความรู้มาก่อนเกษียณอายุและมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณในด้านงานอดิเรก ด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ ด้านรายได้และที่อยู่อาศัย อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 63.4) นอกจากนี้ยังพบว่า มีทัศนคติต่อชีวิตภายหลังเกษียณอายุเป็นไปในทางบวก ซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ส่วนปัญหาที่สำคัญคือปัญหาด้านสุขภาพ(ร้อยละ 70)

มาลัย ชูดวง (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบสำหรับข้าราชการก่อนเกษียณอายุ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่จะเกษียณอายุราชการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2536-2538 จำนวน 108 ราย พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกายและจิตใจมากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในสังคม โดยต้องการให้หน่วยงานจัดกิจกรรมก่อนเกษียณ 1 ปี

คารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมการเกษียณอายุราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 50-60 ปี จำนวน 97 ราย ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการมีการเตรียมการเกษียณอายุในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมการเกษียณอายุ คือความสัมพันธ์กับครอบครัว และความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมการเกษียณอายุ คือ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางตำแหน่ง สถานภาพทางสุขภาพ สถานภาพทางสุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงาน

รัชนี เต็มอุดม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพจิตของข้าราชการบำนาญในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างข้าราชการบำนาญในจังหวัดนครพนม จำนวน 130 ราย พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุและการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพจิตของข้าราชการบำนาญ

งานวิจัยต่างประเทศ

ไรเซอร์และเชลดอน (กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ. 2527 อ้างอิงจาก Ryser and Sheldon. 1969 : 23) ได้ศึกษาเรื่อง การเกษียณอายุและสุขภาพผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 60-70 ปี จำนวน 500 ราย พบว่า ผู้ที่มีสุขภาพดีจะมีขวัญกำลังใจสูงและผู้เกษียณอายุที่มีขวัญกำลังใจสูงและสุขภาพดีจะมีความสัมพันธ์กับครอบครัวที่มีความสุขและฐานะทางสังคมเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็มีความพึงพอใจกับชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันด้วย

สเตฟานี (Stephani. 1970 : 65) ได้ศึกษา การวางแผนเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณของพยาบาลหญิง อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 145 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเตรียมตัววางแผนก่อนเกษียณแบบง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตอง สำหรับผู้ที่มีการวางแผนเป็นทางการก็ทำในวงแคบ นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพและความรู้เรื่องเศรษฐกิจมีผลต่อการวางแผนด้านสุขภาพและด้านการเงินแตกต่างกัน

แกรนเนย์ (Graney. 1975 : 25) ได้ศึกษา ความสุขและการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุ โดยศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 52 - 88 ปี จำนวน 60 รายพบว่า ผู้สูงอายุที่มีความสุขมากจะมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมทางสังคมที่เพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากเวลาที่ใช้ทำกิจกรรมสังคมต่าง ๆ ใน ทรงตรงกันข้าม ถ้าผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมน้อย ก็จะมีความสุขลดลงด้วย

แมคเฟอร์สัน (McPherson. 1979 : 254) ได้ศึกษา เกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตก่อนเกษียณและการวางแผนก่อนเกษียณอายุ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตก่อนเกษียณกับระดับการวางแผนสำหรับเกษียณและการตัดสินใจเกษียณกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 58-64 ปี ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษาภาวะสุขภาพและการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติต่อการเกษียณและการตัดสินใจเกษียณ ซึ่งส่งผลต่อการวางแผนก่อนเกษียณด้วย

แอชลีย์ (Atchley. 1980 : 98) ได้ศึกษา เรื่องเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถปรับตัวต่อการเกษียณอายุได้ภายใน 6 เดือน และพบว่า ผู้หญิงมีปัญหาต่อการปรับตัวต่อการออกจากงานมากกว่าชาย ซึ่งการปรับตัวเร็วขึ้นจะขึ้นกับรายได้ที่เพียงพอ และการมีงานกึ่งฝีมือ ดังนั้น คนที่มีปัญหาการปรับตัวจริงมีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น

บูทเนอร์ (Beutner. 1980 : 65) ได้ศึกษา ความแตกต่างด้านทัศนคติและพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุระหว่างข้าราชการชายและหญิงของมหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอายุ 18-70 ปี จำนวน 5,280 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและหญิงมีระดับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุเพิ่มขึ้นตามระดับอายุที่เพิ่มขึ้น โดยเพศหญิงจะมีการเตรียมตัวและมีความสนใจในการรับข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนก่อนเกษียณมากกว่าเพศชาย

กริฟฟิธ (Griffith. 1983 : 24) ได้ศึกษา โปรแกรมการวางแผนก่อนการเกษียณอายุของครูโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐเท็กซัส จำนวน 118 โรงเรียน พบว่า ร้อยละ 10 มีโปรแกรมการให้ความช่วยเหลือครูในการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุ ซึ่งโปรแกรมนี้จะเป็นแบบพบปะเพื่อให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับรายได้ การจัดระบบค่าใช้จ่าย และกฎหมายที่ควรรู้โดยจัดให้กับครูภายใน 1 ปี ก่อนถึงวันเกษียณอายุ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าโปรแกรมนี้มีประโยชน์เป็น

อย่างมากในด้านกฎหมาย การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การปรับตัวเกี่ยวกับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปและการหางานอื่นทำ เป็นต้น

มาแชลล์ (Marshall. 1984 : 39) ได้วิจัย ประเมินการวางแผนก่อนเกษียณอายุของครู และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐโอคลาโฮมา โดยทำการศึกษาวัยในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป จำนวน 300 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้มีการเริ่มต้นวางแผนก่อนเกษียณแล้วร้อยละ 83 ซึ่งวิธีที่นิยมกันมากที่สุดคือ การรับบำนาญรายปี ปีจ่ายที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวก่อนเกษียณ คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

อีวาน เดวิดและเรมอนด์ (Evan, David and Raymond. 1985 :368) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระยะเวลาใกล้เกษียณกับการวางแผนก่อนเกษียณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาใกล้เกษียณกับพฤติกรรมการเตรียม ตัวก่อนเกษียณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 816 ราย ซึ่งมีระยะเวลาใกล้เกษียณภายใน 15 ปี พบว่า ระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุนั้นขึ้นกับระยะเวลาใกล้เกษียณ โดยที่ระดับการเตรียมจะเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่ใกล้เกษียณ

โฮวาร์ด (Howard. 1986 : 214) ได้ศึกษาผลของการอบรมให้ความรู้ในการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณอายุ ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ที่ได้รับการอบรมจะมีการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมและมีการวางแผนในการดำรงชีวิตมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม

ดัชเชอร์ (Dutcher. 1989 : 97) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากลูกจ้างที่เกษียณแล้ว จำนวน 104 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ระดับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของเพศชายและเพศหญิง ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณแตกต่างกัน โดยเพศชายจะมีความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณมากกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรสหย่าหรือหย่า นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับของการเข้าร่วมกิจกรรม (Activities) และภาวะสุขภาพ (Health) นั้น มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณด้วย

เฟอร์ราโรว์ (Ferraro. 1990 : 21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การวิเคราะห์ผลกระทบของการเตรียมตัวก่อนเกษียณ ในระหว่างปี ค.ศ. 1974-1981 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 4,254 ราย พบว่า สถานภาพเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาและเชื้อชาตินั้นมีอิทธิพลต่อระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุ โดยที่ระดับการศึกษาและเชื้อชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณมากที่สุด

กริฟส์ (Cripps. 1992 :213) ได้ศึกษาผลของการจัดโปรแกรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณที่มีต่อทัศนคติการเกษียณ ความพึงพอใจในงานอดิเรกและการเข้าร่วมกิจกรรมงานอดิเรก พบว่า โปรแกรมดังกล่าวได้ช่วยให้ผู้เข้าร่วมในโครงการสามารถวางแผนก่อนเกษียณอายุได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผลการศึกษาดังกล่าวยังพบว่า โปรแกรมการเตรียมตัวก่อนเกษียณนี้มีอิทธิพลต่อทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณและส่งผลต่อการเตรียมตัวก่อนเกษียณด้วย

คิม (Kim. 1992 : 119) ได้ศึกษา ทักษะ และพฤติกรรมเตรียมตัวเกษียณอายุของชาวอเมริกัน ที่อยู่ในวัยกลางคน กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 329 ราย ซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างสูง มีการใช้เวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนของตนเอง พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณ และตัวแปรที่สามารถทำนายทัศนคติต่อการเกษียณ คือ ทัศนคติต่อผู้สูงอายุ ส่วนภาวะสุขภาพ การทำกิจกรรมในเวลาว่าง และความตระหนักในการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณ สามารถทำนายการวางแผนเตรียมตัวเกษียณอายุได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ทัศนคติต่อการเกษียณนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมเตรียมตัวเกษียณอายุและสามารถทำนายการวางแผนเตรียมตัวเกษียณอายุได้อีกด้วย

คอนแรด (Conrad. 1993 : 110) ได้ศึกษาการเตรียมตัวและการตัดสินใจเกษียณของครูประถมศึกษา พบว่า การเข้าร่วมโปรแกรมการวางแผนเตรียมตัวเพื่อเกษียณของครูประถมศึกษานั้น ขึ้นกับระดับการศึกษา และเพศชายจะเข้าร่วมโปรแกรمدังกล่าวมากกว่าเพศหญิง ซึ่งส่งผลทำให้มีความแตกต่างกันในเรื่องทัศนคติต่อการเกษียณ และความพร้อมในการเกษียณและพบว่าผู้ที่แต่งงานแล้วและโสดจะมีการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุดีกว่าผู้ที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดในการตัดสินใจเกษียณ คือ ทัศนคติต่อการเกษียณ และจำนวนปีของการทำงาน

แลนเดอร์ (Landers. 1993 : 298) ได้วิจัยผลของการวางแผนก่อนเกษียณที่มีต่อความพึงพอใจในชีวิตหลังเกษียณของครู โดยกลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกที่อยู่ในระบบเกษียณโดยใช้เกณฑ์ของรายได้เป็นหลักจำนวนทั้งสิ้น 812 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่เกษียณ 641 ราย และกลุ่มที่เกษียณแล้ว 171 ราย การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม พบว่าระดับรายได้และลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับการเตรียมตัวก่อนเกษียณ ความพึงพอใจในชีวิตนั้นมีความสัมพันธ์กับการวางแผนก่อนเกษียณ และสมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการวางแผนก่อนเกษียณ โดยหน่วยงาน ควรจะมีการจัดประชุมสัมมนา หรือให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุก็จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนก่อนเกษียณของสมาชิกเป็นอย่างมาก

คูเมลาชูว์ (Kumelachew. 1996 :146) ได้ศึกษาการวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมในการเกษียณของบุคลากรในมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรในมหาวิทยาลัยแมริแลนด์ จำนวน 1,039 ราย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงทัศนคติต่อการเกษียณ การรับรองข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณและพฤติกรรมวางแผนวางแผนเตรียมตัวต่อการเกษียณ พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณ โดยในเพศหญิงมีความแตกต่างกันในสถานภาพทางตำแหน่ง และระยะเวลาใกล้เกษียณ สำหรับเพศชายนั้นมีความแตกต่างกันในด้านการศึกษาและสถานภาพทางตำแหน่ง ถึงแม้ว่ามีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณแต่การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณและการจัดกิจกรรมสำหรับการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณก็ยังคงค่อนข้างน้อย ซึ่งส่วนใหญ่มีความต้องการให้หน่วยงานจัดกิจกรรมช่วยเหลือในการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณนั้นมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณ โดยผู้ที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากกว่าจะสามารถเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุได้ดีกว่า ซึ่งหน่วยงานควรจัดโปรแกรมการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนเตรียมตัวก่อนเกษียณให้กับบุคคลตั้งแต่เนิ่นๆ ในช่วงเวลาที่ยังทำงานอยู่

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดในประเด็นที่ว่าหากข้าราชการมีการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุราชการทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการเงินการใช้จ่ายและด้านการใช้เวลาแล้ว อาจช่วยลดความวิตกกังวล และช่วยให้ผู้เกษียณอายุสามารถปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุราชการได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุราชการนี้ ควรกระทำทั้งในระดับบุคคลและสังคม ดังนั้น การสนับสนุนจากหน่วยงานจึงน่าจะมีส่วนกระตุ้นให้บุคลากรได้มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุได้อีกทางหนึ่ง นอกเหนือจากการเตรียมตัวในระดับปัจเจกบุคคลและการสนับสนุนทางสังคม ครอบครัว และเพื่อน ซึ่งบุคคลควรให้ความสำคัญต่อการวางแผนเตรียมการให้พร้อมก่อนเข้าสู่วัยเกษียณอายุ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ดีและใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายหลังเกษียณต่อไป ซึ่งสรุปผลการสังเคราะห์ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษาดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ
จังหวัดยะลา

แหล่งข้อมูล	ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา					
	ระยะเวลา ก่อน เกษียณอายุ ราชการ	ระดับ การศึกษา	สถาน ภาพ สมรส	การเตรียม ตัว เกษียณอายุ ราชการ	สถานภาพ สุขภาพ	ความ สัมพันธ์ใน ครอบครัว
แนวคิดที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ผู้สูงอายุ					✓	
แนวคิดที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการเตรียมตัว เกษียณอายุ ราชการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
แนวคิดที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุน ทางสังคมของผู้ เกษียณอายุ ราชการ						✓

ตารางที่ 4 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา					
	ระยะเวลา ก่อน เกษียณอายุ ราชการ	ระดับ การศึกษา	สถาน ภาพ สมรส	การเตรียม ตัว เกษียณอายุ ราชการ	สถานภาพ สุขภาพ	ความ สัมพันธ์ใน ครอบครัว
งานวิจัยของ เขมิกา ยามรัตน์ (2527)			✓		✓	✓
งานวิจัยของ กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2537)					✓	
งานวิจัยของ มารศรี นุชแสงพลี (2532)		✓			✓	✓
งานวิจัยของจารุ พรรณ ศรีสว่าง (2532)			✓		✓	
งานวิจัยของช่อ ทิพย์ บุญยานันท์ (2534)				✓		
งานวิจัยของ เบญจมา เลาหพูนรังสี (2534)				✓		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

แหล่งข้อมูล	ตัวแปรที่คาดว่าจะมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา					
	ระยะเวลา ก่อน เกษียณอายุ ราชการ	ระดับ การศึกษา	สถาน ภาพ สมรส	การเตรียม ตัว เกษียณอายุ ราชการ	สถานภาพ สุขภาพ	ความ สัมพันธ์ใน ครอบครัว
งานวิจัย สุลักษณ์ มิชูทรัพย์ (2535) งานวิจัยของ कुเมลาชูว์ (Kumelachew, 1996)	✓ ✓	 ✓				
รวม	3	3	3	3	6	4

ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยข้างต้น มีผู้วิจัยหลายท่านได้ศึกษาและสรุปผลเป็นที่น่าเชื่อถือและมีเอกสารงานวิชาการต่างๆที่เป็นข้อมูลสนับสนุนได้ ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นตัวแปร ได้แก่ การมีหนี้สิน ตำแหน่ง สถานะทางสุขภาพ การเป็นสมาชิกทางสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุ สัมพันธภาพเกี่ยวกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงาน การเตรียมพร้อมเกษียณอายุ ในการศึกษาครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจ
1. การมีหนี้สิน 2. ตำแหน่ง 3. สถานะทางสุขภาพ 4. สัมพันธภาพในครอบครัว 5. สัมพันธภาพเกี่ยวกับเพื่อน 6. การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 7. การสนับสนุนจากหน่วยงาน 8. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการเกษียณ	1. ด้านร่างกาย 2. ด้านจิตใจและอารมณ์ 3. การด้านที่พักอาศัย 4. ด้านการใช้เวลา 5. ด้านการเงินและการใช้จ่าย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ผู้วิจัยกำหนดวิธีการวิจัยในรูปการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุ 50 ปี- 60 ปีในปีงบประมาณ 2554 จำนวนทั้งสิ้น 262 คน

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางอัตราส่วนของเครื่องซี และมอร์แกน (สถิติขั้น ยอดเพชร, 2547 : 129) ได้กลุ่มตัวอย่าง 154 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ด้วยการเทียบสัดส่วนโดยใช้สถานีตำรวจภูธรในการสุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างสถานีตำรวจภูธร จำนวน 16 สถานี ดังนี้ สถานีตำรวจภูธรเมืองยะลา จำนวน 40 คน สถานีตำรวจภูธรเบตง จำนวน 25 คน สถานีตำรวจภูธรธารโค จำนวน 7 คน สถานีตำรวจภูธรรามัน จำนวน 9 คน สถานีตำรวจภูธรยะหา จำนวน 10 คน สถานีตำรวจภูธรบันนังสตาจำนวน 5 คน สถานีตำรวจภูธรกาบังจำนวน 8 คน สถานีตำรวจภูธรกรงปินังจำนวน 7 คน สถานีตำรวจภูธรลำใหม่จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรโกตาบารู จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรจะก๊ะ จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรแม่หวาด จำนวน 1 คน สถานีตำรวจภูธรยะรม จำนวน 2 คน สถานีตำรวจภูธรบาตูดามอง จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรท่าธง จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำนวน 25 คน

เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยอาศัยหลักแนวคิดทฤษฎีและรายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวข้อง

เป็นหลักในการสร้าง โดยคำถามจะครอบคลุมประเด็นหลักในด้านข้อมูลทั่วไป การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการเกษียณ สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเตรียมเกษียณอายุของข้าราชการด้านจิตใจและอารมณ์ การเตรียมเกษียณอายุของข้าราชการด้านที่พักอาศัย การเตรียมเกษียณอายุของข้าราชการด้านการเงินและการใช้จ่าย การเตรียมเกษียณอายุของข้าราชการด้านการใช้เวลา และ การเตรียมเกษียณอายุของข้าราชการด้านร่างกาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ปีที่จะเกษียณอายุ สถานภาพ สมรส ศาสนา ภูมิลำเนาเดิม ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ระดับชี รายได้รวมต่อเดือน แหล่งที่มาของรายได้ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ภาวะหนี้ ลักษณะครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกชมรมหรือสมาคม การอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุ โดยลักษณะคำถามจะมีลักษณะเป็นถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดแบบเดิมคําลงในช่องว่างจำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทางสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ สถานภาพทางสุขภาพในปัจจุบัน ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ การตรวจสุขภาพ การออกกำลังกาย กิจกรรมประจำวัน ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 11 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายเชิงบวก 9 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมาย เชิงลบ 2 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของผู้ตอบ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายเชิงบวก 10 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายเชิงลบ 2 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายเชิงบวก 7 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายเชิงลบ 2 ข้อ

ส่วนที่ 6 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนจากหน่วยงานของผู้ตอบ โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะเลือกตอบ (Check List) คือ ใช่ ไม่ใช่ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ เป็นข้อคำถามที่มีความหมายเชิงบวก 6 ข้อ และข้อคำถามที่มีความหมายเชิงลบ 3 ข้อ

ส่วนที่ 7 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะเลือกตอบ (Check List) คือ รับรู้ ไม่เคยรับรู้ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ

ส่วนที่ 8 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ คือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย ซึ่งมีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 40 ข้อ เนื่องจากเป็นคำถามเชิงพฤติกรรมดังนั้นคำถามจึงเป็นคำถามเชิงบวก (Positive Content) โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านร่างกาย จำนวน 8 ข้อ ด้านจิตใจและอารมณ์ จำนวน 8 ข้อ ด้านที่พักอาศัย จำนวน 8 ข้อ ด้านการเงินและการใช้จ่าย จำนวน 8 ข้อ ด้านการใช้เวลา จำนวน 8 ข้อ

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ ประกอบด้วย 9 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน 16 ข้อ
ส่วนที่ 2	ข้อมูลสถานภาพทางสุขภาพ	จำนวน 5 ข้อ
ส่วนที่ 3	ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว	จำนวน 11 ข้อ
ส่วนที่ 4	ข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับเพื่อน	จำนวน 12 ข้อ
ส่วนที่ 5	ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	จำนวน 9 ข้อ
ส่วนที่ 6	ข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนจากหน่วยงาน	จำนวน 9 ข้อ
ส่วนที่ 7	ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ	จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 8	ข้อมูลการเตรียมเกษียณอายุของข้าราชการ	จำนวน 40 ข้อ
-----------	---------------------------------------	--------------

ผู้วิจัยได้การสร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยอาศัยหลักแนวคิดทฤษฎีและรายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นหลักในการสร้าง ครอบคลุมประเด็นหลักทั้ง 9 ส่วน มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ขอบเขต และสาระสำคัญ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเตรียมความพร้อมตนเองก่อนการเข้าสู่วัยเกษียณ จากงานวิจัยของนุสรา รัตนสมัย (2552 : 122)
2. ศึกษาแนวทางจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการของข้าราชการ กรณีศึกษาข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข จากงานวิจัยของดวงจันทร์ บุญชูรอด (2540 : 144) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วสรุปเป็นแนวคิดรวบยอด
3. ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ขอบเขต และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาผู้สูงอายุ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการจากเอกสาร แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ

การสนับสนุนทางสังคม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้เกษียณอายุราชการ
แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของผู้เกษียณอายุราชการจากเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง

4. นำข้อมูลและแนวทางที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 สถานภาพทางสุขภาพ

ส่วนที่ 3 สัมพันธภาพในครอบครัว

ส่วนที่ 4 สัมพันธภาพกับเพื่อน

ส่วนที่ 5 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

ส่วนที่ 6 การสนับสนุนจากหน่วยงาน

ส่วนที่ 7 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ

ส่วนที่ 8 การเตรียมเกษียณอายุราชการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านร่างกาย

ด้านที่ 2 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านจิตใจและอารมณ์

ด้านที่ 3 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านที่พักอาศัย

ด้านที่ 4 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านการใช้เวลา

ด้านที่ 5 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านการเงินและการใช้จ่าย

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ความ
เกี่ยวข้องเชิงเนื้อหา แล้วพิจารณาแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ พ.ต.ท สุรนนท์ ขอบงาม
หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรแม่หวาด นางสาวสุตาพันธ์ อ้วนโสดา ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ รับผิดชอบ
คลินิกผู้สูงอายุโรงพยาบาลเบตง และนางสาวอัจฉรา โรจน์ชาญชัยกุล นักวิชาการสาธารณสุข
ชำนาญการพิเศษ โรงพยาบาลยะลา ตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง ได้
ค่าความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 1.00

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงครั้งสุดท้ายเรียบร้อยแล้วไปทดลอง (Try-out) กับ
ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ 30 คน จากจังหวัดปัตตานี
หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
แล้วนำมาปรับปรุงข้อคำถามก่อนนำไปรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง 154 ตัวอย่าง คือ ใน
ภาพรวม ได้ค่าความเชื่อมั่น .84 ส่วนรายด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ ด้านการ
สนับสนุนจากหน่วยงาน ได้ค่าความเชื่อมั่น .79 ด้านสถานภาพสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว

สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ได้ค่าความเชื่อมั่น .88 และด้านการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ .90

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ถึงหัวหน้าสถานีตำรวจเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของการศึกษาวิจัย ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะตัวแปร แล้วหาค่าร้อยละ
2. คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน และหาค่าเฉลี่ยรวม
3. เกณฑ์การให้คะแนน

3.1 คำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณของผู้ตอบแบบสอบถาม และการสนับสนุนจากหน่วยงาน มีลักษณะคำถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ดังนี้

รับรู้	ให้คะแนน 1 คะแนน
ไม่เคยรับรู้	ให้คะแนน 0 คะแนน

3.2 คำถามเกี่ยวกับสถานทางสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ลักษณะคำถามจะเป็นแบบเลือกตอบ (Rating Scale)

กรณีที่เป็นคำถามเชิงบวก (Positive Content)

จริงที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
จริง	ให้คะแนน 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน 1 คะแนน

กรณีเป็นคำถามเชิงลบ (Negative Content)

จริงที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
จริง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน 4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน 5 คะแนน

3.3 คำถามเกี่ยวกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ กำหนดคะแนนเป็น มาตรฐาน
ประมาณค่า (Rating Scale) ตามลำดับ ดังนี้

กรณีที่ เป็นคำถามเชิงบวก (Positive Content)

จริงที่สุด	ให้คะแนน 5 คะแนน
จริง	ให้คะแนน 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน 1 คะแนน

กรณีเป็นคำถามเชิงลบ (Negative Content)

จริงที่สุด	ให้คะแนน 1 คะแนน
จริง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้คะแนน 4 คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้คะแนน 5 คะแนน

4. การแบ่งระดับคะแนนของตัวแปร

ในการแบ่งระดับคะแนนของตัวแปรนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการการแบ่งระดับ
คะแนนของเบสท์ (Best, 1977 : 174) ดังนี้

คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด

จำนวนระดับ

สัมพันธภาพในครอบครัว

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับสัมพันธภาพในครอบครัวต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง ระดับสัมพันธภาพในครอบครัวปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง ระดับสัมพันธภาพในครอบครัวสูง

สัมพันธภาพกับเพื่อน

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับสัมพันธภาพกับเพื่อนต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง ระดับสัมพันธภาพกับเพื่อนปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง ระดับสัมพันธภาพกับเพื่อนสูง

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมสูง

การสนับสนุนจากหน่วยงาน

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.33 หมายถึง ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 0.34 – 0.66 หมายถึง ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.67 – 1.00 หมายถึง ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานสูง

ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ

คะแนนเฉลี่ย 0.00 – 0.33 หมายถึง ระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 0.34 – 0.66 หมายถึง ระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 0.67 – 1.00 หมายถึง ระดับของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารสูง

การเตรียมตัวเกษียณอายุของข้าราชการ : ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านที่พัก

อาศัย การด้านการใช้เวลา และ ด้านการเงินและด้านการใช้จ่าย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง ระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง ระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุสูง

5. ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงานกับการเตรียมเกษียณอายุราชการ ใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ส่วน ความความสัมพันธ์ระหว่างการมีหนี้สิน ตำแหน่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ กับการเตรียมเกษียณอายุราชการ ใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลและรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนิน ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูล บันทึกและประมวลผลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์การวิเคราะห์และ โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับทดสอบสถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ ใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และไคสแควร์ (Chi-square)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้นำเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษา และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกับการแปลผลความหมาย ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน ข้อมูลทั้งหมด
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
r	แทน สัมประสิทธิ์สหพันธ์ของตัวแปร
χ^2	แทน ค่าสถิติไคร์สแคว์
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
**	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01
***	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้
ตอนที่ 1 การปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ

ตารางที่ 5 ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (154)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	152	98.70
หญิง	2	1.30
2. อายุ		
50 ปี – 55 ปี	100	64.94
56 ปี - 60 ปี	54	35.06
3. ความตั้งใจที่จะเกษียณอายุราชการ		
พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2555	15	9.70
พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2557	50	32.46
พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป	89	57.79
4 สถานภาพสมรส		
โสด	8	5.19
สมรสอยู่ด้วยกัน	134	87.01
สมรสแต่แยกกันอยู่	6	3.89
หย่าร้าง / หม้าย	6	3.89
5. ศาสนา		
พุทธ	117	75.98
คริสต์	1	0.65
อิสลาม	36	23.37
6. การศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น / ตอนปลาย / ปวช.	134	87.01
อนุปริญญา/ ปริญญาตรี	18	16.69
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.30

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (154)	ร้อยละ
7. ตำแหน่ง		
ชั้นประทวน	144	93.50
ชั้นสัญญาบัตร	10	7.50
8. รายได้รวม		
น้อยกว่า 20,000 บาท	11	7.14
มากกว่า 20,001 บาท	137	88.96
9. รายได้พิเศษ		
มี	28	18.18
ไม่มี	126	81.81
10. สถานภาพทางเศรษฐกิจภายในครอบครัว		
มีเหลือเก็บ (รายได้มากกว่ารายจ่าย)	49	31.81
มีพอใช้จ่าย (รายจ่ายสมดุลกับรายรับ)	78	50.65
ไม่พอใช้และไม่เหลือเก็บ (รายจ่ายมากกว่ารายได้)	27	17.53
11. ปัจจุบันมีหนี้สิน		
ไม่มี	74	48.10
มี	80	51.9
12. ลักษณะครอบครัวที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน		
อยู่ตามลำพัง	14	9.09
อยู่กับคู่สมรส	70	45.45
อยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน	63	40.90
อยู่กับคู่สมรสบุตรหลาน	4	2.30
อื่นๆ	3	1.70

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (154)	ร้อยละ
13. ลักษณะที่พัก		
บ้านของตนเอง	80	51.95
บ้านของบุตรหลาน/ญาติพี่น้อง	2	1.30
บ้านเช่า	10	6.49
บ้านพักราชการ	59	38.31
อื่นๆ	3	1.95
14. เป็นสมาชิกชมรมหรือสมาคม		
ไม่เป็น	124	88.52
เป็น	3	1.94
15. ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ		
ไม่เคย	153	99.35
เคย	1	0.65

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุ 50-60 ปี เกือบทั้งหมด เป็นเพศชาย 152 คน คิดเป็นร้อยละ 98.70 อายุอยู่ระหว่าง 50ปี – 55 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 64.94 ตั้งใจเกษียณอายุราชการปีพ.ศ.2558 เป็นต้นไป จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 57.79 สถานภาพ สมรส สมรสอยู่ด้วยกันจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 87.01 ศาสนาพุทธ จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 75.98 การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 87.01 ชั้นประทวน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 93.50 รายได้รวมมากกว่า 20,001 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 81.81 สถานภาพทางเศรษฐกิจในครอบครัว มีพอใช้จ่าย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 50.65 มีหนี้สิน จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 อยู่กับคู่สมรส 70 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 เป็นบ้านของตนเอง 80 คน คิดเป็นร้อยละ 51.95 เกือบทั้งหมดไม่เป็นสมาชิกชมรม 124 คน คิดเป็นร้อยละ 88.52 และไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการ 153 คน คิดเป็นร้อยละ 99.35

ตารางที่ 6 ระดับสถานภาพทางสุขภาพของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	สถานภาพทางสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ปัจจุบันสถานภาพทางสุขภาพของท่าน สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง	3.86	0.83	สูง
2	ท่านไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ	3.64	0.87	ปานกลาง
3	ท่านตรวจสุขภาพทุกปี	4.31	0.56	สูง
4	ท่านออกกำลังกายเป็นประจำ	3.71	0.98	สูง
5	ท่านมีกิจกรรมประจำวันนอกเหนือจาก งานประจำ เช่น งานบ้าน , งานอดิเรก	3.94	0.77	สูง
รวม		3.89	0.52	สูง

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ระดับสถานภาพทางสุขภาพของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.87) และ การตรวจสุขภาพทุกปี อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 7 ระดับสัมพันธภาพในครอบครัว ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	สัมพันธภาพในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	สมาชิกในครอบครัวของท่านรักใคร่และมีความผูกพันกันดี	4.33	0.54	สูง
2	ท่านได้รับความช่วยเหลือดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเสมอ เมื่อท่านมีปัญหาหรือเจ็บป่วยไม่สบาย	4.36	0.65	สูง
3	ท่านมีโอกาสดูแลหรือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับสมาชิกในครอบครัวเป็นประจำ	4.22	0.61	สูง
4	สมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพนับถือท่านเสมอ	4.36	0.62	สูง
5	วันหนึ่ง ๆ ท่านแทบไม่ได้พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเลย	2.09	1.01	ต่ำ
6	เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาใด ๆ มักมาปรึกษาและขอความช่วยเหลือจากท่าน	4.19	0.63	สูง
7	สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญกับท่านในวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ หรือวันผู้สูงอายุแห่งชาติ ฯลฯ	3.96	0.81	สูง
8	สมาชิกในครอบครัวมักมีความขัดแย้งกับท่านเสมอ	2.33	1.07	ต่ำ
9	ท่านใช้เวลาว่างในการประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว เช่น ดูทีวีปลูกต้นไม้ ฯลฯ	4.01	0.62	สูง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ที่	สัมพันธภาพในครอบครัว	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
10	ท่านกับญาติพี่น้องมีความสามัคคี ปรองดองกัน	4.12	0.56	สูง
11	ท่านกับสมาชิกในครอบครัวและญาติพี่น้อง มีกิจกรรมร่วมกันเสมอ อาทิ การเที่ยว พักผ่อน การพบปะสังสรรค์ ฯลฯ	3.90	0.63	สูง
รวม		3.81	0.31	สูง

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ระดับสัมพันธภาพในครอบครัว ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.81$, S.D. =0.31) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า วันหนึ่ง ๆ แทบไม่ได้พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเลยและสมาชิกในครอบครัวมักมีความขัดแย้งกับท่านเสมออยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=2.09$, S.D. =1.01) และได้รับความช่วยเหลือดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเสมอ เมื่อมีปัญหาหรือเจ็บป่วยไม่สบายและสมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพนับถือท่านเสมอ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.62)

ตารางที่ 8 ระดับสัมพันธภาพกับเพื่อนของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	สัมพันธภาพกับเพื่อน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ท่านมีเพื่อนสนิทที่ไว้วางใจได้และสามารถปรับทุกข์ด้วยได้	4.10	0.57	สูง
2	ท่านมีเพื่อนที่ยังคงติดต่อและไปมาหาสู่กันเป็นประจำ	4.14	0.55	สูง
3	ท่านไม่รู้สึกละแวกหรือว่าเหงาเพราะมีเพื่อน	3.91	1.06	สูง
4	ท่านมีเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1 คน	4.33	0.72	สูง
5	ท่านมีเพื่อนร่วมทำกิจกรรมในสังคมด้วยเสมอ เช่น ทุ๊กนุก งานสังสรรค์ หรือทัศนจร ฯลฯ	4.06	0.66	สูง
6	ท่านมีโอกาสได้พบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับเพื่อนขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม	4.13	0.63	สูง
7	เพื่อนช่วยเหลือท่านได้เมื่อท่านมีเรื่องเดือดร้อน	3.76	0.73	สูง
8	ท่านรู้สึกถูกทอดทิ้งจากเพื่อนร่วมงาน	2.22	1.06	ต่ำ
9	ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชายังให้ความสำคัญกับท่าน	4.11	0.61	สูง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ที่	สัมพันธภาพกับเพื่อน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
10	ท่านสามารถขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านได้เมื่อมีความจำเป็น	4.15	0.65	สูง
11	ท่านไม่รู้จักเพื่อนบ้านเลย	1.79	0.97	ต่ำ
12	ท่านให้ความช่วยเหลือ เผื่อแผ่ กับเพื่อนบ้านหรือคนในหมู่บ้านเป็นประจำ	4.19	0.51	สูง
รวม		3.74	0.30	สูง

จากตารางที่ 8 แสดงว่าระดับสัมพันธภาพกับเพื่อนข้าราชการตำรวจ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลาในภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าการไม่รู้จักเพื่อนบ้านเลย อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.79$, S.D. = 0.97) และการมีเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1 คน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72)

ตารางที่ 9 ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดโดยหน่วยงาน เสมอ อาทิ การให้บริการทางการแพทย์หรืองาน วิชาการต่างๆ ฯลฯ	3.74	0.77	สูง
2	ท่านไม่เคยเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคม หรือชมรมที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่เลย	2.29	0.98	ต่ำ
3	ท่านมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ อาทิ อาสาสมัครสาธารณสุข ฯลฯ	3.63	0.95	ปานกลาง
4	ท่านมีโอกาสได้ไปทัศนอาจรตามสถานที่ต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่น	3.67	1.00	สูง
5	ท่านมีโอกาสไปร่วมกิจกรรมทางศาสนา อาทิ ร่วม ทำบุญตักบาตร ทอดกฐิน ฯลฯ	3.97	0.83	สูง
6	ท่านมีโอกาสไปร่วมงานสังคมต่าง ๆ อาทิ งาน แต่งงาน งานรื่นเริงต่าง ๆ ฯลฯ	4.42	0.55	สูง
7	ท่านมีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับ หน่วยงานอื่น อาทิ กีฬาสี งานการกุศล ฯลฯ	4.12	0.73	สูง
8	ท่านมีโอกาสได้ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาร่วมกับ ผู้อื่น	4.00	0.77	สูง
9	ท่านไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ทางสังคมใด ๆ	2.09	0.99	ต่ำ
รวม		3.55	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมใด ๆ อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.09$, S.D. = 0.99) และการมีโอกาสไปร่วมงานสังคมต่าง ๆ อาทิ งานแต่งงาน งานรื่นเริงต่าง ๆ ฯลฯ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55)

ตารางที่ 10 ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานของ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	การสนับสนุนจากหน่วยงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุจากหน่วยงาน อาทิ ข้อมูลเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพในวัยสูงอายุ	0.69	0.46	สูง
2	หน่วยงานต้นสังกัดของท่าน ให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ อาทิ เอกสาร แผ่นพับต่าง ๆ ฯลฯ	0.59	0.49	ปานกลาง
3	ท่านไม่เคยได้รับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับผู้สูงอายุหรือการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุเลย	0.63	0.48	ปานกลาง
4	ท่านได้รับการสนับสนุนในด้านการทำกิจกรรมนันทนาการและการพบปะสังสรรค์กันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานเสมอ	0.71	0.45	สูง
5	ท่านได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในหน่วยงาน อาทิ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ฯลฯ	0.65	0.46	ปานกลาง
6	หน่วยงานได้เปิดโอกาสให้ผู้เกษียณมาเยี่ยมเยือนหน่วยงานเดิม ในลักษณะเป็นที่ปรึกษาหรือวิทยากร	0.61	0.49	ปานกลาง
7	ท่านไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดเลย	0.43	0.49	ปานกลาง
8	หน่วยงานต้นสังกัดท่านไม่เคย ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งประกอบอาชีพหลังเกษียณเลย	0.51	0.50	ปานกลาง

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ที่	การสนับสนุนจากหน่วยงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
9	หน่วยงานได้อำนวยความสะดวกและ คำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อาทิ เงินบำเหน็จบำนาญ	0.68	0.44	สูง
รวม		0.61	0.27	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 แสดงว่า ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.61$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าการไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดเลย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 0.43$, S.D. = 0.49) และได้รับการสนับสนุนในด้านการทำกิจกรรม นันทนาการและการพบปะสังสรรค์กันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานเสมอ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 0.71$, S.D. = 0.45)

ตารางที่ 11 ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ
จังหวัดยะลา

ที่	ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	วิทยุ	0.55	0.50	ปานกลาง
2	โทรทัศน์	0.72	0.45	ปานกลาง
3	หนังสือพิมพ์	0.66	0.47	ปานกลาง
4	เอกสารเผยแพร่ความรู้จากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน	0.63	0.48	ปานกลาง
5	วารสารที่เกี่ยวข้อง	0.56	0.49	ปานกลาง
6	การสนทนากับสมาชิกในครอบครัว	0.68	0.46	ปานกลาง
7	การสนทนากับเพื่อนร่วมงาน	0.70	0.48	ปานกลาง
8	การสนทนากับเพื่อร่วมกิจกรรมทางสังคม	0.67	0.45	ปานกลาง
9	การสนทนากับผู้ที่เกษียณแล้ว	0.68	0.46	ปานกลาง
10	ปรึกษาหารือกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สูงอายุ	0.47	0.50	ปานกลาง
รวม		0.63	0.35	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 แสดงว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการเกษียณของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 0.63$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ปรึกษาหารือกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 0.47$, S.D. = 0.50) และช่องทางโทรทัศน์ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 0.72$, S.D. = 0.45)

ตารางที่ 12 การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
<u>การเตรียมด้านร่างกาย</u>				
1	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ และการปฏิบัติตนเมื่อเข้าสู่วัยเกษียณอายุ	3.66	0.83	สูง
2	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโภชนาการที่เหมาะสมกับวัยสูงอายุ	3.72	0.82	สูง
3	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพ	3.96	0.66	สูง
4	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงาน	3.73	0.84	สูง
5	ท่านได้เลือกสรรรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับวัยและถูกต้องตามหลักโภชนาการ	3.87	0.66	สูง
6	ท่านได้ออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยเกษียณอายุ เช่น การบริหาร วิ่งเหยาะ เดินเร็ว หรือเดินแอโรบิก ฯลฯ	3.97	0.58	สูง
7	ท่านได้พักผ่อนร่างกาย ตามความเหมาะสมของสภาพร่างกายและวัย	3.86	0.57	สูง
8	ท่านเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีสม่ำเสมอ และพบแพทย์ทุกครั้งที่มีอาการผิดปกติ	4.27	0.62	สูง
<u>การเตรียมด้านจิตใจและอารมณ์</u>				
9	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้สูงอายุเพื่อเตรียมใจให้พร้อม ก่อนที่จะเผชิญในวัยเกษียณ	3.50	0.97	ปานกลาง
10	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เรื่องการรักษาสุขภาพจิตเพื่อทำลายความเครียด	3.39	0.98	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ที่	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	<u>การเตรียมด้านจิตใจและอารมณ์ (ต่อ)</u>			
11	ท่านได้เตรียมใจหรือวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับสิ่งที่เผชิญเมื่อเกษียณอายุ	3.94	0.79	สูง
12	ท่านได้เตรียมใจไว้แล้วว่า การยอมรับนับจากผู้อื่นจะลดน้อยลง ภายหลังจากเกษียณอายุไปแล้ว	3.64	0.88	ปานกลาง
13	ท่านได้เตรียมใจที่จะพบการเปลี่ยนแปลง ภายหลังเกษียณ เช่น การสูญเสียอำนาจหน้าที่การทำงาน	3.64	0.93	ปานกลาง
14	ท่านได้จัดหาเวลาว่าง สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ อาทิเช่น ชมภาพยนตร์ เทียวสวนสาธารณะ ทักทาย ฯลฯ	4.10	0.75	สูง
15	ท่านได้ศึกษาหาความรู้เรื่องธรรมะหรือคำสอนทางศาสนาเพื่อฝึกจิตใจให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงภายหลังเกษียณอายุ	3.71	0.91	สูง
16	ท่านได้เคยฝึกจิตใจให้สงบ เช่น ฝึกสมาธิ ฯลฯ	3.66	0.88	ปานกลาง
	<u>การเตรียมด้านที่พักอาศัย</u>			
17	ท่านได้วางแผนเตรียมการเกี่ยวกับที่พักอาศัย ภายหลังเกษียณไว้แล้วว่า จะอยู่บ้านเดิมหรือจะย้ายบ้านใหม่หลังเกษียณอายุ	4.22	0.64	สูง
18	ท่านได้วางแผนเรื่องที่อยู่อาศัยที่จะใช้ชีวิต ภายหลังเกษียณไว้ล่วงหน้าว่าจะอยู่ตามลำพัง หรืออาศัยอยู่กับบุตรหลาน หรือญาติพี่น้อง ฯลฯ	4.21	0.67	สูง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ที่	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	<u>การเตรียมด้านที่พักอาศัย (ต่อ)</u>			
19	ท่านได้วางแผนปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีสภาพเหมาะสมกับวัยสูงอายุ	3.90	0.77	สูง
20	ที่พักอาศัยที่ท่านเตรียมวางแผนไว้มีความเป็นส่วนตัวและสามารถควบคุมดูแลรักษาเองได้	3.97	0.67	สูง
21	ท่านได้ทำการสำรวจสภาพแวดล้อม ที่ท่านคิดว่าจะใช้เป็นที่พักอาศัยภายหลังเกษียณ	4.03	0.60	สูง
22	ที่พักอาศัยที่ท่านเตรียมวางแผนไว้นั้นมีความสะดวกสบายในการเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาล	4.06	0.70	สูง
23	ท่านได้จัดเตรียมบ้านให้เหมาะสมกับสภาพตนเองในวัยเกษียณอายุ อาทิ วัสดุปูพื้นไม่ลื่น มีราวจับได้แข็งแรง ฯลฯ	3.87	0.74	สูง
24	ท่านได้จัดสภาพภายในบ้านโดยคำนึงถึงความปลอดภัยจากอุบัติเหตุต่าง ๆ	3.96	0.64	สูง
	<u>การเตรียมด้านการเงินและการใช้จ่าย</u>			
25	ท่านได้ศึกษาหาความรู้ถึงสิทธิประโยชน์ของการรับบำนาญ บำนาญ รวมทั้งข้อดี-ข้อเสีย	4.16	0.77	สูง
26	ท่านได้ศึกษาหาความรู้ เรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ภายหลังเกษียณอายุนอกเหนือจากเงินบำนาญ-บำนาญ	4.02	0.78	สูง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ที่	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	<u>การเตรียมด้านการเงินและการใช้จ่าย (ต่อ)</u>			
27	ท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณการเงินและบัญชีทรัพย์สินเพื่อประเมินฐานทางการเงินเมื่อเกษียณอายุ	3.97	0.72	สูง
28	ท่านได้วางแผนเกี่ยวกับงบประมาณรายรับ-รายจ่ายภายหลังเกษียณอายุไว้ล่วงหน้า	4.05	0.72	สูง
29	ท่านได้เก็บสะสมเงินออมในรูปแบบต่างๆ อาทิ เงินฝากธนาคาร ซื้อบ้านหรือที่ดิน ฯลฯ	3.99	0.66	สูง
30	ท่านได้วางแผนเตรียมประกอบอาชีพสำรองภายหลังเกษียณ	3.57	1.02	ปานกลาง
31	ปัจจุบันท่านหารายได้พิเศษจากแหล่งงานอื่น และจะทำต่อเนื่องจนกระทั่งหลังเกษียณ	3.27	1.00	ปานกลาง
32	ท่านได้ปลดปล่อยหนี้สินต่างๆ หรือวางแผนเตรียมการไว้แล้ว อาทิ หนี้สินธนาคาร สหกรณ์ออมทรัพย์ ฯลฯ	3.92	0.76	สูง
	<u>การเตรียมด้านการใช้เวลา</u>			
33	ท่านได้วางแผนการใช้เวลาวางหลังเกษียณอายุที่เหมาะสมกับร่างกาย และเศรษฐกิจของท่าน	4.01	0.67	สูง
34	ท่านได้หาความรู้เกี่ยวกับงานอดิเรกที่ท่านสนใจ และเหมาะสมกับวัยเกษียณอายุเพื่อเตรียมไว้ก่อน	3.95	0.58	สูง
35	ปัจจุบันท่านมีงานอดิเรกทำอยู่แล้วและจะทำต่อไปแม้จะเกษียณอายุก็ตาม	3.80	0.90	สูง
36	ท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ของสมาคมหรือชมรมต่างๆ ที่ตนเองปรารถนาจะเข้าร่วม	3.29	0.98	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ที่	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
37	<u>การเตรียมด้านการใช้เวลา (ต่อ)</u> ท่านได้ลองเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมที่ตนเองสนใจเพื่อประเมินความเหมาะสมกับตนเอง	3.42	0.95	ปานกลาง
38	ท่านได้ลองเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ งานสาธารณะกุศล งานรณรงค์สร้างสรรค์งานอาสาสมัคร ฯลฯ	3.81	0.88	สูง
39	ปัจจุบันท่านได้มีการวางแผนที่จะสมัครเป็นสมาชิกสมาคม หรือชมรมต่าง ๆ ที่ท่านสนใจ	3.26	1.04	ปานกลาง
40	ในปัจจุบันท่านมีกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากงานประจำอยู่แล้วและคาดว่าจะทำต่อไปหลังเกษียณอายุ	3.68	0.90	สูง
	รวม	3.82	0.42	สูง

จากตารางที่ 12 แสดงว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ปัจจุบันได้มีการวางแผนที่จะสมัครเป็นสมาชิกสมาคม หรือชมรมต่าง ๆ ที่ท่านสนใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = 1.04) และท่านเข้ารับการตรวจสุขภาพประจำปีสม่ำเสมอ และพบแพทย์ทุกครั้งที่มีอาการผิดปกติ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.62)

ตารางที่ 13 ระดับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ที่	การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1	การเตรียมด้านร่างกาย	3.89	0.52	สูง
2	การเตรียมด้านจิตใจและอารมณ์	3.70	0.60	สูง
3	การเตรียมด้านที่พักอาศัย	4.03	0.50	สูง
4	การเตรียมด้านการเงินและการใช้จ่าย	3.87	0.51	สูง
5	การเตรียมด้านการใช้เวลา	3.66	0.64	ปานกลาง
	รวม	3.82	0.42	สูง

จากตารางที่ 13 แสดงว่าการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.42$) ในรายด้าน คือ การเตรียมพร้อมด้านการใช้เวลาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.66, S.D. = 0.64$) และ การเตรียมพร้อมด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.50$)

**ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ
จังหวัดยะลา**

ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา
โดยการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านการมีหนี้มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ
ของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 2 ตำแหน่งมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ
จังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านสถานภาพทางสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุ
ราชการของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อม
เกษียณอายุราชการของ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 5 ปัจจัยด้านสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อม
เกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 6 ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับ
การเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 7 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานมีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อม
เกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 8 ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณมีความสัมพันธ์กับการ
เตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา
ผลการทดสอบปรากฏดังตารางที่ 14 ถึง 17 ดังนี้

ตารางที่ 14 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการมีหนี้สินกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ
ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

การมีหนี้สิน	จำนวน	χ^2	df	sig.
ไม่มี	80	3.59	3	0.30
มี	74			

จากตารางที่ 14 แสดงว่า ปัจจัยด้านการมีหนี้สินไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ดังนั้น ผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1

ตารางที่ 15 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของ
ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ตำแหน่ง	จำนวน	χ^2	df	sig.
ชั้นประทวน	144	1.31	3	0.72
ชั้นสัญญาบัตร	10			

จากตารางที่ 15 ตำแหน่งไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2

ตารางที่ 16 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางสุขภาพ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุ
ราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ตัวแปร	การเตรียมพร้อม เกษียณอายุราชการ	
	r	P - value
สถานภาพทางสุขภาพ	.21**	.007
ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว	.20**	.01
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน	.20**	.009
การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	.31***	.000
การสนับสนุนจากหน่วยงาน	.17*	.027

จากตารางที่ 16 ผลการศึกษา พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สถานภาพทางสุขภาพ
สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว และการสนับสนุนจากหน่วยงาน มีความสัมพันธ์
กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .001 .01 และ .05 ตามลำดับดังนี้ ผลการศึกษาจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 4 , 5 , 6 และ 7
ตามลำดับ

ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุ
ราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ	จำนวน	χ^2	df	sig.
1. วิทยุ				
รับรู้	70	1.81	3	.612
ไม่รับรู้	84			
2. โทรทัศน์				
รับรู้	43	2.78	3	.426
ไม่รับรู้	111			
3. หนังสือพิมพ์				
รับรู้	52	4.11	3	.249
ไม่รับรู้	102			
4. เอกสารเผยแพร่ความรู้จากหน่วยงาน ของรัฐหรือเอกชน				
รับรู้	58	3.13	3	.371
ไม่รับรู้	96			
5. วารสารที่เกี่ยวข้อง				
รับรู้	67	3.00	3	.390
ไม่รับรู้	87			
6. การสนทนากับสมาชิกในครอบครัว				
รับรู้	48	1.33	3	.720
ไม่รับรู้	106			
7. การสนทนากับเพื่อนร่วม				
รับรู้	44	2.55	3	.465
ไม่รับรู้	109			
8. การสนทนากับเพื่อนร่วมกิจกรรม ทางสังคม				
รับรู้	50	2.83	3	.418
ไม่รับรู้	104			

ตารางที่ 17 (ต่อ)

การรับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	χ^2	df	sig.
9. การสนทนากับผู้ที่เกษียณแล้ว				
รับรู้	48	.91	3	.823
ไม่รับรู้	106			
10. ปรัชญาหรือกับผู้ที่ทรงคุณวุฒิด้าน				
ผู้สูงอายุ				
รับรู้	82	3.32	3	.344
ไม่รับรู้	72			

จากตารางที่ 17 พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ดังนั้น ผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 9

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำเสนอ ดังนี้

บทย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจจังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ที่มีอายุ 50 - 60 ปี ในปีงบประมาณ 2554 จำนวนทั้งสิ้น 262 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางอัตราส่วนของเครจซี่ และมอร์แกน (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2547 : 129) ได้กลุ่มตัวอย่าง 154 คน แล้วใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ด้วยการเทียบสัดส่วนโดยใช้สถานีตำรวจภูธรในการสุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างสถานีตำรวจภูธร จำนวน 16 สถานี ดังนี้ สถานีตำรวจภูธรเมืองยะลา จำนวน 40 คน สถานีตำรวจภูธรเบตง จำนวน 25 คน สถานีตำรวจภูธรธารโต จำนวน 7 คน สถานีตำรวจภูธรรามัน จำนวน 9 คน สถานีตำรวจภูธรยะหาจำนวน 10 คน สถานีตำรวจภูธรบันนังสตา จำนวน 5 คน สถานีตำรวจภูธรกาบังจำนวน 8 คน สถานีตำรวจภูธรกรงปินังจำนวน 7 คน สถานีตำรวจภูธร ถ้ำไหม้ จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรโกตาบารู จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรจะก๊ะ จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรแม่หวาดจำนวน 1 คน สถานีตำรวจภูธรยะรมจำนวน 2 คน สถานีตำรวจภูธรบาตูดามอง จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรท่าธง จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรจังหวัดยะลา จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 8 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
- ส่วนที่ 2 สถานภาพทางสุขภาพ
- ส่วนที่ 3 สัมพันธภาพในครอบครัว
- ส่วนที่ 4 สัมพันธภาพกับเพื่อน
- ส่วนที่ 5 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
- ส่วนที่ 6 การสนับสนุนจากหน่วยงาน
- ส่วนที่ 7 การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณ
- ส่วนที่ 8 การเตรียมเกษียณอายุราชการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้
 - ด้านที่ 1 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านร่างกาย
 - ด้านที่ 2 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านจิตใจและอารมณ์
 - ด้านที่ 3 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านที่พักอาศัย
 - ด้านที่ 4 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านการใช้เวลา
 - ด้านที่ 5 การเตรียมเกษียณอายุราชการด้านการเงินและการใช้จ่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อคัดเลือเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะตัวแปร แล้วหาค่าร้อยละ
2. คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายด้าน และหาค่าเฉลี่ย
3. หาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนจากหน่วยงานกับการเตรียมเกษียณอายุราชการ ใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ส่วนความความสัมพันธ์ระหว่างการมีหนี้สิน ตำแหน่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณกับการเตรียมเกษียณอายุราชการ ใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square)

สรุปผล

ผู้วิจัยสรุปผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดมีดังนี้

1.1 สถานภาพทางสุขภาพของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, $SD = 0.82$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.64$, $SD = 0.87$) และการตรวจสุขภาพทุกปี อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.56$)

1.2 ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.81$, $SD = 0.32$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า วันหนึ่ง ๆ แทบไม่ได้พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเลยและสมาชิกในครอบครัวมักมีความคิดขัดแย้งกับท่านเสมอ อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.09$, $SD = 1.01$) และได้รับความช่วยเหลือดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเสมอ เมื่อมีปัญหาหรือเจ็บป่วยไม่สบายและสมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพนับถือท่านเสมอ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.36$, $SD = 0.62$)

1.3 ความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนข้าราชการตำรวจ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.75$, $SD = 0.31$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่รู้จักเพื่อนบ้านเลย อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.79$, $SD = 0.97$) และการมีเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1 คน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.72$)

1.4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.56$, $SD = 0.44$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมใดๆ อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.09$, $SD = 0.99$) และการมีโอกาสร่วมงานสังคมต่างๆ อาทิ งานแต่งงาน งานรื่นเริงต่างๆ ฯลฯ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.55$)

1.5 การสนับสนุนจากหน่วยงานของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.61$, $SD = 0.28$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าการไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดเลย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 0.43$, $SD = 0.49$) และได้รับการสนับสนุนในด้านการทำกิจกรรมนันทนาการและการพบปะสังสรรค์กันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานเสมอ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 0.71$, $SD = 0.45$)

1.6 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการเกษียณของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 0.63$, $SD = 0.36$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ปรีกษาหารหรือกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 0.47$, $SD = 0.50$ และช่องทางโทรทัศน์ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 0.72$, $SD = 0.45$)

1.7 การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.82$, $SD = 0.42$) ในรายด้าน คือ การเตรียมพร้อมด้านการใช้เวลา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.66$, $SD = 0.64$) และ การเตรียมพร้อมด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.50$)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การมีหนี้สิน ตำแหน่ง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา จึงสรุปได้ว่า การมีหนี้สิน ตำแหน่ง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณไม่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

2.2 สถานภาพทางสุขภาพ ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการสนับสนุนจากหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 จึงสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สถานภาพทางสุขภาพ สัมพันธภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว และการสนับสนุนจากหน่วยงานมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การปฏิบัติตัวของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดมีดังนี้

1.1 สถานภาพทางสุขภาพของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการตรวจสุขภาพทุกปี อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ในด้านต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เกษียณ ต่อครอบครัวและต่อสังคม ซึ่งการวางแผนเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าจะช่วยให้ผู้เกษียณปรับตัวได้เร็วขึ้น การมีกิจกรรมอื่นทดแทนงานอาชีพทำให้ผู้เกษียณไม่รู้สึกเหงาและวิตกกังวล ทำให้สัมพันธภาพในครอบครัวดีขึ้น สุขภาพจิตดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของปราณี จาติเกตุ (2535 : 54) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพราะการที่มีภาวะสุขภาพที่ดีนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ วัยกลางคน จนกระทั่งถึงวัยสูงอายุ ซึ่งการเตรียมตัวด้านสุขภาพที่ดีสามารถทำได้ เช่น รับประทานอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และมีสารอาหารครบ 5 หมู่ ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ และวิตามิน ซึ่งควรเป็นอาหารที่เคี้ยวง่าย และย่อยง่ายละเว้นอาหารรสจัด และเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ ดื่มน้ำวันละ 10 แก้วเป็นอย่างน้อย อยู่ในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห่างไกลจากฝุ่นละออง ควันทิพย์ หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่แออัด และอับชื้น เป็นต้น

1.2 ความสัมพันธภาพในครอบครัว ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า วันหนึ่ง ๆ แทบไม่ได้พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเลยและสมาชิกในครอบครัวมักมีความคิดขัดแย้งกับท่านเสมอ อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และได้รับความช่วยเหลือดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเสมอ เมื่อมีปัญหาหรือเจ็บป่วยไม่สบายและสมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพนับถือท่านเสมอ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการเกษียณอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพทางสังคมอย่างฉับพลัน หากไม่ได้เตรียมจิตใจไว้ล่วงหน้า ก็มักจะประสบปัญหาเรื่องความเครียด และการปรับตัวภายหลังเกษียณ การเตรียมจิตใจเพื่อรับสภาพการณก็จะช่วยให้การปรับตัวภายหลังเกษียณเป็นไปด้วยดี ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ผู้เกษียณอายุราชการ ที่มีการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจ จะทำให้เกิดความเข้าใจ และยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังเกษียณได้ นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถพัฒนาความคิดที่ดีในการเตรียมปัจจัยอื่นที่จำเป็นให้เพียงพอแก่การดำรงชีวิตในสังคม ได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น (จรรยา เสียงเสนาะ. 2527 : 39) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเบญจมา เลหาพูนรังสี (2534 : 45) ที่พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุในด้านจิตใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุราชการ ที่อยู่อาศัยก็เป็นเรื่องสำคัญ ดังแนวคิดของลีดีและวินเบรนต์ (Leedy and Wynbrandt. 1987 : 152) กล่าวว่า การตัดสินใจในเรื่องที่พักอาศัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่เกษียณอายุแล้ว การตัดสินใจในเรื่องที่พักอาศัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่เกษียณอายุแล้ว การตัดสินใจที่จะพักอยู่ที่เดิมหรือย้ายไปหาที่อยู่ใหม่นั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ ลักษณะของที่พักอาศัย และงบประมาณในการซื้อ ในการก่อสร้าง ความสะดวกในการเดินทาง ไปทำงาน ขนาดของบ้านมีความเหมาะสมพอดีกับครอบครัว ความสะดวกในการเดินทางไปโรงเรียน

ของลูกหลาน และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เช่น เพื่อนบ้าน แล้วยังสอดคล้องกับแนวคิดของยูริคและคณะ (Yurick et al. 1984 : 31) ที่ มีแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจที่ตนเองได้รับความรักความสนใจ ได้รับความเคารพยกย่อง นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนช่วยบุตรหลานหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งอาจเป็นด้านเศรษฐกิจ การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัวหรือการตัดสินใจ จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจในตนเองมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตได้ ซึ่งจากผลการศึกษาของยูวดี กฤษวัฒนาภรณ์ (2537 : 97) ก็สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวในด้านอารมณ์และจิตใจมีผลต่อผู้สูงอายุมากที่สุดในขณะที่การศึกษาของวราภรณ์ แสงวัชร (2537 : 110) ก็ให้ผลสอดคล้องกัน โดยพบว่าการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวนั้นมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุด้วย

1.3 ความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนข้าราชการตำรวจ ของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่รู้จักเพื่อนบ้านเลย อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการมีเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1 คน อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมในเรื่องการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ เป็นเรื่องที่สำคัญที่หน่วยงานควรนำมาพิจารณาเป็นอย่างยิ่งเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการ ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและลดภาระของครอบครัวและสังคมในการดูแลผู้สูงอายุในอนาคต เพื่อน และเพื่อนบ้าน เป็นแหล่งของความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิในชีวิตช่วงสุดท้าย เพราะจะใช้ความช่วยเหลือและทำให้ผู้สูงอายุได้มีการติดต่อกับโลกภายนอก แม้ว่าจะมีความสำคัญน้อยกว่าบุตรหรือญาติคนอื่น ๆ มิตรภาพจะคงอยู่ตั้งแต่วัยกลางคน จนถึงช่วงสุดท้ายของความเหินออกเหินใจและปรับตัวกันได้โดยเฉพาะในช่วงก่อนเกษียณ ซึ่งเพื่อนจะมีส่วนช่วยให้บุคคลได้มีการเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุได้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในหน่วยงานและการทำกิจกรรมในสังคม ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อน สามารถกระตุ้นให้ผู้ที่อยู่ในวัยเกษียณได้มีการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุได้เป็นอย่างดี ดังแนวคิดของมาลี ไหมสูงเนิน (2535 : 236 - 237) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น ศึกษาฐานอาสาสมัครต่าง ๆ ในสังคม อาทิจานอาสาสมัครสาธารณสุข นอกจากนี้จัดโครงการทัศนศึกษา โดยร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และสร้างความเคยชินให้กับบุคลากรก่อนเกษียณอายุด้วย

1.4 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า การไม่สนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมใด ๆ อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการมีโอกาสไปร่วมงานสังคมต่าง ๆ อาทิจานแต่งงาน งานรื่นเริงต่าง ๆ ฯลฯ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ระดับการสนับสนุนจากหน่วยงานของข้าราชการตำรวจ

จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่าการไม่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับชมรมหรือสมาคมต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดเลย อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และได้รับการสนับสนุนในด้านการทำกิจกรรมนันทนาการและการพบปะสังสรรค์กันทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานเสมอ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ในด้านต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม โดยการร่วมกิจกรรมในสังคมก็สามารถสร้างสรรค์คุณประโยชน์แก่สังคมได้

1.5 การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการเกษียณของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ปรัชษาหารือกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และช่องทางโทรทัศน์ อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนจากหน่วยงานของผู้เกษียณอายุราชการการเกษียณอายุนับว่ามีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตภายหลังเกษียณเป็นอย่างมาก ดังนั้นบุคคลจึงควรมีการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุแต่เนิ่น ๆ รวมถึงพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในความสำคัญของการเตรียมการเกษียณอายุ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคคลมีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการได้ดีขึ้นก็คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานนั่นเอง ดังแนวคิดของจูเซียส (Jucius, 1971 : 424) ได้ให้แนวคิดที่หน่วยงานควรมีการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เกษียณอายุ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการเกษียณอายุ (Pre-retirement Phase) ระยะนี้ผู้บังคับบัญชาและบุคลากรที่จะเกษียณอายุควรมีโอกาสพบปะและพูดคุยปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังเกษียณ อาทิ การเงิน นอกจากนี้อาจรวมถึงการพิจารณาแนวทางชีวิตที่ผู้เกษียณและครอบครัวจะต้องเผชิญ การช่วยวางแผนเกี่ยวกับงานอดิเรกและการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงด้วย ระยะเกษียณอายุ (Actual Retirement Phase) ระยะนี้ควรพิจารณาถึงการจัดงานอำลาอาลัยอย่างเป็นทางการแก่ผู้เกษียณอายุ เพื่อเป็นการแสดงออกซึ่งความประทับใจของผู้ร่วมงาน และหน่วยงานที่มีต่อผู้เกษียณอายุ และระยะหลังการเกษียณอายุ (Post-retirement Phase) เป็นกิจกรรมที่สร้างความผูกพันและความปรารถนาดีให้ผู้เกษียณไปแล้วระลึกถึงหน่วยงาน โดยการส่งหนังสือพิมพ์ วารสาร ข่าวสารของหน่วยงานไปยังผู้ที่เกษียณไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ และการเปิดโอกาสให้ผู้เกษียณไปแล้วกลับมาใช้บริการต่าง ๆ ของหน่วยงาน อาทิ การบริการให้คำปรึกษาและรักษาพยาบาล หรือเชิญกลับมาเยี่ยมหน่วยงานเป็นครั้งคราว บางครั้งอาจเชิญให้เป็นที่ปรึกษาหรือปฏิบัติงานพิเศษบางเวลา (Part-time) ก็ได้

1.6 การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ในรายด้าน คือ การเตรียมพร้อมด้านการใช้เวลา อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และการเตรียมพร้อมด้านที่พักอาศัย อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการเตรียมตัวในด้านการเงินมีความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเมื่อเกษียณอายุแล้ว รายได้จากเงินบำเหน็จบำนาญ

ขม่น้อยกว่ารายได้ประจำ รายได้พิเศษที่เคยได้รับ จากการดำรงตำแหน่งก็สูญเสียไป ขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่เสื่อมไปตามวัยก็เพิ่มขึ้น หากไม่มีการเตรียมด้านการเงินไว้ล่วงหน้า ก็จะประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจได้ ซึ่ง แอชลีย์ (Atchley. 1984 : 602) ได้กล่าวว่า การวางแผนรายได้ก่อนและหลังเกษียณอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก จึงควรมีการวางแผนระยะยาวและครีเรือน แก้วกังวาน (2530 : 11) ก็ให้ทัศนะสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่า ผู้ที่จะเกษียณอายุควรมีการเตรียมพร้อม เรื่องทรัพย์สินเงินทองไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่วัยกลางคนตามความเหมาะสมกับลักษณะอาชีพของบุคคล เพราะเมื่อเกษียณอายุและเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว โอกาสที่จะหางานที่มีรายได้สูงไม่ค่อยมี การหวังพึ่งพาทรัพย์สินจากบุตรหลานในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ผู้เกษียณอายุจึงควรเตรียม ฐานะการเงินของตนเองให้มั่นคงเพราะการมีฐานะการเงินที่มั่นคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความสุข ในวัยสูงอายุซึ่งผลการศึกษาของกนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527 : บทคัดย่อ) เหมิกา ยามะรัต (2527 : บทคัดย่อ) อุทัยวรรณ กสานต์สกุล (2536 : บทคัดย่อ) วาลลิง (Wartling. 1996 : 221) และวอลล์ (Walls. 1992 : 307) ก็สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวโดยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและความสมดุลของ รายรับ-รายจ่าย จะส่งผลให้ผู้เกษียณอายุมีความพึงพอใจในชีวิต และช่วยในการปรับตัวภายหลังการ เกษียณอีกด้วย

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการสืบค้นที่ผ่านมาพบว่า โดยภาพรวม หน่วยงานราชการมักจะถือว่า การเตรียมการเกษียณอายุเป็นภารกิจของแต่ละบุคคล มากกว่าเป็น ภารกิจของหน่วยงาน ทำให้ขาดการสนับสนุนในเรื่องข้อมูลข่าวสารและการจัดกิจกรรมการเตรียมตัว เกษียณอายุจากหน่วยงานกิจกรรมที่หน่วยงานจัด ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของกิจกรรมอาสาสมัครใน วันสิ้นสุดการรับราชการเท่านั้น (อุบล รักการงาน. 2531 : 86) และจากการศึกษาของคารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : 110) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลใกล้เกษียณอายุ ราชการขาดการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุนั้นคือ การขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานใน ด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเตรียมการเกษียณอายุ อาทิ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ โภชนาการ เศรษฐกิจ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยหน่วยงานถือว่า การเตรียมการ เกษียณอายุราชการนั้นเป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคลมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุลักษณ์ มี ชูทรัพย์ (2535 : 106) ได้สำรวจการเตรียมตัวของบุคคลก่อนเกษียณอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ที่มีอายุ 55-60 ปี จำนวน 100 ราย พบว่า มีการเตรียมตัวก่อน เกษียณอายุทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคมในระดับปานกลาง และงานวิจัยของเบญจมา เลาหพูนรังสี (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการกับ การปรับตัวภายหลังเกษียณอายุราชการของข้าราชการพลเรือนจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้

เกษียณอายุราชการส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวก่อนเกษียณอยู่ในระดับต่ำ การปรับตัวภายหลังเกษียณอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การมีหนี้สิน ตำแหน่ง และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา จึงสรุปได้ว่า การมีหนี้สิน ตำแหน่ง และการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณไม่มีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ดังนั้น ผลการศึกษาจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 1,2 และ 9

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการเมื่อเกษียณอายุเมื่อเกษียณอายุราชการมีรายได้เมื่อปลดเกษียณ คือ เงินบำนาญบำนาญ เงินได้ประจำ ดอกเบี้ยเงินปันผล แสดงให้เห็นถึงความพร้อมทางการเงิน ดังแนวคิดของ แอชลีย์ (Atchley, 1981 : 602) ได้กล่าวว่า การวางแผนรายได้ก่อนและหลังเกษียณอายุเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก จึงควรมีการวางแผนระยะยาวและครีเรือน แก้วกังวาน (2530 : 11) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวว่า ผู้ที่จะเกษียณอายุควรมีการเตรียมพร้อมเรื่องทรัพย์สินเงินทองไว้ล่วงหน้า ตั้งแต่วัยกลางคนตามความเหมาะสมกับลักษณะอาชีพของบุคคล เพราะเมื่อเกษียณอายุและเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว โอกาสที่จะหางานที่มีรายได้สูงไม่ค่อยมี การหวังพึ่งพาทรัพย์สินจากบุตรหลานในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ผู้เกษียณอายุจึงควรเตรียมฐานะการเงินของตนเองให้มั่นคงเพราะการมีฐานะการเงินที่มั่นคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความสุขในวัยสูงอายุซึ่งผลการศึกษาของกนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ (2527 : บทคัดย่อ) เขมิกา ยามะรัต (2527 : บทคัดย่อ) อุทัยวรรณ กสณตีสกุล (2536 : บทคัดย่อ) วาลลิง (Warling, 1996 : 222) และวอลล์ (Walls, 1992 : 308) สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวโดยพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและความสมดุลของรายรับ-รายจ่าย จะส่งผลให้ผู้เกษียณอายุมีความพึงพอใจในชีวิต และช่วยในการปรับตัวภายหลังการเกษียณอายุด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมารศรี นุชแสงพลี (2532) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีผู้สูงอายุในชุมชนบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 197 ราย พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับการพึงพิงของผู้สูงอายุ การมีงานทำ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและการมีเพื่อนสนิท นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจในชีวิตสูงด้วย

ตำแหน่งหน้าที่การทำงานของข้าราชการทำให้การทำกิจกรรมเมื่อเกษียณอายุอาจแตกต่างกัน เช่นแนวคิดของนิสา ชูโต. (2525 : 6) กล่าวว่า กิจกรรมในสังคมที่ผู้เกษียณอายุราชการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ คือ กิจกรรมการเมือง เช่น การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ฯลฯ กิจกรรมศาสนา

เช่น การไปวัด การเป็นมรรคทายก ฯลฯ กิจกรรมหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การเข้าอบรมต่าง ๆ ฯลฯ กิจกรรมทางสังคม เช่น การไปร่วมงานเลี้ยง งานรื่นเริงต่างๆ ฯลฯ กิจกรรมศิลปะการฝีมือ เช่น เย็บปัก ถักร้อย การแต่งโคลง ฯลฯ กิจกรรมกีฬา เช่น การเล่น การดู การเป็นผู้จัดกีฬา ฯลฯ และกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อชุมชน ซึ่งได้แก่ การร่วมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เช่น ขุด ลอก ถู คลอง ฯลฯ การมีส่วนร่วมในสังคม นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้วยังทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและพึงพอใจในชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา“การเตรียมการเกษียณอายุราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 50-60 ปี จำนวน 97 ราย พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมการเกษียณอายุ คือ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางตำแหน่ง สถานภาพทางสุขภาพ สถานภาพ ทางสุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ส่วนการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณจะเห็นได้ว่าข้าราชการส่วนใหญ่มีการใช้เวลาว่าง ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการต่าง ๆ ขณะเดียวกัน ควรแสวงหาความรู้ โดยเลือกและพัฒนาทักษะอยู่เสมอ ซึ่งอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในสมาคมหรือกลุ่มต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เนื่องจากมีโอกาสและง่ายต่อการแสวงหามากกว่าวัยสูงอายุแล้วแอชลีย์ (Atchley.1984 : 601-611) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเตรียมการเกษียณอายุราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 50-60 ปี จำนวน 97 ราย พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมการเกษียณอายุ คือ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางตำแหน่ง สถานภาพทางสุขภาพ สถานภาพ ทางสุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงาน

ส่วนการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษียณจะเห็นได้ว่าข้าราชการส่วนใหญ่มีการใช้เวลาว่าง ในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการต่าง ๆ ขณะเดียวกัน ควรแสวงหาความรู้ โดยเลือกและพัฒนาทักษะอยู่เสมอ ซึ่งอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในสมาคมหรือกลุ่มต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ยังหนุ่มสาว เนื่องจากมีโอกาสและง่ายต่อการแสวงหามากกว่าวัยสูงอายุแล้วแอชลีย์ (Atchley.1981 : 601-611) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาการเตรียมการเกษียณอายุราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 50-60 ปี จำนวน 97 ราย พบว่า ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมการเกษียณอายุ คือ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพทางตำแหน่ง สถานภาพทางสุขภาพ สถานภาพ ทางสุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ และความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงาน

2.2 สถานภาพทางสุขภาพ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการสนับสนุนจากหน่วยงาน มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 จึงสรุปได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม สถานภาพทางสุขภาพ สัมพันธภาพกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว และการสนับสนุนจากหน่วยงานมีผลต่อการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ดังนั้น ผลการศึกษาจึงขอรับสมมติฐานที่ 3 , 4 , 5 และ 6 ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการดูแลสุขภาพต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพราะการที่มีภาวะสุขภาพที่ดีนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ วัยกลางคน จนกระทั่งถึงวัยสูงอายุปรีชา จาคีเกตุ (2535 : 54) กล่าวว่า การเตรียมตัวด้านสุขภาพที่ดีที่สามารถทำได้ คือ รับประทานอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และมีสารอาหารครบ 5 หมู่ ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ และวิตามิน ซึ่งควรเป็นอาหารที่เคี้ยวง่าย และย่อยง่าย ละเว้นอาหารรสจัด และเครื่องดื่มมีน้ำตาล น้ำวันละ 10 แก้ว เป็นอย่างน้อย อยู่ในที่ ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ห่างไกลจากฝุ่นละออง ควันพิษ หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่แออัด และอับชื้น เป็นต้น ทั้งนี้โดยภาพรวมหน่วยงานราชการมักจะถือว่า การเตรียมการเกษียณอายุเป็นภารกิจของแต่ละบุคคล มากกว่าเป็นภารกิจของหน่วยงาน ทำให้ขาดการสนับสนุนในเรื่องข้อมูลข่าวสารและการจัดกิจกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุจากหน่วยงานกิจกรรมที่หน่วยงานจัด ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของกิจกรรมอำลาอาลัยในวันสิ้นสุดการรับราชการเท่านั้น (อุบล รักการงาน. 2531 : 86) และจากการศึกษาของดารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล (2539 : 110) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลใกล้ชิดเกษียณอายุราชการขาดการเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุนั้นคือ การขาดการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานในด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเตรียมการเกษียณอายุ อาทิ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ โภชนาการ เศรษฐกิจ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยหน่วยงานถือว่า การเตรียมการเกษียณอายุราชการนั้นเป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคลมากกว่าหน่วยงานหรือองค์กรควรคำนึงการช่วยให้บุคลากรได้ปรับตัวและเตรียมตัวออกจากระบบงานเดิมไปสู่วิถีชีวิตใหม่ ซึ่งอาจจะทำได้โดยการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษียณอายุให้บุคลากรตามความเหมาะสม (สุรพันธ์ ลิ้มมณี. 2528 : 69) นอกจากจะมีส่วนช่วยในการปรับตัวของบุคลากรในวัยเกษียณอายุแล้ว ยังทำให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเกษียณอายุในช่วงที่ยังทำงานอยู่ด้วย (Atchley. 1984 : 202) ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร และก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทัยวรรณ กสณตีสกุล (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงมหาดไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่

เป็นสมาชิกสมาคมข้าราชการบำนาญมหาดไทย จำนวน 211 ราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุมากที่สุด คือ สถานภาพทางการเงิน รองลงมาคือ การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพวงผกา ชื่นแสงเนตร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว พฤติกรรมการดูแลตนเอง และความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี จำนวน 374 ราย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ ความพอเพียงของรายได้ ภาวะสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว และพฤติกรรมการดูแลตนเอง และงานวิจัยของดามพรรณ แหม่มซ้อน (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมกับความสามารถในการปฏิบัติพันธกิจของข้าราชการบำนาญ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการบำนาญที่มีอายุ 60 -65 ปี จำนวน 86 ราย พบว่า การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติพันธกิจของข้าราชการบำนาญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฟอร์ราโร (Ferraro, 1990 : S21) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบระยะยาวของการเตรียมตัวก่อนเกษียณ ในระหว่างปี ค.ศ. 1974-1981 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 4,254 ราย พบว่า สถานภาพเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาและเชื้อชาตินั้นมีอิทธิพลต่อระดับการเตรียมตัวเกษียณอายุ โดยที่ระดับการศึกษาและเชื้อชาตินั้นมีอิทธิพลต่อการเตรียมตัวเกษียณมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บังคับการตำรวจภูธร จังหวัดยะลา ควรจัดให้มีการสร้างชมรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเฉพาะหลังเกษียณอายุราชการ เนื่องจาก จังหวัดยะลาเป็นพื้นที่พิเศษสามารถใช้การทำงานของชมรม ในลักษณะของจิตอาสา
2. ผู้บังคับการตำรวจภูธร จังหวัดยะลา ควรจัดกิจกรรมทางสมาธิให้แก่เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้ เพื่อลดภาวะความตึงเครียดจากการทำงานและเป็นการเตรียมความพร้อมในวัยเข้าสู่การเกษียณอายุราชการ
3. ผู้บังคับการตำรวจภูธร จังหวัดยะลา ควรจัดให้มีการอบรมแก่เจ้าหน้าที่ที่มีอายุ 50 ปี ขึ้นในการปฏิบัติตนก่อนการเกษียณอายุราชการทุกปี ให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมของข้าราชการตำรวจ จังหวัดยะลา ในการเกษียณอายุราชการ เนื่องจากเป็นพื้นที่พิเศษ
2. ควรศึกษาปัญหาสุขภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไปและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพของตำรวจ

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ศิลปกรรมพิเศษ. (2527). ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้เกษียณอายุราชการในเขตอำเภอเมืองและอำเภอบ้านลาดใหญ่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กรรณิการ์ พงษ์สนธิ และคณะ (2538). การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กมลยา แสงสีทอง. (2526). สภาวะการณของคนชราในครอบครัวไทย : กรณีศึกษา กลุ่มคนชราในสถานสงเคราะห์บ้านบางแค. กรุงเทพมหานคร : แผนกอิสระสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2524). การพยาบาลผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ.(2528). ผู้สูงอายุ:การพยาบาลผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร:เจริญกิจการพิมพ์.
- เกษม ตันติผลาชีวะและกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2528). การรักษาสุขภาพในผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- เจมิกา ยามะรัต. (2527). ความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา : ศึกษากรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรรยา สุวรรณทัต และคณะ. (2527). “วิจัยเชิงคุณภาพเรื่องพฤติกรรมการเจริญพันธุ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย” สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรรยา เสี่ยงเสนาะ. (2527). “เพื่อความสุขในวัยสูงอายุ,” สุขศึกษา. 7 (12), 36 – 39.
- จรรยา ทองถาวร. (2530). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- จารุรัตน์ สมบูรณ์สิทธิ์. (2535). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร กิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จารุพรรณ ศรีสว่าง. (2532). กิจกรรมและความคาดหวังของข้าราชการเกษียณอายุในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จิตรา วสุวานิช. (2532). “เด็กกับครอบครัว,” เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี : โรงพิมพ์ประชาชน.
- ฉวีวรรณ แก้วพรหม. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมที่รับรู้กับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรตริยา นาคเกษม. (2538). ความคิดเห็นของข้าราชการก่อนเกษียณ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการส่วนกลางเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน สำหรับข้าราชการผู้สูงอายุก่อนและหลังการเกษียณอายุ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เจก ณะศิริ. (2532). ทำอย่างไรจะปราศจากโรคและชะลอความชรา. กรุงเทพมหานคร : แปลนพลีซิ่ง
- ไฉไล ไชยเสวี. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในสังคม ความพึงพอใจในชีวิต ความวิตกกังวลในสภาพการสูงอายุและการสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุในโรงพยาบาลตำรวจ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ช่อทิพย์ บุญยานันท์. (2534). การเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูที่เตรียมและไม่เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชะลอ ธรรมศิริ. (2536). “ก่อนเกษียณ 3 ปี ควรเตรียมในเรื่องใด,” เอกสารประกอบการสัมมนา
ม.ป.ป.
- เชิรศรี วิวิศรี. (2527). จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดวงจันทร์ บุญรอดชู. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมตัวเกษียณอายุของราชการ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- คารณีย์ ศรีสวัสดิ์กุล. (2539). การเตรียมการเกษียณอายุราชการ : ศึกษากรณีข้าราชการกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ตามพรณ แซ่มซ้อย. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การรับรู้การสนับสนุนทางสังคมกับความสามารถในการปฏิบัติพัฒนกิจของข้าราชการบำนาญในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทองใบ หงส์เวียงจันทร์. (2532). การเตรียมตัวเตรียมใจก่อนวัยเกษียณอายุ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีระยุทธ หัสณะ. (2530). “ข้าราชการครูเกษียณอายุกับการศึกษานอกโรงเรียน,” เอกสารประกอบการสัมมนาชุดการจัดการศึกษานอกระบบในชุมชนเมือง. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตา ชูโต. (2525). คนชราไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นุสรา รัตนสมัย. (2552). พฤติกรรมเตรียมความพร้อมตนเองเข้าสู่วัยเกษียณ : กรณีศึกษาข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2531). พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอายุยืนยาวและแข็งแรง. กรุงเทพมหานคร : องค์การอนามัยโลก.
- _____. (2553). มิถุนายน “สุขภาพผู้สูงอายุ,” คลินิกเวชปฏิบัติและการใช้ยา. 21, 432-436
- _____. (2538). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- _____. (2539). ชมรมผู้สูงอายุการศึกษารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม. กรุงเทพมหานคร : สามดี.
- บรรลุ ศิริพานิช และคณะ. (2539). “ชมรมผู้สูงอายุ : การศึกษารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสม,” รายงานการวิจัย, กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี: พิมพ์ลักษณ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เบญจมา เลหาพูนรังสี. (2534). ความสัมพันธ์ของการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ กับการปรับตัวภายหลังเกษียณอายุราชการของข้าราชการพลเรือน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประพิศ จันทรพิศ. (2536). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและการมีส่วนร่วมในสังคมกับความพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ปราณี จาคีเกตุ. (2535). คู่มือวิชาชีพพยาบาล. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อักษรไทย. ถ่ายเอกสาร.
- พวงผกา ชื่นแสงเนตร. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว พฤติกรรมการดูแลตนเองและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา สมาชิกชมรมผู้สูงอายุเขตพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พาริณสัน, ชี นอร์ธคอตและคณะ. (2531). การเตรียมตัวเตรียมใจก่อนถึงวัยเกษียณอายุ. แปลและเรียบเรียงโดย ศานติหังษ์ ว.จันทร์. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- พูนทรัพย์ จรรยาสุภาพ. (2530). “เกษียณ 55 : ช่วยกันคิดอีกสักนิด,” ข้าราชการ, 32 , 38-42.
- ภัทรพร สุขบุษย. (2531). “การส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ,” กองการพยาบาล. 15 , 14-21.
- มารศรี นุชแสงพลี. (2532). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้สูงอายุในชุมชนบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มาลัย ชูดวง. (2539). การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบสำหรับข้าราชการก่อนเกษียณอายุ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มาลี ใหญ่สูงเนิน. (2535). ความต้องการเกี่ยวกับการจัดโปรแกรม การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการของข้าราชการต่างกลุ่มอายุ สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยง พิทยานิคม. (2532). “บ้านสำหรับผู้สูงอายุ,” วิทยาจารย์ 87 , 49-50
- ยรรยง สุทธรัตน์. (2521). “การเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุ,” สุขภาพ. 6 , 65-68.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ยุวดี กฤษวัฒนากรณ์. (2537). การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุในเคหะชุมชนทั้งสองห้อง. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชณี เต็มอุดม. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ การสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพจิตของข้าราชการบำนาญในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัชณี ฝนทองมงคล. (2538). การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุภายหลังเกษียณอายุราชการ: ศึกษาจากข้าราชการบำนาญ ตั้งกวดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ แสงวัชร. (2537). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวกับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลเลิศสิน. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตร บุญยะโทระ. (2533). คู่มือเกษียณอายุ. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- _____. (2538). วัยทองเล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมลการพิมพ์.
- วิมล ทาบุราณ. (2532). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของข้าราชการทหารหลังเกษียณ. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วีระ สุเมธาพันธ์. (2525). ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่และคณาจารย์สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6 เกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีทัฬหิม (รัตนโกศล) พานิชพันธ์. (2525). “บริการสังคมกับผู้สูงอายุ,” คุรุปริทัศน์ ฉบับพิเศษปีผู้สูงอายุ. ม.ป.ป., 28-29.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2527). “สัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว,” รวมบทความวิทยุเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการครอบครัวและเด็ก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2530). จิตวิทยาพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2534). แนวทางการจัดบริหารสวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ศิริรงค์ ทับสายทอง. (2530). จิตวิทยาผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ สิ้นไชย. (2532). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา กรมประชาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมนักประชากรไทย.(2538). การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2538, 16-17 พฤศจิกายน 2538 ณ ห้องภัตตาคาร โรงแรมโซลทวิน ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2533). “รายงานเชิงวิเคราะห์ฉบับที่ 2 ประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทย” สำนะโนประชากรและเคหะ.กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- _____. (2537). สำนะโนประชากรและเคหะ.กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สนิท สมการ. (2519). มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร.
- สมบัติ ตาปัญญา. (2529). “การวางแผนชีวิตก่อนและหลังการปลดเกษียณ,” ผู้สูงอายุ. 5 , 49-50.
- สมศรี กันธมาลา. (2529). “การส่งเสริมบทบาทของผู้เกษียณอายุให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม,” เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สมบูรณ์ ศาเลาชีวิน. (2526). จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.
- สุขใจ น้ำผุด. (2535). “การวางแผนการเงินสำหรับชีวิตหลังเกษียณอายุ,” เอกสารประกอบการสัมมนาการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุ. อาคารมหิตลอุดุลยเดช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- _____. (2529). “เตรียมวางแผนการเงินสำหรับปลดเกษียณ,” บริหารธุรกิจ. 5, 26-28.
- สุธีรา น้อยจันทร์. (2530). การศึกษามหาวิทยาลัยในการดูแลผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีครอบครัวผู้ใช้ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุคนเฒ่าและครอบครัวสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลสงฆ์. วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2534). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สุมน มาคะพุด. (2534). ประสิทธิผลของการอบรม เรื่อง การเตรียมตัวเพื่อเกษียณอายุของข้าราชการตำรวจระดับประทวนในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรกุล เจนอม. (2532). “ชราศึกษา” สถานข่อย. 7,15-29.
- _____. (2534). วิทยาการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพันธ์ ลิ้มมณี. (2528). การนำเสนอแผนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษียณอายุของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 9. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุลักษณ์ มีชูทรัพย์. (2535). “สำรวจการเตรียมตัวของบุคคลก่อนเกษียณอายุ,” รายงานการวิจัย. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสนอ อินทรสุศรี. (2526). “เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ” การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- หนังสือพิมพ์แนวหน้า. (2553). หนังสือพิมพ์แนวหน้า ฉบับวันจันทร์ ที่ 18 เดือนตุลาคม 2553 . ปี 568 เตรียมรับมือผู้สูงอายุต้นเมือง เปิดแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับท้องถิ่น.สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2553 จากwww.hiso.or.th/hiso/ghealth/newsx2065.php.
- อัมพล สุอำพัน. (2531). “จิตวิทยากับการดำรงชีวิตประจำวัน,” เอกสารประกอบการสอนชุดจิตวิทยาทั่วไป. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ภาพพิมพ์.
- อุทัยวรรณ กสาศน์สกุล. (2538). “ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการบำนาญ กระทรวงมหาดไทย,” วิทยานิพนธ์ พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุบล นิวัติชัย. (2527). หลักการพยาบาลจิตเวช. เชียงใหม่ : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อุบล รักษารงาน. (2531). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเขตการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Arkoff, ABE. (1991). Adjustment and Mental Health. New York : McGraw- Hill Company.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Atchley, Robert C. (1976). The Sociology of Retirement. New York : Halsted Press.
- _____. (1991). Social Force and Aging. California : Wadworth Publishing Company.
- _____. (2004). The Social Forces in Later Life. 3rd ed. California: Wadsworth Publishing Company.
- Atchley. (2004). Atchley, Robert C.; and Barusch, Amanda S. (2004). Social Forces & Aging An Introduction to Social Gerontology. 10th ed. California: Thomson Wadsworth.
- Barrow, Grovgiq M. and Smith, Patricia A. (1979). Aging, Ageism and Society. Minnesota : West Publishing Company.
- Beutner, Gloria Parks. (1980). "Retirement : Different in Attitude and Preparatory Behavior Among Male and Female University Employee" Dissertation Abstracts International, 41, 217-255.
- Best, John W. (1977). Research in Education. 3rd ed. New Jersey : Prentice Hall, In
- Burnside, Irene Mortenson. (1981). Nursing and the Aged. New York : McGraw-Hill.
- Conrad, Robert C. (1993). "An Investigation of the Retirement Preparation and decision making of Teacher in a Public School district" Dissertation Abstracts International. 1605, DAI-54/05.
- Cripps, Douglas G. (1992). "The Efficacy of A Pre-retirement Education Program on Participants, Attitude toward Retirement, Leisure Satisfaction and Leisure Participation" Dissertation Abstracts International. 956, MAI 30/04.
- Dutcher, Helen Heydrick. (1989). "Factors that Relate to Satisfaction in retirement" Dissertation Abstracts International. 1767, DAI-A 50/06.
- Elipoulos, C. (1987). "Adjustments in Aging" Gerontological Nursing. 2nd ed. Philadelphia : J.B. Lippincott company.
- Evan, Linda, David J. Ekerdt and Raymond Bosse. (1985). "Proximity to Retirement and Anticipatory Involvement : Finding From the Normative Aging study" Journal of Gerontology. 40 , 368-374.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Ferraro, Kenneth F. (1990). "Cohort Analysis of Retirement Preparation, 1974-1981". Journal of Gerontology. 45 , 21-31.
- Friedmann, M. M. (1981). Family Nursing : Theory & Assessment. New York : Appleton – Century – Crofts.
- Gendler, Phyllis Greenberg. (1993). "Relationship of Gender to Family and Parent Care Concerns in Retirement Planning by single men and women" Dissertation Abstracts International. 1996 , DAI –A54/05.
- Graney, Marshall J. (1975). "Happiness and social Participation in Aging" Journal of Gerontology. 30(6) , 701-706
- Griffith, Arvilla R. (1983). Preretirement Planning Programs for Teachers in Texas Public School. Texas : University of North Texas.
- Hogstel, Mildred O. (1981). Nursing Care of the older Adult. New York : John Wiley & Sons, Inc.
- _____. (1990). "Promotion of Mental Health in Older Adults" Geropsychiatric Nursing ,1,21.
- Hooyman, Nancy R. and Kiyak, Asuman H. (1988). Social Gerontology : A Multidisciplinary Perspective. Massachusetts : Simon & Schuster.
- Howard, Phillip. (1986). How to Enjoy Your Retirement. New York : A Division of American Management Association.
- Jucius, Micheal J. (1971). Personnel Management. Ontario : Irwin – Dorsey.
- Kim, Mee-Hye. (1992). "Retirement Attitude, Preparation, conceptualizations and Behavioral Intentions toward Retirement Among first Generation Korean Americans in Midlife" Dissertation Abstracts International. 621, DAI- A53/02.
- Kirwan, Elizabeth C. (1993). "Percieved Needs of Retirees for preretirement planning programs" Dissertation Abstracts International.. 1435, MAI 31/04.
- Kumelachew, Missale. (1996). "An Analysis of the Retirement Readiness of University Employee" Dissertation Abstracts International.. 4226 , A 56/11.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Lander, John I. (1993). "Retirement Planning as a determinant to Retirement Satisfaction among member of the Alabama Teachers' Retirement System" Dissertation Abstracts International. 45 , A 54/01.
- Leedy, J. Jack and Wynbrandit, James. (1987). Excentive Retirement Management. New York : Facts on file publications.
- McPherson, Barry. (1979). "Pre-retirement Life-Style and the Degree of Planning for Retirement" Journal of Gerontology. 34 , 254-263.
- Marshall, C. Martin. (1984). An Assessment of Preretirement Planning for Income Adequate by Oklahoma Public School Teachers and Administrators (Economics, Financial Planning). Oklahoma : The University of Oklahoma.
- Palmore, Erdman B., Fillenbaum, Gerda G. and Georage, Linda K. (1984). "Consequence of Retirement" Journal of Gerontology. 39(1) , 109-116.
- Shanas, Ethel and Sussman, Marvin B. (1981)"The Family in Later Life : Social Structure and Social Policy" In Aging : Stability and Change in the Family. New York : Academic Press.
- Stephanie, W. Gullotte. (1970). Preretirement Planning of Female Registered Nurses. Alabama : University of Alabama.
- Sullivan, H.S. (1983). The Interpersonal Theory of Psychiatry. New York :W.W Norton &Co.,
- Tylor, Cecelia M. (1970). Mereness Essential of Psychiatric Nursing. Alabama : University of Alabama.
- Warlls, Stanley N. (1992). "A Causal Model of Life Satisfaction during Retirement." Dissertation Abstracts International. 725 , DAI- A53/03.
- Warling, Ellen Catherine. (1996) "Quality of life and Level of Satisfaction of migrant Retirees in the Town of Cobourg (Ontario)" Dissertation Abstracts International. 1013 , MAI 34/03.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Weiss, R. (1974). The provisions of social relationships. In Z. Rubin (Ed.), Doing unto others Page 17,26. NJ : Prentice Hall.

Yurick, Ann Gera., et al. (1984). The Aged Person and the Nursing Process. 2nd ed. Connecticut : Appleton-Century-Crofts.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๘๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ บล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สก.เมืองยะลา

ด้วย ศ.ต.ต.หญิง นิศารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(สร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนันท์ ชอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๙๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ บล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/ ๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สก.เบตง

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๘๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/ ๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สภ.ยะหา

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(จร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนันท์ ชอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๘๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๘.๐๑(กพ)/ ๒๕๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สภ.รามัน

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิศารัตน์ ฤกษ์ขจร ผบ.หมู่(จร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๗๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๘.๐๑(กพ)/ ๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สภ.บันนังสตา

ด้วย ส.ต.ต.หญิงนิสาร์ตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรพันธ์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๙๓๒๘-๐๑๕๙ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ บล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/ ๒๕๕

วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สภ.ธารโต

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๗๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สภ.กาบัง

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลทพพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๗๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๘.๐๑(กพ)/ ๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.สก.กรงปินัง

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จ.ยะลา โทร ๐-๘๓๒๘-๐๑๕๙ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ บล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/ ๒๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน สวญ.ลำใหม่

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(จร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จ.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จ.ยะลา โทร ๐-๘๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/๒๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน สว.สก.โกตาบารู

ด้วย ศ.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(สร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จ.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๗๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ขถ ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/๒๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน สว.สก.จะก๊ะ

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกขพร ผบ.หมู่(จร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนันท์ ชอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๗๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๘.๐๑(กพ)/๒๕๕๔

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน สว.สก.ท่าธง

ด้วย ศ.ต.ต.หญิงนิสาร์รัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ชอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๙๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๘.๐๑(กพ)/ ๒๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน สว.สก.บาตูดามอง

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๗๓๒๘-๐๑๕๗ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยล ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/ ๒๕๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน สว.สก.ยะรม

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิสารัตน์ กุลกษพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรนนท์ ขอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา โทร ๐-๙๓๒๘-๐๑๕๙ (mail . tang_naruk@hotmail.com)

ที่ ยก ๑๒๒๕.๐๑(กพ)/ ๒๕๕

วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความร่วมมือกรอกแบบสอบถาม

เรียน ผกก.ภ.จว.ยะลา

ด้วย ส.ต.ต.หญิง นิศารัตน์ กุลกขพร ผบ.หมู่(ชร) สก.แม่หวาด จะดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาวิชา การศึกษาเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการเตรียมพร้อมเกษียณอายุราชการของข้าราชการตำรวจในจังหวัดยะลา

จึงขอความร่วมมือมายังท่าน ให้ข้าราชการตำรวจในสังกัดที่มีอายุตั้งแต่ 50-60 ปี กรอกแบบสอบถามเพื่อทำการวิจัยดังกล่าว ข้อมูลที่ได้รับจะปกปิดไว้เป็นความลับ และรายงานในภาพรวม พร้อมทั้งส่งแบบสอบถามคืนมายัง สก.แม่หวาด ภายในวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พ.ต.ท.

(สุรพันธ์ ชอบงาม)

สว.สก.แม่หวาด อ.ธารโต จว.ยะลา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล นิสารัตน์ กุลกขพร

วัน เดือน ปีเกิด 16 มีนาคม 2526

สถานที่เกิด อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 120 ถนนรวมวิทย์ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา รหัสไปรษณีย์ 95110

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ผู้บังคับหมู่ งานธุรการ สถานีตำรวจภูธรแม่หวาด

สถานที่ทำงานปัจจุบัน สถานีตำรวจภูธรแม่หวาด ตำบลแม่หวาด อำเภอธารโต จังหวัดยะลา รหัสไปรษณีย์ 95110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2549 หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2554 หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบบริหาร มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา